

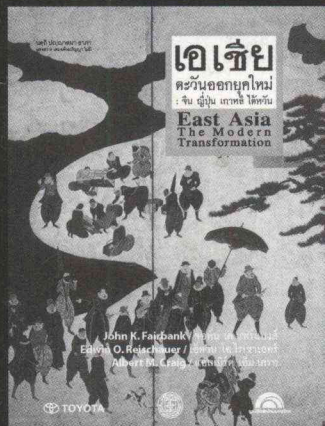
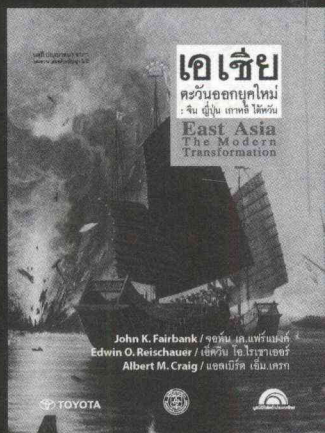
ประวัติศาสตร์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร A History of South-East Asia

ชาลววิทย์ เกษตรศิริ
สุนทร ชุตินทรานนท์
จิระนันท์ พิตรปรีชา
ธเนศ อารณีสวรรณ
ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์

เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน

East Asia: The Modern Transformation

วรศักดิ์ มหัทธโนบล
พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร
วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์

เอกสารวิชาการทั่วไป ฉบับที่ 2/2550/2007

โครงการตลาดวิชา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

“120 ปีความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น : เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับอุษาคเนย์ (2430-2550)”

120th Anniversary of Japan-Thailand Diplomatic Relations (1887-2007)

ประวัติศาสตร์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร A History of South-East Asia

ดร. สุเนตร ชุตินทรานนท์

จิระนันท์ พิตรปรีชา

รศ.ดร. ชเนศ อภรณ์สุวรรณ

รศ. ชำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์

ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน East Asia The Modern Transformation

อ. วรศักดิ์ มัทธโนบล

พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร

อ. วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์

ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ บรรณาธิการ

เอกสารวิชาการทั่วไป โครงการตลาดวิชา มหาวิทยาลัยชาวบ้าน ฉบับที่ 2/2550/2007

ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิศดาร

A History of South-East Asia

เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน

East Asia The Modern Transformation

บรรณาธิการ : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
กองบรรณาธิการ : กิตสูณี รุจิขานันท์กุล
สุรียาพร โสกันต์
ถอดทบท : กานติมา วัฒนวานิชย์

พิมพ์ครั้งแรก : พฤศจิกายน 2550

จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

ราคา : 95 บาท

ออกแบบปกและรูปเล่ม : DREAM CATCHER GRAPHIC CO., LTD.

โทร. 0 2455 3932, 0 2455 3995

ISBN : 978-974-623-904-2

จัดพิมพ์โดย

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

The Foundation for The Promotion of Social Science and Humanities Textbooks Project

413/38 ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

โทร/โทรสาร 0 2433 8713

413/38 Arun-amarin Road, Bangkoknoi, Bangkok 10700

Tel/Fax. 0 2433 8713

<http://www.textbooksproject.com>

สารบัญ

ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ :	14
สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิศดาร	
A History of South-East Asia	
ดร. สุเนตร ชุตินธรานนท์	
จิระนันท์ พิตรปรีชา	
รศ.ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ	
รศ. ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์	
ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ	
เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน	70
East Asia The Modern Transformation	
อ. วรศักดิ์ มัทธโนบล	
พิมพ์ประไพ พิศาณบุตร	
อ. วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์	

คำแถลง

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2509 ด้วยความร่วมมือร่วมใจกันเองเป็นส่วนบุคคลในหมู่ผู้มีความรักในภารกิจบริหารการศึกษาจากสถาบันต่างๆ เมื่อเริ่มดำเนินงาน โครงการตำรามีฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ก่อนที่จะมีฐานะเป็นมูลนิธิ เมื่อต้นปี พ.ศ. 2521 ทั้งนี้โดยได้รับความร่วมมือด้านทุนทรัพย์จากมูลนิธิร็อกกี้ เฟลเลอร์ เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงานขั้นต้น เป้าหมายเบื้องต้นของมูลนิธิโครงการตำราฯ ก็คือ ส่งเสริมให้มีตำราภาษาไทยที่มีคุณภาพเฉพาะในทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งนี้ต่างก็เห็นพ้องต้องกันในระยะนั้นว่า คุณภาพหนังสือตำราไทยระดับอุดมศึกษาแขนงวิชาดังกล่าวยังไม่สูงพอ ถ้าส่งเสริมให้มีหนังสือเช่นนี้เพิ่มขึ้นย่อมมีส่วนช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษาในชั้นมหาวิทยาลัยโดยปริยาย อีกทั้งยังอาจช่วยการสร้างสรรค์ปัญญา ความคิดริเริ่ม และความเข้าใจอันถูกต้องในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองโดยส่วนรวม

พร้อมกันนี้ มูลนิธิโครงการตำราฯ ก็มีเจตนาอันแน่วแน่ที่จะทำหน้าที่เป็นที่ชุมนุมผลงานเขียนของนักวิชาการต่างๆ ทั้งในและนอกสถาบัน เพื่อให้ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพได้เป็นที่รู้จักและเผยแพร่ออกไปโดยทั่วถึงในหมู่ผู้สอน ผู้เรียน และผู้สนใจงานวิชาการ การดำเนินงานของมูลนิธิโครงการตำราฯ มุ่งขยายความเข้าใจและความร่วมมือของบรรดานักวิชาการออกไปในวงกว้างยิ่งขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านกำหนดยุทธศาสตร์สร้างตำรา การเขียน การแปล และการใช้ตำรานั้นๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์อันพึงปรารถนา ตลอดจนความเข้าใจอันดีต่อกันในวงวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

นโยบายพื้นฐานของมูลนิธิโครงการตำราฯ คือ ส่งเสริมและเร่งรัดให้มีการจัดพิมพ์หนังสือตำราทุกประเภท ทั้งที่เป็นงานแปลโดยตรง งานแปลเรียบเรียง งานถอดความ งานรวบรวม งานแต่งและงานวิจัย ในช่วงแรกๆ เราได้เน้นส่งเสริมงานแปลเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็ได้ส่งเสริมให้มีการจัดพิมพ์ตำราประเภทอื่นๆ ด้วย นับแต่ได้ก่อตั้งโครงการตำราฯ มาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยความร่วมมืออย่างดียิ่งของนักวิชาการหลายสถาบัน สามารถส่งเสริม-กลั่นกรอง-ตรวจสอบ และจัดพิมพ์หนังสือตำราภาษาไทยระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพตามเป้าหมาย เจตนารมณ์ และนโยบาย ได้ครบทุกประเภท และมีเนื้อหาครอบคลุมสาขาวิชาต่างๆ ถึง 8 สาขาดังต่อไปนี้คือ (1) สาขาวิชาภูมิศาสตร์ (2) สาขาวิชาประวัติศาสตร์ (3) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ (4) สาขาวิชารัฐศาสตร์ (5) สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (6) สาขาวิชาปรัชญา (7) สาขาวิชาจิตวิทยา (8) สาขาวิชาภาษาและวรรณคดี นอกจากนี้เรายังมีโครงการผลิตตำราสาขาวิชาอื่นๆ เพิ่มขึ้นด้วย เช่น สาขาวิชาศิลปะ ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นดำเนินการ และยังได้ขยายงานให้มีการแต่งตำราเป็น “ชุด” ซึ่งมีเนื้อหาความคาบเกี่ยวระหว่างหลายสาขาวิชา เช่น “ชุดชีวิตและงาน” ของบุคคลที่น่าสนใจ ดังที่ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไปแล้วบางเล่ม

ปัจจุบันมูลนิธิโครงการตำราฯ ยังคงมีเจตนาอันแน่วแน่ที่จะขยายงานของเราต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง แม้จะประสบอุปสรรคนานัปการ โดยเฉพาะอุปสรรคด้านทุนรอน เพราะกิจการของเราไม่ใช่กิจการแสวงหากำไร หากมุ่งประสงค์ให้นักศึกษาและประชาชนได้มีโอกาสซื้อหาหนังสือตำราฯ ในราคาย่อมเยาพอสมควร

คณะกรรมการทุกสาขาวิชาของมูลนิธิโครงการตำราฯ ยินดีน้อมรับคำแนะนำและคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อ่านทุกท่าน และปรารถนาอย่างยิ่งที่จะให้ท่านผู้อ่านทุกท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในมูลนิธิโครงการตำราฯ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนแนะนำอยู่ห่างๆ ช่วยแต่ง แปล เรียบเรียง หรือรวบรวมตำราสาขาวิชาต่างๆ ให้เรา หรือเข้ามาร่วมบริหารงานร่วมกับเรา

เสน่ห์ จามริก

ประธานคณะกรรมการบริหาร

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

รายนามคณะกรรมการบริหาร มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปี 2550

(ก่อตั้ง พ.ศ. 2509 โดยนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ นายเสน่ห์ จามริก ฯลฯ)

นายเสน่ห์	จามริก	ประธาน
นางเพ็ชรี	สุมิตร	รองประธาน
นายเกริกเกียรติ	พิพัฒน์เสรีธรรม	กรรมการ
นายรังสรรค์	ธนะพรพันธุ์	กรรมการ
นายวิทยา	สุจิตตนาวิกษ์	กรรมการ
นางสาวกุสุมา	สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	กรรมการ
นายชเนศ	อาภรณ์สุวรรณ	กรรมการ
นางสาวศรีประภา	เพชรมีศรี	กรรมการ
นายวีระ	สมบูรณ์	กรรมการ
นายประจักษ์	ก้องเกียรติ	กรรมการ
นายพิภพ	อุตร	กรรมการ
นางสาวอุบลรัตน์	ศิริยวศักดิ์	กรรมการ
นางสาวศุภลักษณ์	เลิศแก้วศรี	กรรมการและற்றுญิก
นายชาญวิทย์	เกษตรศิริ	กรรมการและเลขานุการ
นายธำรงค์ศักดิ์	เพชรเลิศอนันต์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายทรงยศ	แววหงษ์	กรรมการและผู้จัดการ

เชิญร่วมงานเสวนา

เปิดตัวหนังสือ-Booklaunch

**ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
: สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิศดาร**

(ท่านผู้หญิงวรรณยุกต์ สนิทวงศ์ฯ

และคณะแปลจาก D.G.E. Hall's A History of South-East Asia)

และเชิญร่วมเสวนา **“คุยเฟื่องเรื่องอุษาคเนย์”**

โดย รศ.ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ

ดร. สุเนตร ชุตินทรานนท์

คุณจิระนันท์ พิตรปรีชา

ผศ. ขำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์

ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (ดำเนินรายการ)

อ. สมฤทธิ ลือชัย (พิธีกร)

วันศุกร์ที่ 29 กันยายน 2549 เวลา 14.00-17.00 น.

ณ ห้องประชุม สยามสมาคม สุขุมวิท 21 (ซอยอโศก) กรุงเทพฯ

จัดโดย มูลนิธิโคโยต้าประเทศไทย
บริษัทโคโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

หมายเหตุ: ในวันงานเปิดตัวหนังสือจำหน่ายหนังสือ ราคาพิเศษ
สนใจติดต่อสอบถามที่: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
โทร. 02-433-8713 , 02-424-5768 e-mail: kitsunee_tai@yahoo.com

- พล.ต.อ. เภา สารสิน ประธานมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย กล่าวเปิดงานเสวนา และเปิดตัวหนังสือ “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร” A History of South-East Asia

■ (จากซ้าย) ผศ. อัครศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, ดร. สุเนตร ชุตินธรานนท์, พล.ต.อ. เภา สารสิน, จิระนันท์ พิตรปรีชา, ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ รศ.ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ

- (จากซ้าย) ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ผศ. อ่างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, จิระนันท์ พิตรปรีชา, รศ.ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ และ ดร. สุนทร ชูตินทรานนท์ วิทยากรในงานเสวนาและเปิดตัวหนังสือ “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร” A History of South-East Asia

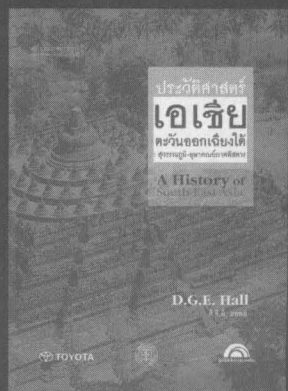
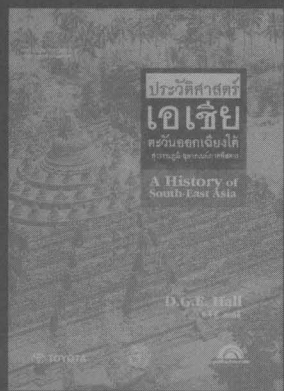
- บรรยายภาคภายในงานเสวนาและเปิดตัวหนังสือ “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร” A History of South-East Asia

■ จิระนันท์ พิตรปรีชา ถ่ายรูปกับ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ภายในงานเสวนาและเปิดตัวหนังสือ “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร” A History of South-East Asia

■ บรรยากาศภายในงาน

■ หนังสือประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร เล่ม 1-2

เสวนา

ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร A HISTORY OF SOUTH-EAST ASIA

ดร. สุนทร ชูตินทรานนท์
จิระนันท์ พิตรปรีชา
รศ.ดร. ชเนศ อภรณ์สุวรรณ
ผศ. ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์
ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

พิธีกร (อาจารย์สมฤทธิ ลือชัย) :

เรียนท่านสัมมนาสมาชิกครับ หลังจากที่เราได้ต้อนรับท่านด้วยเสียงเพลงจากอุษาคเนย์ ผมจะขอกราบเรียนเชิญท่านประธานมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทยเปิดงานครับ ขอกราบเรียนเชิญท่าน พล.ต.อ. เภา สารสิน (เสียงปรบมือ)

พล.ต.อ. เภา สารสิน :

ท่านวิทยากร ท่านสื่อมวลชน และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ในนามของมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย ผมมีความยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสมาเป็นประธานพิธีแนะนำหนังสือ ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ ภาคพิสดาร ในวันนี้

สำหรับหนังสือประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ ภาคพิสดารที่ได้นำเสนอในวันนี้ ได้จัดทำขึ้นเนื่องในโอกาสที่มูลนิธิฯ จะจัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2549 เรื่อง แม่น้ำโขง-แม่น้ำสาละวิน : ผู้คน ผืนน้ำ และสุวรรณภูมิของอุษาคเนย์ ในวันจันทร์ที่ 23 และวันอังคารที่ 24 พฤศจิกายน 2549 ณ โรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า จังหวัดเชียงใหม่

มูลนิธิฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือประวัติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เล่มนี้จะเป็นแหล่งข้อมูลอันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดความเข้าใจทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และชนบทกรรมนิยมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่บนแม่น้ำสองสายนี้ ซึ่งเป็นมิตรประเทศที่ใกล้ชิดกับเรามากที่สุด และมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกันมากมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องลดช่องว่างของความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อสานสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ฉะนั้น การศึกษาประวัติศาสตร์ระหว่างประเทศ จึงนำมาใช้เป็นกระบวนการหนึ่งในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างดียิ่ง เพื่อเราจะได้รู้เรื่องราวของประเทศเพื่อนบ้าน ที่เรียกว่า “รู้เขา” ในด้านต่างๆ อาทิ ระบบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน เส้นทางการคมนาคม ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนของแต่ละประเทศ ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ อันจะนำมาซึ่งความสันติสุขของผู้คน พลเมืองบนผืนแผ่นดินสุวรรณภูมิอุษาคเนย์แห่งนี้

ในท้ายที่สุดนี้ ผมใคร่ขอชื่นชมผู้ที่ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ของหนังสือเล่มนี้ที่ค้นพบสุวรรณภูมิ อุษาคเนย์ภาคพิสดาร ทำให้มูลนิธิฯ โดยต่างประเทศไทยต้องจัดสัมมนาขยายภาคพิสดารนี้

ขอขอบคุณมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และบริษัทโตโยต้ามอเตอร์ประเทศไทย จำกัด ที่ได้ร่วมมือกันสร้างสรรค์ผลงานทางด้านวิชาการที่มีคุณค่ายิ่งให้กับองค์กรการศึกษาของประเทศ

ผมจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านสื่อมวลชนทุกท่านที่มาร่วมงานในวันนี้ ได้ช่วยกันประชาสัมพันธ์เนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้ให้แพร่หลาย

ออกไป

บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดงานแนะนำหนังสือประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร และขอให้การจัดงานในวันนี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ ขอขอบคุณ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์สมฤทธิ์ :

ในโอกาสนี้ขอเรียนเชิญท่านวิทยากรและท่านประธานถ่ายรูปพร้อมกันบนเวที ขอเรียนเชิญ

ขอกราบขอบพระคุณท่านประธานมูลนิธิโตโยต้า ประเทศไทย และขอกราบเรียนเชิญอาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ อาจารย์จะทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการ, ขอเชิญ ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, ดร. สุเนตร ชุตินธรานนท์, คุณจิระนันท์ พิตรปรีชา และ ผศ. ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ ขอเรียนเชิญครับ

ผู้ดำเนินรายการ (อาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ) :

เรียนท่าน พล.ต.อ. เภา สารสิน และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน สวัสดีครับ ก่อนอื่นต้องบอกว่า ขอบพระคุณมากที่มากันอย่างคับคั่งในงานวันนี้นะ งานนี้เป็นงานเปิดตัวหนังสือที่สำคัญมากๆ เล่มหนึ่ง หนังสือของท่าน ศาสตราจารย์ D.G.E. Hall ซึ่งมีชื่ออันยาวเหยียดว่า “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร”

ในด้านหนึ่ง หนังสืองานวิชาการประวัติศาสตร์ บางทีก็เป็นคล้ายๆ อัตชีวประวัติ สะท้อนคนเขียนคนทำ ถ้าจะพูดโดยส่วนตัว ผมต้องขอสารภาพว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เคยข้องเกี่ยวกับตัวเองโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ

เมื่อมองไปทางซ้ายของผม งานวันนี้กลายเป็นงานของ “คอร์เนลล์ มาเฟีย” (Cornell University) คนอยู่ตรงกลางเป็นคนสวยไม่สร้าง กวีซีไรท์เจ้าเก่า คุณจิระนันท์ พิตรปรีชา พูดได้ว่าได้ผ่านการเรียนประวัติศาสตร์ที่คอร์เนลล์มาเหมือนกัน

ถัดไปเป็น ดร.สุนทร ชูตินธรานนท์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็เรียนประวัติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์

ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ ผู้อำนวยการโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษาศาสตร์ ในวันนี้อาจารย์ธเนศเกษมทัศน์นักศึกษามาฟังเยอะเลย อาจารย์ธเนศไม่ได้เรียนที่คอร์เนลล์ แต่อาจารย์ไปจบที่คอร์เนลล์ คือไปแต่งงานกับอาจารย์เชลี ที่เรียนประวัติศาสตร์ที่คอร์เนลล์ (เสียงหัวเราะ) ทั้ง 3 ท่าน รวมทั้งตัวผมก็ได้ไปเรียนที่คอร์เนลล์

ส่วนหนุ่มน้อยข้างผม ผศ.ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (เสียงปรบมือ) มีเชิงอรรถนิดหนึ่งครับ สุภาพสตรีฝรั่งที่นั่งอยู่ข้างหน้า ทามารา ลู เป็นอาจารย์ประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ล่าสุด (เสียงปรบมือ)

อาจารย์ Professor Hall สร้างลูกศิษย์มากมายระหว่างทำงานอยู่ที่ SOAS (The School of Oriental and African Studies) ลังก์ดอยู่กับคอร์เนลล์ กลับไปกลับมา ในที่สุดอาจารย์ฮอลล์ก็สร้าง David Wyatt

อาจารย์ David Wyatt เขียน Thailand: A Short History อาจารย์เพิ่งจะเกษียณอายุ อาจารย์แหม่มหรือทามารา ลู จึงเข้าไปรับตำแหน่งนั้นแทน เพราะฉะนั้นนักศึกษาที่มาในวันนี้ ใครอยากจะไปคอร์เนลล์ก็จีบ

อาจารย์ได้เลย ผมยกให้เลย

ในเรื่องที่เกี่ยวกับหนังสือเล่มนี้ ถ้าจะถามว่าทำไมเราจึงต้องมีการจัดพิมพ์กันเป็นเรื่องใหญ่โต? ทำไมเราจึงต้องกลับมาดูเรื่องเกี่ยวกับอุษาคเนย์กันอีกครั้งหนึ่ง?

คำตอบก็คือ เราอยู่ในอุษาคเนย์ เราอยู่ในสุวรรณภูมิ ฉะนั้นเราจึงจำเป็นต้องรู้เรื่องราวของตัวเองนั่นเอง

ในเรื่องที่เกี่ยวกับอาจารย์ Professor Hall นั้น เราก็มียุคประวัติ รูปของท่าน และรายละเอียดของหนังสืออยู่ในสุจิตร์เล่มนี้

เมื่อสักครู่ผมหันไปกระซิบกับอาจารย์สุนทร ชูตินทรานนท์ ซึ่งเรียนจบประวัติศาสตร์จากธรรมศาสตร์ และไปเรียนต่อระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่คอร์เนลล์ ถามว่า อาจารย์ทันอาจารย์ฮอลล์ไหม

อาจารย์สุนทรบอกว่า ไม่ทัน เพราะอาจารย์ฮอลล์เสียชีวิตไปเมื่อปี 2522 แต่อาจารย์สุนทรไปต่อเมื่อปี พ.ศ. 2523

ในวันนี้ เราอยากจะมาคุยกับท่านด้วยเรื่องที่เป็นเกร็ดเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งระยะหลังนี้ก็มีคนบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใหม่ อย่างเช่น “อุษาคเนย์” มักจะมีคนถามผมว่า อุษาคเนย์อะไร?

อุษาคเนย์ แปลว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) เป็นคำซึ่งผู้คนชอบมากๆ เพราะฟังดูเหมือนชื่อของนางเอกในละครโทรทัศน์

วันนี้ จี๊ด จิระนันท์ พิตรปรีชา ใส่เสื้อนครวัดมาเพื่อจะพิสูจน์ว่าตนเองเป็นอุษาคเนย์ (หัวเราะ)

ทำไมเราจึงต้องมาดูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้? (ซึ่งตอนนี้มีคนใช้ศัพท์ว่า อุษาคเนย์หรือสุวรรณภูมิก็ได้ อย่างเช่น สถาบันสุวรรณภูมิของคุณสุจิตต์กับคุณปราณี วงษ์เทศ ซึ่งทำงานวิชาการทางด้านนี้อยู่)

ในหนังสือเล่มนี้ก็จะมีส่วนที่พูดด้วยว่า สุวรรณภูมิอยู่ที่ไหน (ไม่ได้อยู่ที่หนองงูเห่าอย่างเดียว)

ความจริงผมไปเชียงใหม่มา เทียวสุดท้ายของวันที่ 27 กันยายน 2549 ไปเครื่องบินเที่ยวสุดท้ายที่ออกจากดอนเมืองไปเชียงใหม่ ไปอำลาดอนเมืองแล้วก็กลับมาเมื่อเช้านี้ ลงที่สุวรรณภูมิแล้วก็นั่งแท็กซี่มาที่นี่ ฉะนั้นสุวรรณภูมิก็อยู่ที่หนองงูเห่า

สิ่งแรกที่เจอเมื่อเดินเข้ามาผ่านบริเวณที่คนไปรับกระเป๋าสัมภาระกัน ผมเองนั้นถือกระเป๋าไปกั๊กตัว เพราะได้ข่าวแล้วว่ากระเป๋าจะหายก็เลยถือขึ้นเครื่องบินมา สิ่งแรกที่ทำก็คือไปที่ห้องน้ำ ปรากฏว่าห้องน้ำเล็กและคนก็แน่นมากไม่เคยเห็นห้องน้ำมีคนแน่นขนาดนั้นเลย ออกมาขึ้นแท็กซี่ก็สะดวกรู้ขึ้นทางด่วนมาที่นี้ก็สะดวก

ไปรำลึกความหลังกับตอนเมืองแล้วก็ใจหาย เหมือนเราเสียญาติผู้ใหญ่ไป (เสียงหัวเราะ) ไปถึงดอนเมืองแล้วใจหายไปหมดเลย นึกถึงการไปสนามบินครั้งแรกสมัยยังหนุ่มแน่นอยู่

สมัยก่อนไปเมืองนอก ผมเป็นคนบ้านโป่ง ยายเป็นคนปากน้ำ คนปากน้ำกับคนบ้านโป่ง มาหมดทั้งอำเภอเลยมาส่งผมที่สนามบิน แล้วผมต้องใส่พวกมาลัยเยอะมากเลย เขาทรายหนักมวดยก็สู้ผมไม่ได้เพราะมาทั้งอำเภอเลย (เสียงหัวเราะ)

แม้ว่าเราจะมีคำใหม่ ๆ อุษาคเนย์ สุวรรณภูมิ แต่รวมความแล้วนี่คือเสน่ห์ของหนังสือเล่มนี้ เพราะจะทำให้เรารู้จักอุษาคเนย์ สุวรรณภูมิ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คนที่ตั้งชื่อ “อุษาคเนย์” นั่งอยู่ข้างหน้าตรงนี้ครับ ไมเคิล ไรท (เสียงปรบมือ) คุณแมฆ มณีวาจา หรือ ไมเคิล ไรท เป็นคนตั้งชื่อหรือคำว่าอุษาคเนย์ คุณไมค์ เดิมเป็นคนอังกฤษ แต่ทำไมรักชาติ (เสียงหัวเราะ) มาอยู่เมืองไทยกลายเป็นคนไทย แล้วก็ช่วยกู้ชาติด้วยหรือเปล่า? (เสียงหัวเราะ)

ผมขอเกริ่นให้นอกเรื่องไปเรื่อยๆ ประวัติศาสตร์ที่จะสนุกนั้นควรอยู่นอกตำรา อยู่นอกเรื่อง นอกกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องปฏิรูปการศึกษาและตำราประวัติศาสตร์กันใหม่

ผมขอเริ่มต้นอย่างนี้ครับ คือผมขอไปที่อาจารย์สุนทรเป็นท่านแรก แล้วมาที่คุณจิระนันท์ แล้วกลับไปที่คุณจารย์ธเนศ และมาที่คนอายุน้อยที่สุด (แต่หน้าเริ่มเหี่ยวแล้ว) อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ ก็คนละ 15 นาที วันนี้เป็นวันเบาๆ เราเครียดกันมานาน วันนี้ก็ขอเป็นวันเบาๆ

ขอเรียนเชิญ ดร.สุนทร ชุตินทรานนท์ นักประวัติศาสตร์อุษาคเนย์-สุวรรณภูมิ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอเชิญอาจารย์ครับ

อาจารย์สุเนตร ชุตินธรานนท์ :

สวัสดิ์ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ขอบพระคุณท่านอาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ สำหรับคำแนะนำ และที่ถือหนังสือมากมายนี้ก็มี 2 เหตุผลด้วยกัน

เหตุผลแรกก็อยากจะเอาหนังสือมาให้ลูกศิษย์ลูกหาและพรรคพวกดู เลยถือติดมือมาด้วย ถือไปก็อาลัยอาวรณ์ในความเฒ่าชราของตัวเอง แต่คนที่เห็นแล้วใจหายมากกว่าก็คืออาจารย์ชาญวิทย์ อันดับสองเพราะเตรียมตัวมาน้อยก็เลยเอาหนังสือมาชมขวัญ

อันดับแรกสุด ผมอยากจะพูดถึงหนังสือที่เป็นต้นตำรับก่อน หนังสือเล่มนี้เป็นต้นตำรับ A History of South-East Asia ตีพิมพ์ ค.ศ. 1955 เป็นต้นตำรับของหนังสือภาคพิศดารที่อาจารย์ชาญวิทย์นำมาเสนอในวันนี้ เป็นประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของท่านอาจารย์ D.G.E. Hall ได้เขียนขึ้นมา

อาจารย์ฮอลล์เป็นผู้ที่สนใจทางด้านประวัติศาสตร์ยุโรปมาก่อน แต่ภายหลังได้มาอยู่พม่านาน ท่านก็ได้เขียนหนังสือสำคัญๆ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของตะวันตกกับพม่าไว้หลายเรื่องหลายราวนะ จนต่อมาภายหลังท่านไปได้งานที่ The School of Oriental and African

Studies (SOAS) และที่นั่น ท่านก็เข้าไปควบคุม ดูแลภาควิชาที่เปิดการสอนเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งตอนนั้นเขาหาใครมาเป็นอาจารย์ไม่ได้ เขาก็เลยเชิญท่านไปประจำอยู่

ด้วยเหตุผลนั้น ท่านจึงได้เอางานเก่า ซึ่งท่านได้เคยรวบรวมและเขียนไว้บางส่วน ประมวลรวมแล้วก็เขียนเป็นหนังสือเล่มใหญ่ขึ้นขึ้นมา ภายใต้อาจารย์ชื่อ A History of South-East Asia หนังสือนี้คงทำมาตั้งแต่ก่อนปี ค.ศ. 1955 แล้ว แต่มาสำเร็จเป็นรูปเล่มในปี 1955

ในสมัยที่อาจารย์ฮอลล์เขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา หนังสือเล่มนี้มีความสำคัญในยุคสมัยที่มันถูกสร้างขึ้น... ถ้าท่านไปอ่านบทหน้าที่อยู่ในหนังสือ ท่านจะเห็นว่า ถึงแม้ว่าตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มปรากฏเค้าเงื่อนให้เห็นเป็นรูปธรรมขึ้นมาแล้ว อันเป็นผลจากการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ญี่ปุ่นขยายตัวเข้ามาในดินแดนซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส อังกฤษ และดัตช์

ความน่าสนใจของพื้นที่บริเวณนี้คือเป็นพื้นที่แห่งเดียว ซึ่งครั้งหนึ่งอยู่ในความปกครองของตะวันตกและญี่ปุ่นเข้ามาครอบครอง ภายหลังเมื่อญี่ปุ่นออกไปแล้ว ตะวันตกเข้ามาครอบครองต่อไปอีกไม่ได้ มันได้เกิดความเป็นเอกภาพขึ้นในภูมิภาคแถบนี้ ซึ่งเป็นข้อสังเกตที่ท่านอาจารย์ Benedict Anderson ได้ตั้งเอาไว้

เพราะฉะนั้น ตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มีเค้าเงื่อนอยู่ แต่ว่าตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถูกพูดถึงตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ลงมาจนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ถูกพูดถึงโดยกลุ่มบุคคลซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นนักการเมืองและนักการทหาร

ท่านก็จะเห็นภาพคำอธิบายเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในรูปลักษณะแปลกๆ ด้วยกันไป อย่างเช่น Southeast Asia Command ก็คือการจัดตั้งกลุ่ม มีศูนย์กลางอยู่ที่ศรีลังกา เพราะตอนนั้นฝรั่งเศสถูกขับไล่ออกไป แต่ตรงนี้เป็นคล้ายๆ กับเป็นการจัดพื้นที่ จัดเตรียมต่อสู้ จัดการรวมกลุ่มเพื่อต่อสู้ต่อต้านญี่ปุ่น หลังจากนั้นยังมี SEATO, ASEAN ฯลฯ

แต่ผมอยากจะตั้งข้อสังเกตว่า ตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถูกสร้างขึ้นมานับแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จนประมาณช่วงที่อาจารย์

ฮอลล์ทำหน้าที่ และหลังจากนั้น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกสร้างโดย นักการเมืองและนักการทหารที่อยู่นอกภูมิภาค

อาจารย์ฮอลล์เป็นนักวิชาการตะวันตกคนแรกที่สร้างตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นทางการ นั่นก็คือไม่ได้สร้างบนเงื่อนไขที่ต้องเอาไปยึดโยงกับพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น ท่านไม่ได้สร้างภายใต้เงื่อนไขทางการเมืองในช่วงสงครามเย็นหรืออันใด แต่สร้างภายใต้เงื่อนไขที่ท่านมองเห็นจากคนที่เคยมาอยู่ในภูมิภาคนี้ระยะหนึ่ง ว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีตัวตนของมันเองที่อาจจะพูดถึงในมิติทางประวัติศาสตร์ได้

ผมคิดว่านี่คือคุณูปการอันยิ่งใหญ่ของหนังสือเล่มนี้ มันเป็นจุดเริ่มต้นของการจุดประกาย การตีกรอบสร้างตัวตนของประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ไม่ต้องไปยึดโยงกับเงื่อนไขทางการเมืองหรือการทหาร

และตรงนี้ ผมคิดว่าเป็นจุดสำคัญหรือเป็นจุดเริ่มต้นของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้ว่างานของอาจารย์ฮอลล์ในช่วงแรก ฟิลิปปินส์ยังไม่ได้ถูกรวมเข้ามาด้วย ซึ่งอันนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องผิดปกติ

การใช้คำว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ใช้มาก่อนสมัย Professor Hall กล่าวคืออาจารย์ชาวออสเตรเลียชื่อ R. Heine-Geldern เป็นคนๆ หนึ่งที่ใช้คำนี้อยู่ เพียงแต่ว่าขอบเขตหรือปริมาตรลมนครอบคลุมอาณาบริเวณที่ไม่ได้เป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างที่เห็นเป็น 10 ประเทศปัจจุบันนี้ คือกว่ามันจะลงตัวเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างที่เราเห็น มันกินระยะเวลายาวนานพอสมควร แต่ Professor Hall ก็ได้สร้างตัวตนของตรงนี้ขึ้นมา

ความสำคัญหรือคุณูปการของหนังสือเล่มนี้อีกประการหนึ่งก็คือ อย่างน้อยที่สุด ผู้ที่สร้างภาพของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตรงนี้ สร้างด้วยความเชื่อที่ว่า ตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่จำเป็นจะต้องอธิบายผ่านอินเดียหรือจีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถจะพูดถึงเกี่ยวกับตัวของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากหลักฐานของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เอง

ด้วยเหตุนี้ เราจะเห็นได้ชัดว่าในบทนำหนังสือของอาจารย์ฮอลล์จะพูดมากในเรื่องเกี่ยวกับ local literature เป็นวรรณกรรมท้องถิ่น หรือหลักฐานท้องถิ่นที่ประกาศหรือบอกตัวตนของตะวันออกเฉียงใต้เอง ไม่

จำเป็นจะต้องให้ตัวตบนั้นมันถูกอธิบายผ่านคนนอกภูมิภาค

ถึงแม้ว่างานของอาจารย์หรือตัวอาจารย์เองจะถูกนักวิชาการรุ่นหลังตั้งข้อสังเกตว่า อาจารย์ก็มองพม่าผ่านมุมมองของประวัติศาสตร์ความล้มพันธ์พม่ากับอังกฤษ แต่เจตจำนงของตัวอาจารย์เองแล้วนั้นพยายามที่จะมองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างตัวตบที่มันเป็น ไม่ใช่พยายามจะมองว่ามันต้องเป็นส่วนหนึ่งของจีน หรือต้องเป็นส่วนหนึ่งของอินเดีย

หนังสือเล่มนี้มี 2 ประการหลักคือ 1. บริบทหนึ่งของหนังสือเล่มนี้
2. value หรือ merit ของหนังสือนี้

ที่นี้มาถึงหนังสือซึ่งเป็นงานแปล ฉบับนี้เป็นฉบับแรกสุดที่แปลเป็นไทย พิมพ์ปี 2522 ผมมีโอกาสได้ซื้อไว้ เรียกว่าในสมัยก่อน หนังสือเล่มนี้ได้ใช้เป็นตำราคู่มือเกี่ยวกับการเรียนประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทีเดียว

ผมได้พลิกอ่านก่อนที่จะมาที่นี้ ท่านอาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้เขียนบทนำเอาไว้ในหนังสือ อ่านดูจากบทนำของหนังสือเล่มนี้ ท่านว่าในการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเทศไทย เท่าที่ผ่านมา... คือตอนนั้นต้องย้อนหลังไปปี 2522 เรามักเน้นความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศไทยๆ ไม่ว่าจะเป็ยุโรป อเมริกา อินเดีย จีน แต่ประวัติศาสตร์ของประเทศข้างเคียงเราไม่ได้ถูกละเลยไปอย่างน่าเสียดาย ซึ่งหมายความว่ารวมประวัติศาสตร์ของลาว พม่า เวียดนาม อินโดนีเซีย หรือฟิลิปปินส์ เหล่านี้เป็นต้น

ถ้าเรามองย้อนกลับไปดูในช่วงนั้น ไม่ใช่หนังสือที่คาบเกี่ยวกับเรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่มี แต่ความรู้เกี่ยวกับตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเชิงที่เป็นตำรับตำราให้ได้อ่านกันในประเทศไทยตอนนั้น ไม่มีเท่าไร อาจจะมีหนังสือของพระยาอนุมานราชชน เช่น แหลมอินโดจีนในสมัยโบราณ แต่หนังสือที่จะเขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นกิจจะลักษณะนั้นไม่มี

ฉะนั้น การที่มีคณะผู้แปล แปลหนังสือเล่มนี้ ซึ่งเป็นงานที่หนักหนาสาหัสมาก ทั้งท่านอาจารย์เพ็ชร สุมิตร, คุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, ท่านอาจารย์ชูลี จามรมาน และท่านอื่นๆ ที่ช่วยกันแปล ผมคิดว่า merit

ของหนังสือเล่มนี้ (ฉบับพิมพ์ปี 2522) ถึงแม้ว่าตัวต้นตอจะเขียนเป็นภาษาอังกฤษแล้วถูกแปล ไม่ได้เขียนขึ้นโดยนักวิชาการท้องถิ่น แต่มันเป็นหมายเหตุสำคัญของการศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของบ้านเรา ผมคิดว่ามันเข้ามาจากตอนปลายๆ ของสงครามเวียดนาม หลัง 14 ตุลาคม 2516 ลงมา แต่ได้กลายเป็นตำราหรือ text สำคัญ

ผมจำได้ว่าสมัยนั้น ธรรมชาติก็มีวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยแบ่งเป็นยุคโบราณและยุคสมัยใหม่ และหนังสือแปล 2 เล่มนี้ได้ถูกใช้เป็นตำราอันเป็นรากฐานหรือพื้นฐานให้เกิดการศึกษาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในบ้านเรา เพราะฉะนั้น คุณูปการของหนังสือเล่มนี้จึงมีอยู่อย่างสูงในแวดวงของสังคมไทย

ในขณะที่หนังสือเล่มนี้ถูกแปลออกมาเป็นภาษาไทย แน่แน่นอนว่าหนังสือของอาจารย์ฮอลล์ก็ออกมาพอสมควรแล้ว และมุมมองเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มันก็เริ่มมีความหลากหลายขึ้น จากวันโน้นถึงวันนี้ เราพอจะได้ข้อยุติอะไรเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บ้าง?

วันนี้เรามีหนังสือชุดใหญ่ 2 เล่มนี้ออกมา ซึ่งก็เป็นคล้ายๆ กับหลักไม้ล์สำคัญอีกครั้งหนึ่ง คือฉบับพิสดารเกี่ยวกับการศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป

วันนี้มีการพิมพ์หนังสือเล่มนี้ออกมา ผมคิดว่าตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในบ้านเรานี้ได้เปลี่ยนแปลงไปมากพอสมควรแล้ว เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาถึงวันนี้ไม่ได้เป็นสิ่งแปลกหน้าแล้ว แต่กำลังมีพลวัตเกิดขึ้นในตัวของมันเอง

เงื่อนไขประการแรกที่เราต้องเข้าใจและต้องยอมรับคือ ตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถูกสร้างขึ้นมานั้น เป็นตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นโดยบุคคลที่อยู่ภายนอกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นโดยบุคคลภายในภูมิภาคนี้

เงื่อนไขประการที่ 2 จุดเริ่มต้นของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นจุดเริ่มต้นอันมีปัจจัยทางด้านยุทธศาสตร์การเมือง และยุทธศาสตร์ทางการทหารและสงครามเย็น เป็นฐานรากมาก่อน

แม้กระทั่งการเติบโตของการศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอเมริกา

นั้น ก็มีพื้นฐานตัวนี้เป็นพื้นฐานสำคัญ ทำให้เกิด Centers for Southeast Asian Studies ขึ้นหลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และช่วงหลังสงครามเวียดนาม อันนี้จึงเป็นเงื่อนไขประการสำคัญประการหนึ่งที่เราจำเป็นต้องตระหนักอยู่เสมอเมื่อเราคิดถึงตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะเป็นตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นจากข้างนอก

เงื่อนไขประการที่ 3 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคหลังอาณานิคมในภูมิภาคนี้

ประการสุดท้าย ผมอยากจะตั้งข้อสังเกตว่า ตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีพลวัตค่อนข้างสูง ถ้าเราลืมนึกว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออุษาคเนย์ไปเสียก่อน แล้วลองคิดว่า พื้นภูมิภาคนี้ ซึ่งปัจจุบันเป็นไทย เป็นพม่า เป็นลาว ฯลฯ เคยถูกรับรู้มาอย่างไรบ้าง

เราก็จะเห็นว่า ก่อนที่มันจะเป็นตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พื้นภูมิภาคตรงนี้ถูกรับรู้ในหลายรูปลักษณะด้วยกัน ทั้งถูกรับรู้ว่าเป็นสุวรรณภูมิ ถ้าดูจากหลักฐานจากทางอินเดียหรือลังกา ถูกรับรู้ว่าเป็น British India หรือ French Indochina หรือเป็นบางส่วนของอาณานิคมของดัตช์ เป็นต้น ซึ่งตอนนั้นไม่มีหน้าตาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่เลย ไม่มีการรับรู้ตรงนี้

ถ้าจะพูดถึงพื้นที่ตรงนี้ต้องถูกพูดภายใต้เงื่อนไขหรือภายใต้กรอบของการเป็นอาณานิคมของชาติมหาอำนาจ แล้วในจังหวะเวลาแห่งความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงหนึ่งของประวัติศาสตร์ก็เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อุบัติขึ้น

หมายความว่า ตัวตนนี้ไม่ได้มีมาก่อน แต่มันมากับเงื่อนไขทางการเมือง ทางประวัติศาสตร์ ทางการศึกษา ทางการรับรู้ของยุคเวลาหนึ่ง ช่วงสมัยหนึ่ง ซึ่งบุคคลนอกภูมิภาคค่อนข้างจะมีบทบาทสำคัญของการสร้างรูปลักษณะนี้ แต่ในขณะเดียวกัน องค์ความรู้นั้นก็ได้ถูกส่งผ่านมาถึงบุคคลภายในภูมิภาคนี้ด้วย

ท่านอาจารย์ชาวนิวรี่ได้ตั้งโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาปริญาตรีที่ธรรมศาสตร์ ผมเองก็ได้มีโอกาสตั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลักสูตรนานาชาติขึ้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อะไรทำนองนี้เป็นต้น

มันมีลักษณะแห่งการรับช่วงในตรงนั้นมา

แต่มาถึงในวินาทีนี้ ถ้าท่านไปอ่านงานของ Ruth McVey ในหนังสือชื่อ Southeast Asian Studies: A Reorientation และหนังสือเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ออกมาในช่วงหลังๆ (คือของที่ออกมาหลังสงครามเวียดนาม ของที่ออกมาหลังจากที่สหรัฐอเมริกาถอนตัวออกไปจากภูมิภาคนี้) กระแสแห่งความสนใจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะจากโลกตะวันตกที่เคยมีนั้น เริ่มเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนมุมมอง อาจจะลดทอนลงไปบ้าง อาจจะไม่เปลี่ยนสีกันไปบ้าง

กระแสหนึ่งที่เรากำลังจะเห็น ความสนใจไม่เป็น top-down ไม่เป็นคนในรัฐบาลที่ลงมา หากแต่เป็นนักเรียนหรือ refugees ใน generation ที่ 2 ที่ 3 ที่เกิดความกระหายอยากจะรู้เกี่ยวกับเมืองแม่ และเกิดกระแสแห่งความสนใจที่จะศึกษาภาษาหรืออะไรทำนองนี้

แต่ภาพตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น เริ่มถูกท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์บ้าง กระแสที่มองภาคส่วนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บนฐานของผลประโยชน์ที่แตกต่างไป อย่างเช่น มองเป็น Mekong Sub-region มองเป็นเหลี่ยมเศรษฐกิจ ฯลฯ

ภาพของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็น Region อย่างที่รับรู้เริ่มมีการเปลี่ยนผ่าน และผมมองจังหวะนี้ว่าคือจังหวะการเปลี่ยนผ่านที่ค่อนข้างสำคัญ

ผมมองจากเงื่อนไขของคนที่ทำหลักสูตรนี้ คนที่ดูว่ามีคนเข้ามาเรียนในหลักสูตรนี้เท่าไร มีกระแสความสนใจหรือมีทุนจากต่างประเทศในรูปลักษณะไหน ซึ่งแต่ก่อนอาจจะมีทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยตรง แต่ปัจจุบันทุนที่มาลงทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ลดน้อยถอยลงไปกว่าแต่ก่อน

ผมกำลังมองว่า เงื่อนไข ปัจจัยแวดล้อมของโลก ของภูมิภาคที่เปลี่ยนไป หลังจากสงครามเวียดนาม กำลังทำให้ตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ค่อยๆ แปรรูปและเปลี่ยนไปด้วย

แม้ว่า term อาจจะมีอยู่ แบบที่อาจจะยังมีการทำอยู่ อาจจะมืองค์กรอย่างเช่น อาเซียน แต่การที่จะมีการรวมกันเป็นกลุ่มก้อน เป็นกิจจะลักษณะ

หรือมองให้เห็นว่ามีเงื่อนไขแห่งความสัมพันธ์ หรือ consciousness ร่วมกันของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ว่านั่นมันเป็น body ที่ร่วมกันนี้ ผมมีความสงสัย

ถ้าเราไปดูกรณีของพม่า ถึงแม้พม่าจะเข้ามาพร้อมกับอาเซียน แต่กระแสของความสัมพันธ์ของพม่านั้นออกไปที่จีนกับอินเดียเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เข้ามาที่อาเซียนเป็นตัวตั้ง

ถ้าเรามองไทยจริงๆ กระแสความสำคัญหรือน้ำหนักที่ไทยให้ ให้กับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือให้กับมหาอำนาจ

มองที่เวียดนาม เวียดนามมองไปที่อเมริกาเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสงครามเวียดนาม

สิงคโปร์เป็นคนละโลกเลย จนเรายังสงสัยว่าสิงคโปร์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือไม่

ภาพของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับความเป็นจริงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาพที่เรามี อย่างเช่นในตำรับตำราเกี่ยวกับตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่กำลังเปลี่ยนผ่านนั้น ผมคิดว่าตรงนี้เป็นความเปลี่ยนแปลงสำคัญที่กำลังเกิดขึ้น

คำถามที่ผมอยากจะลองตั้งเป็นประเด็นขึ้นมาว่า ครั้งหนึ่งเราอาจจะมีสิ่งที่เราเรียกว่า สุวรรณภูมิ ครั้งหนึ่งเราอาจจะมีสิ่งที่เราเรียกว่าเป็น French Indochina เป็น British India และมาถึงวันหนึ่งมีสิ่งที่ถูกเรียกว่า “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งถูกสร้างขึ้นภายใต้เงื่อนไขของยุคสมัยของเวลา แล้วจากวันนี้เป็นต้นไป ความรับรู้ หน้าตา และตัวตนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะคงอยู่หรือจะเปลี่ยนไปอย่างไร ผมคิดว่าเรากำลังอยู่ในจังหวะเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ

ขอบคุณครับ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์ชาญวิทย์ :

ขอบคุณมากครับ อาจารย์ ดร. สุนทร ชุตินทรานนท์ อาจารย์ได้ให้ข้อคิดไว้เยอะเกี่ยวกับสิ่งที่เราเรียกว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งตัวตนของมัน และกิจการของ Professor Hall

ประเด็นหนึ่งที่ผมอยากเสริมต่อจากของอาจารย์สุนทร คือเนื่องจากผมอาจจะเป็นคนเดียวที่อยู่บนพื้นที่เรียนจากหนังสือของ Hall (หัวเราะ)

ผมบินจากดอนเมืองไปเมื่อปี 1965 พร้อมด้วยพวงมาลัยเยอะเยอะเลย พอปี 1967 ผมจบจากแคลิฟอร์เนียแล้วก็ไปอยู่คอร์เนลล์เป็นปีแรก

ปี 1967 นั้น คนที่คุมวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของคอร์เนลล์ คือ D.G.E. Hall ผมเข้าใจว่า O.W. Walters ยังไม่มา David Wyatt ยังไม่มา เพราะฉะนั้น ผมก็ถูกส่งไปเป็น advisee ของอาจารย์ฮอลล์

แล้วก็เรียนมาจนกระทั่ง... ผมก็เรียนอ้อมๆ ตอนไปเรียนเมืองนอก สนุกดี ก็เลยเรียนอ้อมๆ เรียนอยู่นานๆ มันถึงจะมีความรู้ เลยเรียนอ้อมมาตั้งแต่ 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972 ผมจบเดือนธันวาคมปี 1972 กลับมาที่บ้าน มกราคม 1973 แล้วก็ 14 ตุลาคม 1973 ก็คือปี พ.ศ. 2516

เมื่อไปเรียนที่คอร์เนลล์ผมถูกส่งไปเป็น advisee ไปเรียนกับอาจารย์ฮอลล์ จำได้ว่าผมไม่สบายเป็นไข้ เพราะเราแพ้อากาศ ไปอยู่แรกๆ มันหนาวก็เข้าโรงพยาบาล ปรอทขึ้นสูงมาก เกือบตาย เพื่อนต้องมาดูแลกัน

พอออกมาจากโรงพยาบาลมาได้ก็ไปหาอาจารย์ฮอลล์ อาจารย์ก็บอกว่า “กาแพ็กไม่ควรกิน บุหรี่ก็ไม่ควรสูบ” ท่านว่าผมไว้ตั้งแต่สมัยโน้นแล้วเราก็ไม่เชื่อฟัง กว่าจะเลิกได้ก็ตั้งนาน กาแพ็กยังกินอยู่บ้าง แต่ว่าบุหรี่เลิกไปนานแล้ว

อาจารย์ฮอลล์มีความเป็นมนุษยชนมาก ในแง่หนึ่ง อาจารย์สุนทรก็พูดถูกว่าอาจารย์เป็นคนนอก อาจารย์ก็มองแบบฝรั่งมองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แล้วมองแบบชนิตที่ว่าเมื่อเขียนหนังสือเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เล่มแรกปี 1955 อาจารย์ยังไม่รวมฟิลิปปินส์เลย เพราะว่าคนสมัยโน้นคิดว่าฟิลิปปินส์เป็นส่วนหนึ่งของละตินอเมริกา วิธีมองเขาก็มองกัน

อย่างนั้น แม้กระทั่งนักชาตินิยมฟิลิปปินส์ยังใช้ภาษาสเปนเลย ไม่ว่าในการพูดหรือการเขียนอะไรก็ตาม

ฉะนั้น ในแง่ของอาจารย์ฮอลล์ ฟิลิปปินส์ก็เป็นส่วนหนึ่งของทางด้านโน้น ท่านเลยไม่รวม แต่หลังจากนั้นในฉบับที่ 2 ท่านก็เปลี่ยนใจว่า เอ้อ! ไม่ใช่แล้วละ ฟิลิปปินส์ก็มีอะไรร่วมกับทางด้านอุษาคเนย์มากกว่า ท่านก็เลยเอาฟิลิปปินส์ใส่เข้าไปใน second edition และ Edition ล่าสุดเลยที่เราเอาของท่านมาแปล ก็คือในปี 1968 คิดว่าปี 2511 เราเอาฉบับนั้นมาแปล

และเพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้แปล ผมก็ขอเอ่ยนามบรรดาท่านนักประวัติศาสตร์หญิง เป็นผู้หญิงหมดเลยที่มัน ผู้ชายนั้นโดยมากมักจะขี้เกียจ ผู้ชายมักจะไปทะเลาะกับนักการเมืองอยู่ เหมือนอย่างตอนนี้ (เสียงหัวเราะ)

ในที่นี้ผมขอเอ่ยนามไว้ ท่านผู้หญิงวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, อาจารย์ชูสิริ จามรมาน, อาจารย์เพ็ชรี สุมิตร, ม.ล. รสสุคนธ์ อิศรเสนา, อาจารย์วิลาสวงศ์ พงศบุตร, อาจารย์เพ็ญศรี ติ๊ก, อาจารย์แถมสุข นุ่มนนท์ และอาจารย์ศรีสุข ทวีชาประสิทธิ์

เรียกว่าเป็นบรรดาบิกๆ ของวงการประวัติศาสตร์ไทยทั้งนั้นเลย ผมต้องบอกová ขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูงด้วย ที่ได้แปลหนังสือเล่มนี้

กลับไปในกรณีที่ผมอยากจะขอเพิ่มเติมเกี่ยวกับ Professor Hall แม้ท่านเป็นคนนอกก็จริง แต่ท่านก็เป็นคนแก่ที่ใจดี เป็นคนแก่ที่ปรับตัวได้กับสถานการณ์อย่างดีมาก ๆ

ในขณะที่ท่านทำเล่มสุดท้ายในปี 1968 ท่านก็ทำมาจนกระทั่งท่านสิ้นในปี 1978 (2522) ปี 1960-1970 เป็นยุคสมัยของสงครามเย็น หนังสือเล่มนี้มาในบริบทของคนอกและสงครามเย็น กับการสกัดกั้นจีน Containment Policy เราพูดกันในยุคของสมัยนี้ สิ้นสุดของยุคสงครามเย็นไปแล้ว

เรากำลังพูดถึง ASEAN Plus 1, 2, 3 China, Japan, Korea เราพูดถึง The Rise of China สถานการณ์คนละเรื่องเลยกับตอนที่หนังสือเล่มนี้ออกมาในยุคนั้น

ผมอยากจะเล่าว่าเมื่อมีการประท้วงสงครามเวียดนามครั้งใหญ่ ปี

1970 (2513) เมื่ออเมริกาบุกเขมร นักศึกษามหาวิทยาลัยในอเมริกาเกือบจะทั้งประเทศลุกขึ้นมาประท้วง มหาวิทยาลัยในอเมริกามีอยู่ 1,000 แห่ง 500 แห่งปิด มีนักศึกษาถูกยิงตายที่ Kent University

มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ที่เราเรียนหนังสืออยู่ เราก็บอกให้หยุดเรียนให้เลิกเรียนหมด ไม่เข้าเรียนเหมือนกับเอาพลาสติกไปอุดรูถูกแจ็กธรรมศาสตร์เมื่อ 14 ตุลาคม 2516 นั้นแหละ เลิกเรียน หยุดเรียน งดสอบ เรากำลังเรียน มันก็มีความขัดแย้งรุนแรงมากในหมู่นักศึกษา

ผมก็มีเพื่อนซึ่งไม่สนใจไม่เกี่ยวข้องกับสงคราม มันจะประท้วงกันไปทำไม มันรบกันอยู่ที่เขมรโน้นก็ช่างมันปะไร อาจารย์จำนวนหนึ่งก็ไม่ประท้วง วันนั้นเรามีปัญหามากกว่าจะทำอะไร จะปิดโรงเรียน จะปิดคอร์เนลล์ให้ได้ (หัวเราะ) ดังนั้นเราก็ต้องวิ่งไปหาอาจารย์ให้ดสอน

Professor Hall ก็ได้ข่าวอันนี้ ท่านก็เดินเข้ามาในห้อง Southeast Asian History ท่านไม่พูดอะไรเลย ท่านเป็นคนพูดไม่มากเพราะท่านเป็นผู้ตีอังกฤษ ท่านก็เดินไปที่กระดาน (ตอนนั้นยังใช้ชอล์กอยู่ ยังไม่มี power point) อาจารย์ชอล์กเขียนด้วยชอล์กข้างบนกระดานว่า “No Class Today” ไฮไฮ! พวกเราดีใจเป็นบ้าเลย ตบมือกันใหญ่ แล้วก็ออกไปประท้วงกันต่อไปที่วอชิงตันด้วย นี่คือเบื้องหลังของคนครับ

บางทีหนังสือนี้ก็เป็นส่วนหนึ่ง หนังสือที่เกี่ยวกับ Southeast Asia มีหลายเล่ม ส่วนใหญ่ก็จะหายไป แต่เล่มนี้อยู่ พิมพ์แล้วพิมพ์อีก ถ้าคุณไปตามร้านหนังสือ คุณก็จะเห็นว่า A History of South-East Asia, D.G.E. Hall เล่มเบ้อเร่อ อย่างที่ท่านอาจารย์สุเนตรถือมา ของผมก็มี แล้วผมก็ให้ท่านเซ็นไว้ด้วย ท่านเขียนไว้ว่า “Inscribed with best wishes D.G.E. Hall” ผมเก็บชิ้นนี้เอาไว้

ผมเคยถามอาจารย์ Ben Anderson ว่าผมจะเอาหนังสือเล่มนี้มา reprint ดีหรือไม่ดี อาจารย์ก็บอกว่าเล่มนี้เก่าแล้ว ผมถามเพื่อน หลายคนก็บอกว่า “เก่า” ส่วนใหญ่อาจจะไม่ค่อยใช้กันแล้ว

ในวิชาต่างๆ ที่เขาสอนกันอยู่เดี๋ยวนี้ ผมไปโครงร่างหลักสูตร ไปดูของเบิร์กลีย์ (University of California, Berkeley) ไปดูของเกียวโต (Kyoto University) ไปดูของสิงคโปร์ (National University of Singapore)

ไปดูของวิสคอนซิน (University of Wisconsin) ที่อาจารย์ธงชัย วินิจกุล สอนอยู่ ไปดูของคอร์เนลล์ ก็มักจะไม่ค่อยใช้เท่าไร แต่อาจจะมีการใช้อ้างอิงอยู่บ้าง

ผมถามอาจารย์ Ben ว่า “ถ้าเราจะเอากลับมาพิมพ์ละ” อาจารย์ Ben บอกว่า “ควรจะพิมพ์” ผมก็ถามว่า “ทำไมละ มันไม่เซย ไม่ล้ำสมัยไปแล้วหรือ” อาจารย์ Ben บอกว่า “จะว่าเซย หรือล้ำสมัยไป ก็ใช่ แต่มันเป็น classic เพราะว่ารวมทุกอย่างเข้าไว้ในที่เดียวกัน แล้วมันจะไม่มีใครทำอีกแล้ว เพราะไม่สามารถจะทำได้ ไม่ใช่เรื่องความสามารถที่จะทำ ไม่ใช่ที่ว่าไม่เก่งแต่ว่าไม่สามารถจะทำได้ เพราะว่าโลกได้เปลี่ยนไปแล้ว และวิธีที่จะมองแบบนี้ไม่สามารถจะทำได้แล้ว มันลงไปสู่รายละเอียด ลงไปสู่ความลุ่มลึก ลงไปสู่ประเด็นอะไรๆ เยอะแยะเลยที่เราเห็นเกี่ยวกับหนังสืออุษาคเนย์เล่มนี้ เพราะฉะนั้นมันก็เลยกลายเป็น classic ไป”

อันนี้เป็นเบื้องหลังเป็นภูมิหลังอันหนึ่งที่ว่าทำไมเราถึงมาทำกัน และผมคิดว่าประเด็นที่อาจารย์สุนทรพูดขึ้นมาน่าสนใจมาก มองจากข้างนอก มองจากบริบทของสงครามเย็น มองจากพลวัตของดินแดนแถบนี้

ผมคิดว่าทันทีที่มีการรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน 2549 ที่ผ่านมา ประเด็นก็ขึ้นมาทันทีว่า ฟิลิปปินส์ว่าอย่างไร อินโดนีเซียว่าอย่างไร มันจะกระทบอย่างไร พม่าดีใจหรือเสียใจ แล้วกอลเรีย มากาปากัล-อาร์โรโยว่าอย่างไร

คือประเด็นที่คิดขึ้นมาอันนั้น เหมือนกับว่าในความมีตัวตนของอุษาคเนย์นั้น มันมีจริงๆ หรือเปล่า หรือว่ามีอะไรหลายอย่างที่เรามาดูกับมันอีกทีหนึ่ง ทำไมสนามบินนี้จึงต้องชื่อสุวรรณภูมิ ฯลฯ

ผมขอเลยไปยังท่านสุภาพสตรี คุณจิระนันท์ พิตรปรีชา ขอเชิญครับ

จิระนันท์ พิตรปรีชา :

สวัสดีค่ะ วันนี้รู้สึกไม่ค่อยมั่นใจว่าจะพูดอะไรดี จริงๆ แล้วตั้งใจจะมาฉลองหนังสือเล่มนี้ เพราะหนังสือเล่มนี้เหมือนกับคัมภีร์ที่เราอ่านแล้วอ่านอีก แต่ในเมื่ออาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ เกณฑ์มาก็ต้องมา

ชีวิตนี้ในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ถือว่าเป็นลูกศิษย์อาจารย์ David Wyatt แต่เป็นลูกน้องอาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (หัวเราะ) ฉะนั้นถ้าลูกพี่ว่าอย่างไรก็ตามกัน

ในฐานะที่เป็นคนผู้ล้าแก่ผิดแล้วกลับใจ เพราะว่าสมัยก่อนไม่เคยเรียนประวัติศาสตร์ไม่รู้เรื่องเลย แล้วยังรำคาญเสียด้วยซ้ำว่าทำไมเราต้องไปจำ พ.ศ./ค.ศ. เยอะแยะมากมาย เพื่อจะบอกว่าพระเจ้าองค์นั้นรบกับพระเจ้าองค์นี้ ไม่เห็นจะเกี่ยวอะไรกับเราเลย แล้วก็ไม่สนุกด้วย

จนเดี๋ยวนี้ก็ยังยืนยันว่า วิชาประวัติศาสตร์มีบางส่วนที่ขาดหายไป ไม่ใช่ข้อมูล ไม่ใช่หลักฐาน ไม่ใช่วาทกรรม วลีกรรมจิกกัด อันนั้นมีครบทุกอย่างในหมู่นักวิชาการ แต่สิ่งที่ขาดไปในวิชาประวัติศาสตร์ก็คืออารมณ์ ความรู้สึก ฉะนั้นเวลาวิเคราะห์อะไรออกมาในฐานะนักวิชาการ จะต้องว่าตามข้อมูล จะต้องวิเคราะห์ แต่ไม่ใช่อารมณ์

ประวัติศาสตร์บางจุด ตอนที่เกิดมันเต็มไปด้วยสีสัน อารมณ์ ความรู้สึก และจุดหักเหของประวัติศาสตร์นั้น บางเรื่องเราวิเคราะห์กันเกือบตายว่าเศรษฐกิจนั้นเกิดอะไรขึ้น ทหารทำไมจึงทำอย่างนี้ กลุ่มผลประโยชน์มีใครบ้าง โดยที่หารู้ไม่ว่า ณ จุดนั้น นานี่นั้นที่มันเกิด บางทีก็น้ำผึ้งหยดเดียวหรือบางทีมันก็อธิบายตัวมันเองไม่ได้

ขอค้างไว้แค่นี้ให้ไปคิดต่อเอาเองว่าทำไมจึงมี dancers ไปบำรุงขวัญทหาร (เสียงหัวเราะ) บางทีอีก 300 ปีอาจมีจารึกไว้ว่า ชาวไทยแลนด์ในยุคนี้นิยมการแต่งกายแบบนี้และมีพิธีกรรมบวงสรวงรตถังแบบนี้ (เสียงหัวเราะ)

และนี่คือสายวิชาการ เขาว่าอย่างนี้จริงๆ (หัวเราะ) ในบางเรื่องบางราวนั้น นักวิชาการวิเคราะห์มันมาก คุณลืมนี่บางอย่างที่เราวิเคราะห์ไม่ได้ แต่มันเกิดขึ้นแล้ว แล้วมันอาจจะเป็นต้นเหตุของอะไรอีกเยอะมากมาย

สักครู่จะพูดถึงเรื่องอาจารย์ฮอลล์นิดหน่อย เขาให้มาพูดเชียร์ก็จะ

เชียร์ แต่ขอสารภาพว่าไม่เคยชอบวิชาประวัติศาสตร์

ในช่วงที่เกิดดวงตาเห็นธรรมบางอย่าง คือช่วงที่ไปอยู่ในป่า ระหกระเหินรอนแรมเดินอยู่ในลาว แล้ว เอ๊ะ! ทำไมคนแถวนี้มันพูดเหมือนคนบ้านเราจริงๆ แถวหลวงพระบาง พูดคำว่า “หรือย” พูดคำปักษ์ใต้กับเขา เขาก็ตอบกลับมา เพราะเขานึกว่าเราพูดภาษาเดียวกับเขา

เอาเดินไปอีกหน่อย (เดินนะ ไม่ได้นั่งรถ ไม่ได้นั่งเฮลิคอปเตอร์) เจอกลุ่มบุคคลที่เรียกว่า ลาวเทิง เอ๊ะ! มีตัวหรือ เหมือนในสารคดีอัฟริกาเลย ทำไมไมุ่่งเตี่ยว สะพายบ้องไม้ไผ่ มีหน้าไม้ด้วย

มีอยู่ช่วงหนึ่ง นั่งรถข้ามมาแถวตะเข็บชายแดนพม่า แล้วก็เดินลงมา จากแม่สอด ลงมาตามสันภูเขาสู่เขตอำเภออุ้มผาง ใช้เวลา 15 วัน ทางเดินนั้นอยู่บนสันภูเขาก็จริง แต่ว่าบางช่วงก็ต้องเลาะเข้าไปในเขตพม่า

โอ๊ะ! นั่นเขามีนางวัด ก็เข้าไป มีทั้งมอญ ทั้งกะเหรี่ยง ฯลฯ พวกที่ต่อต้านอำนาจรัฐพม่า เขาจะฉลองอะไรกัน มีทั้งพิธีคริสต์ พุทธ ผี ตอนนั้นไม่เข้าใจอะไรเลย แต่รู้สึกว่าการนี้ช่างเต็มไปด้วยสิ่งที่น่าพิศวงงงงวย เข้าใจอยู่อย่างเดียว คือเขาเล่นมวยคาดเชือก มวยที่ใช้ผ้าพัน เข้าใจอย่างหนึ่งว่า อ้อ...นี่ไงนายขนมต้มที่เราเรียนมาสมัยนั้น เพราะเรียนมาแค่นี้จริงๆ แต่ส่วนที่เหลือนั้นไม่มีความเข้าใจใดๆ ทั้งสิ้น

ถ้าจะเทียบกับคนยุคนี้ก็เหมือนกับพวกที่เรียนบริหารสินค้า หรือว่าวิธีการ เขาเรียกว่า Crisis Management ที่ทำโฆษณาเป็นคล้ายๆ กับทำนประชานเหมาเจ๋อตุงยืนตะเมีะ พอเดินเข้าไปดูใกล้ๆ ปรากฏว่า T.C.D.C ขอเสนอสิทธิรศการ... “เมื่อเหล่าสหายกลายเป็นนักช้อป” แล้วสิ่งที่ประชานเหมาถืออยู่ คือถุง shopping (เสียงหัวเราะ)

คือความไม่รู้นี่ สนุกนะ แต่ความรู้ที่มันไม่สนุก เอาอย่างนี้เลย แล้วทำอย่างไรละ คนที่ไม่อยากสนุกกับประวัติศาสตร์ก็ขอสนุกกับการฆ่าและตุ้มเป๊ะเหล่านี้ไปเรื่อยๆ

จนกระทั่งถึงวันหนึ่ง เราอยากจะบอกว่า เรารักชาติ เรารักภูมิใจในเอกลักษณะ ในประวัติศาสตร์ชาติไทย เราก็มจะเริ่มตันผอยอย่างชนิดที่ว่าโลกตะลึง เช่น เราทำแกงเขียวหวานหม้อใหญ่ที่สุดในโลก หรือว่าโฆษณาสายการบินเมื่อนานแล้วที่เด็กออกมาไหว้ทีละคน เด็กผมเปีย ผมเกล้า

นุ่งสำหรับ นุ่งกิโมโน แต่งงิ้ว สารพัดเลย แล้วก็เด็กไทยผู้นำรักเดินออกมา
หลังสุดแล้วก็ไหว้อย่างอ่อนช้อย เพื่อที่จะบอกว่าเราไหวสวยที่สุด

นี่คือความคิดทางประวัติศาสตร์ของคนไทย โดยเฉพาะรุ่นหลัง ไม่
ขอว่านะ ว่าเด็กรุ่นนี้ทำไม่ไม่สนใจ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะไม่มีอะไรอ่าน แล้ว
ก็ไม่มีใครสอนด้วย ไม่มีใครสอนสนุก พอเข้าไปในห้องเรียน อาจารย์ก็เริ่ม
เมื่อสมัยพระเจ้าองค์นั้นองค์นั้นก็ติดรบกัน ฯลฯ แล้วใครจะฟังละ เดียวก็หลับ
เดี๋ยวไปดูคอนเสิร์ตดีกว่า ก็เลยมีช่องว่างทางความรู้ ความเข้าใจ และความ
คิดในเชิงประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะของคนไทยอย่างมากมายมหาศาล

หนังสือเล่มนี้จะช่วยอะไรได้บ้าง? อันดับแรกมันเสียเวลาความไม่รู้
ในฐานะนักเขียน นักแปล ขอรับรองว่าอ่านสนุก แต่วิธีอ่านนั้น ห้ามอ่านบท
ที่ 1, 2, 3, 4 เรียงไป ตัวเองอ่านมา 10 กวาร์บ แต่ไม่เคยจบเล่ม เพราะ
อยากจะอ่านเรื่องไหนก็เปิดเรื่องนั้น แล้วมันก็อยู่ตรงนั้นจริงๆ นี่เป็นความ
มหัศจรรย์ของหนังสือเล่มนี้

เราไม่ต้องไปดูหรือกว่าอาจารย์ฮอลล์เป็นพวกรุ่นเก่าโบราณเกินไป
วิธี approach ฯลฯ เพราะพูดไปแล้วปัจจุบันนี้ วาทกรรมของนักประวัติ
ศาสตร์ นักวิชาการ เลยก้าวหน้ามาเยอะแล้ว ถึงขนาดเราจะ organize วิชา
อย่างไร

อย่างที่อาจารย์ชาญวิทย์ว่าวิธีแบ่งเป็นพื้นที่อะไรอย่างไรก็ยังมีปัญหา
ก็ยังมีคนที่เรียกร้องใส่รายละเอียด อย่างเช่นจะแบ่งเป็นสุวรรณภูมิกับหมู่
เกาะจะดีหรือเปล่า จะแบ่งเป็นกลุ่มบนคาบสมุทรที่เป็นพุทธกับที่ไม่เป็น
พุทธจะดีหรือเปล่า หรือว่าใหม่กว่านั้นอีกก็มี คือไม่ต้องมีเส้นแบ่งอะไรเลย
ศึกษาเป็นกลุ่ม ศึกษาเป็นกรณี ก็คือศึกษาประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์

อย่างพอลพูดภาษาไทยนิดหน่อย แต่งตัวเหมือนไทยนิดหน่อย ไม่ว่า
จ้วง ไทอาหม ฯลฯ ก็เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ใหม่ๆ ที่ในความจริงแล้วเขาอาจจะ
มีความเกี่ยวข้องทางเชื้อชาติอยู่บ้าง แต่ลักษณะที่คลี่คลายมาเป็นประวัติ
ศาสตร์ เหตุการณ์ หรือวิวัฒนาการทางสังคมนี้ ไม่ได้เกี่ยวกันเลยตั้งนาน
แล้ว ฯลฯ

เรื่องวิธีจัดระบบความคิดในเชิงประวัติศาสตร์ขอยกเว้นไม่พูดถึง
เพราะว่ามันมีเยอะเหลือเกิน แล้วถ้าจะให้สารภาพสั้นๆ ก็คือ วิธีวิทยา มุม

มองใหม่ๆ น่าสนใจกว่าเยอะเลย

แต่หนังสือเล่มนี้ก็ยังไม่ได้อ่าน ยังต้องอยู่บนหิ้งบนชั้น เล่มแรกวางไว้ตรงนี้ เล่มที่ 2 In Search of Southeast Asia เล่มที่ 3 The Golden Peninsula นี่คือภาพรวม สำหรับอาจารย์ที่อ่านก็คงทราบว่ามีอื่นๆ อีกมากมาย

อย่างที่อาจารย์สุนทร ชูตินทรานนท์ บอก เราต้องได้ภาพรวมก่อน จึงจะโฟกัสลงไปที่จุดใดจุดหนึ่ง แล้ววิธีอ่านที่บอกว่าอย่าไปอ่านตามลำดับ เพราะมันจะน่าเบื่อ บางเรื่องเราไม่อยากจะรู้เลย

สารภาพเลย อย่างเรื่องฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ไม่เคยอ่านเลยคะ หรือถ้าเป็น Mainland Southeast Asia บทที่อ่านแล้วอ่านอีกก็มี สยาม ลาว อันทนา และตังเกี๋ย แล้วพอเปิดอ่านที่ไรก็ได้แง่คิดใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เพราะว่าอาจารย์ฮอลล์ได้ใช้แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร จะว่าท้องถิ่นก็อาจจะไม่ถึงขั้นนั้น เพราะว่าส่วนใหญ่จะใช้ประวัติศาสตร์ทางการ (Royal Chronicles) แต่ว่าเป็น primary source เยอะ

ลองคิดดูสิ ในฐานะคนแปลจะซาบซึ้งขนาดไหนที่อยู่ดีๆ มีอาจารย์ท่านหนึ่งอุตส่าห์ไปรวบรวมสิ่งเหล่านี้ ข้ามพรมแดนทางภาษามาให้อ่าน ในอันดับแรกเป็นภาษาอังกฤษซึ่งเราอ่านได้ แล้วจะได้รู้ว่าเอกสารของคนท้องถิ่นว่าอย่างไร เวียดนามว่าอย่างไร จีนว่าอย่างไร ลาวว่าอย่างไร ฯลฯ

บทที่ชอบคือบทที่อาจารย์ฮอลล์พูดถึง ฮ่อ ชงดำ ชงแดง ชงเหลือง ฯลฯ เพราะประวัติศาสตร์ราชการไม่มี แต่ว่าอุตส่าห์มีหลักฐานจากหนังสือเอกสารเวียดนามให้อ่าน แค่นี้ก็รู้สึกว่าคุณแล้ว

อันแรก คือข้อมูลข้ามพรมแดน ภาษาและวัฒนธรรมที่เราควรจะรู้

อันที่สอง คือถ้าจะให้พูดเดี๋ยวนี้และตรงนี้ มันเป็นงานแปลชั้นเยี่ยมชิ้นหนึ่ง ขอรับรองด้วยเกียรติของนักแปล

เมื่อเดือนที่แล้วเปิดมติชนอ่าน มีตัวอย่างเยอะเยอะ มี quotation ลูกสยามในนามของพระเจ้า เป็นประวัติศาสตร์อิงนิยาย ไม่ใช่ินิยายอิงประวัติศาสตร์ เพราะคุณมอร์แกน ผู้เขียนพูดในงานเปิดตัวหนังสือว่า “ส่วนใหญ่นิยายจะหยิบประวัติศาสตร์ 2-3 บรรทัดมาขยายความ ใส่พระเอกนางเอกลงไป แต่ของเขากลับเขียนโดยใช้ประวัติศาสตร์ของจริง แล้วใส่ตัว

ละครเข้าไปนิดหน่อย ไม่มีการสร้างภาพใหม่”

พออ่านตัวอย่างที่มติดิฉันเอามาลงก็รีบไปขอชุดตัวผู้แปล เพราะว่าแปลได้ชนิดที่ว่า ไม่รู้ว่าจะดีกว่าภาษาฝรั่งเศสหรือเปล่า คือไม่ได้อ่านภาษาฝรั่งเศสก็ไม่รู้ แต่ในฐานะนักแปลรู้สึกว่ นี่แหละ หนังสือแปลที่เนียนที่สุดต้องเป็นอย่างนี้ คืออ่านแล้วไม่รู้เลยว่าแปลมาจากภาษาอะไร แต่ฉันจะต้องอ่านภาษาไทยนี่แหละ

เล่มนี้ก็เหมือนกัน เล่มนี้อาจจะเป็นเพราะความพยายามของท่านผู้แปล ผู้ทรงคุณวุฒิหลายๆ ท่านมารวมกันมาประชุมร่วมกัน แล้วก็อาจจะมีการสักกลุ่มหนึ่งเป็นคณะทำงานที่คอยจัดระบบการแปลงคำจากภาษาอังกฤษให้มาเป็นไทย ให้เป็นตัวสะกดภาษาไทย ดิฉันพยายามจับผิดแล้วนะ แต่ปรากฏว่าผ่านตลอด (หัวเราะ)

เพราะบางทีนั้น น่ารำคาญมากเลย อย่างในพวกนิยายสารผู้หญิง บรรดานักแปลก็จะแปล... อย่างเช่น นิยายรักเกี่ยวกับสังคมเวียดนาม เคยอ่านแล้วหัวเราะก๊ากเลย คือเป็นเรื่องเวียดนาม พระเอกมาจากตระกูลสูงชั้น (เสียงหัวเราะ) งูร่อนงูเย็นก็ไม่รู้ละ แต่เขาต้องอ่านว่า “เหิงย่น” อะไรทำนองนี้

แต่เล่มนี้ได้จับผิดแล้วจากสายตาของนักแปล ต้องยอมรับว่ายังไม่เจอ เพราะฉะนั้นไม่กล้าให้คะแนนอาจารย์ผู้แปล เพราะท่านเป็นอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ นักประวัติศาสตร์ตัวจริงทั้งนั้นเลย

อีกอันหนึ่งก็คือ version นี้ดีกว่า version ที่อาจารย์สุนทรมีตั้งเยอะ คือมีภาพประกอบ แล้วก็ดีกว่า version เล่มเขียว นี่เป็น fourth edition ซึ่งมี stamped จาก David Wyatt ไว้ด้วย (เสียงหัวเราะ)

ภาษาอังกฤษไม่มีรูปอย่างนี้ ฉะนั้นจึงรู้สึกซาบซึ้งแทบจะนั่งยองๆ ลงไหว้อาจารย์ชาญวิทย์เลยว่าไปหามาได้ยังไง เพราะบางรูปหายากมากหายากมากจริงๆ

การเรียนประวัติศาสตร์โดยใช้สื่อผสม ใช้ Multi-media ใช้ power point ฯลฯ ได้ผลมาแล้ว อย่างคนสอนประวัติศาสตร์ก็คงรู้ว่า วิธีที่จะทำ ให้เด็กที่กำลังตาบอดหรือให้สว่างโสตในช่วงขึ้นมาเนี่ย มันต้องมีอะไรให้เห็นให้จับต้องได้ คือตัวเองกำลังทำพิพิธภัณฑ์อยู่ จึงคิดเรื่องนี้มาก

พอเปิดหนังสือเล่มนี้ โอ้! มีรูปภาพประกอบเยอะแยะมากมายเลย

สมมุติว่าคุณจะพูดเรื่องเขมร พูดถึงศิลปะแบบต่างๆ มีบายัน มีจตุรมุข ฯลฯ ไม่มีใครรู้หรอก นอกจากนักวิชาการด้วยกัน แต่พอมีรูปปั้น มันชัดเจนขึ้นเยอะเลย อันนี้ดีกว่า version ภาษาอังกฤษมากมาย

คำบรรยายภาพก็ช่วยให้เกิดความรู้ นอกกระบบระเบียบขึ้นเยอะ อาจารย์เขียนไว้ประโยคเดียวเท่านั้นก็นึกออก พอเปิดหนังสือดู เห็นภาพ มันจะติดตา

อันนี้ตามหลักวิชาการทำพิพิธภัณฑ์บอกว่า คนบางคนรับรู้ได้ด้วย การอ่าน แต่ว่าน้อย คนส่วนน้อยเท่านั้นที่จะไปยืนอ่าน caption ในพิพิธภัณฑ์ อยู่เป็นเวลา 5 นาที เขาทำสถิติไว้แล้ว ส่วนใหญ่ชอบดู รูปภาพ ดูความ เคลื่อนไหว ดู design ดูสี สัน แสง ดูการจัดแสดง

อันนี้สำคัญ เรียกว่าที่สุดของการดึงคนเข้ามาหาความรู้ในพิพิธภัณฑ์ แต่ก็มีคนบางกลุ่มที่ไม่อ่าน ดูแล้วก็อย่างนั้นๆ แต่ชอบฟัง ฉะนั้นต้องมีหูฟัง มีไกด์บรรยาย อ่านฉันไม่อ่านหรอก ฉันจะเดินเรื่อยๆ ขอให้มึนเสียงบรรยาย ก็แล้วกัน

วิธีรับ วิธีซึมซับความรู้ของคนเรา หรือวิธีรับสัมผัสจากโลกภายนอก อายตนะทั้ง 5 นี้ อันไหน แล้วแต่ใครถนัด

หนังสือเล่มนี้พอเป็นภาษาไทย สิ่งที่ช่วยได้มากจริงๆ ก็คือ “ภาพ” ขอย้อนกลับไปทีบอกกว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่น่าเบื่อที่สุดแขนงหนึ่งในโลก (หัวเราะ) ความจริงไม่ได้เรียนจากอาจารย์หรอก เราก็ไล่ๆ กันมา แต่ที่ยอมเป็นลูกน้องอาจารย์ชาฎวิทย์ เพราะอาจารย์เป็นคนที่ทำให้วิชา ประวัติศาสตร์สนุกอย่างเป็นธรรมชาติ ได้ความรู้

ลองคิดถึงลี คุณูปการของอาจารย์ชาฎวิทย์ที่เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ ฮอลล์นั้น อย่างเมื่อเกิดเหตุการณ์ตุลา มีใครบ้างที่เกี่ยวเดินเก็บโปสเตอร์ ยุคนั้น ไม่มีใครคิดนะ อยู่ดีๆ เวลามันไป 20 ปี เอ้า! อาจารย์ชาฎวิทย์จัด แสดงโปสเตอร์การเมืองตุลา ตอนนั้นรู้เข้าก็กระโดดโลดเต้นเลย เพราะไม่มีใครเก็บหรอกของพวกนี้ (เสียงหัวเราะ) แต่พอเก็บแล้ว มันกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่า

ไปดูในตำรา ไปดูใครเขาเขียนประวัติศาสตร์ยุคใกล้มา แต่ของจริง อยู่ที่ไหนล่ะ? ซึ่งอันนี้จะว่าเป็นทัศนศิลป์ที่ประกอบความรู้ความเข้าใจ

(พูดไปพูดมา จบไม่ลง)

เอาอย่างนี้ดีกว่า มีอาจารย์ฮอลล์อยู่ 2 ท่าน ซึ่งประสิทธิ์ประสาทความรู้เป็นบูรพคณาจารย์สำหรับผู้ที่ป็นนักศึกษา เล่มนี้อาจารย์ D.G.E. Hall เป็นอาจารย์ใหญ่ของวิชาประวัติศาสตร์ อาจารย์ฮอลล์อีกท่านที่เคยรู้จัก เป็นอาจารย์ฮอลล์คณิตศาสตร์ ก็เพราะสมัยเรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แผนกวิทยาศาสตร์ คัมภีร์อีกเล่มหนึ่ง Mathematics เรา มักเรียกกันว่า หนังสือ Hall แต่ว่าคนปกติได้ชอบเรียกว่า “อาจารย์ฮอ” (หัวเราะ)

ฉะนั้น วันนี้ขอมาสดุดีอาจารย์ฮอลล์ประวัติศาสตร์ไว้ตรงนี้ แล้วก็หวังว่ามมมองที่พูด คงจะโดนใจ “วัยจ๊าบ” ที่ถูกเกณฑ์มาไว้ตรงนี้บ้าง (หัวเราะ) ก็ต้องอ่านนะ เตี่ยพวกเจ้าจะไปอะไรไรๆ แล้วนี่กว่าเป็นความภูมิใจของประเทศชาติ หรือว่าเข้าใจความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านผิดไปหน่อย เตี่ยทำให้เขาเกิดรบกันขึ้นมา ฉะนั้น ความรู้พวกนี้มีไว้บ้างก็ดี

ขอบคุณค่ะ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์ชาญวิทย์ :

ขอบคุณ คุณจิระนันท์ พิตรปรีชา สำหรับมุมมองที่น่าสนใจ ขอเรียนว่าเราจะอยู่กันถึงเย็นนะครับ มีอาหารว่างในสวน ตรงบรรยากาศของเรือนคำเที่ยงไม่ต้องห่วง แล้วยังมีเพลงเพราะๆ อีก วันนั้นสยามสมาคมเปิดให้เราเติมที่เลย ต้องขอบพระคุณสยามสมาคมมากๆ เลย (เดี๋ยวเราจะมาจัดงานอีก แล้วยังต้องรองขอราคาพิเศษอยู่ตลอดเวลาเพื่อวิชาการ)

กลับมาตรงประเด็นที่คุณจิระนันท์ได้พูดไว้บ้าง คงต้องบอกว่าหนังสือเล่มนี้นั้น ทีมแปลก็เป็นทีมใหญ่ทีเดียว เป็นอาจารย์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญๆ หลายท่าน ถึงแม้ว่าอายุจะเลยไปเยอะเยาะแล้วก็ตาม แต่ก็ยังแข็งขันอยู่

วันนี้มีบุคคลสำคัญมากเลยที่ก็มาอยู่กับเรา คือ ศาสตราจารย์เพ็ชร สุมิตร นั่งอยู่ข้างหน้า (เสียงปรบมือ) เมื่อผมเริ่มทำงานเป็นอาจารย์ประวัติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปี 2516 เป็นปีแรกนั้น อาจารย์เพ็ชร ก็ให้ความเมตตาผมมาก ชักชวนทำงานทำโน่นทำนี่

อาจารย์เพ็ชรเป็นส่วนต่อสำคัญมากที่ทำให้ผมไปรับงานนี้มาทำ บรรณาธิการ หมายความว่ามียากลุ่มของผู้แปลกันอยู่แล้ว แต่ต้องหาคนมาดูภาพรวมทั้งหมด เป็นบรรณาธิการ อาจารย์เป็นคนชักจูงหลอกล่อผมไป แต่ผมเต็มใจให้หลอกมากๆ เลย เพราะว่าเพิ่งกลับมาจากเรียนหนังสือ และได้เรียนกับ Professor Hall เลยรับทำงานนี้

และก็ดีใจที่หนังสือเล่มนี้พิมพ์เป็นครั้งที่ 3 แล้ว ที่อาจารย์สุเนตร ชุตินธรานนท์ นำมานั้นเป็นเล่มเก่า พิมพ์สองครั้งแรกก็ขายหมดเกลี้ยงเลย 6,000 ชุด ซึ่งเยอะมาก แสดงว่ามีคนซื้อเยอะมาก มีอิทธิพลในแง่ของความรู้ของเราเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากที่สุดทีเดียว

ในที่นี้บางคนอาจจะจำได้เมื่อ ไพบูลย์ วงษ์เทศ เขียนเรื่อง "ล้อ" ที่เรียกว่าเป็น parody นั้น เขียนเรื่อง "ฉันจึงมาหาความหงอย" (ล้อเรื่อง "ฉันจึงมาหาความหมาย" ของ วิทยาการ เชียงกูล)

ในบทหนึ่งในความหงอยของ ไพบูลย์ วงษ์เทศ พูดถึงนักเขียนเยอะเลย แล้วยังพูดถึงผมด้วย ไพบูลย์ล้อบอกว่า ชาญวิทย์ อั้ง อั้งอิง แอบอั้ง ยกมาอั้ง เล่าไปเรื่อยๆ แล้วมี footnote อยู่อันหนึ่งที่ไพบูลย์เขียนว่า อั้ง

Hall (หัวเราะ) แล้วบอกว่า Hall เคยมาเมืองไทย แต่ส่วนใหญ่อยู่ในเขต ไทล (เสียงหัวเราะ) หนังสือเล่มนั้นตลกมากจริงๆ เป็นตลกที่แสบมากๆ

ต้องขอบพระคุณทีมแปลของอาจารย์เพ็ชรี แต่นอกเหนือจากทีมแปลแล้ว เราก็มำทำงานบรรณาธิการกัน ในตอนแรกที่เราทำ ผมใช้มากเลย แต่ก่อนก็ใช้ เดี๋ยวนี้ก็ใช้ แล้วก็ใช้มากกว่าปกติ คือใช้ความเป็นอาวุโสไปบีบบังคับคนอื่นให้ทำงาน คนไทยเขาก็ถือเรื่องวัยวุฒิใช้ใหม่ ถ้าเราผมขาวๆ แล้วไม่ยอมสีก็ดูหลังดี แต่ถ้าผมขาวแล้วย่อมอาจจะมีคนไม่ค่อยเชื่อ

ผมก็ไปบังคับอาจารย์อานันท์ กาญจนพันธ์ ซึ่งอยู่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์ไปเรียนประวัติศาสตร์ Southeast Asia กับผม แล้วตอนหลังไม่รักดี (เสียงหัวเราะ) ย้ายไปเรียนมานุษยวิทยา ก็เลยได้เป็นศาสตราจารย์ที่ มช.

อาจารย์กาญจน์ ละอองศรี พอผมกลับมาเริ่มทำงาน อาจารย์เพ็ชรี ก็บอกว่าอาจารย์กาญจน์ ละอองศรี กับ อาจารย์ยุพา ชุมจันทร์ เป็นอาจารย์เด็กๆ อาจารย์ชาวนิวซีแลนด์รับเอาไปดูแลหน่อยสิ โอ...ส่งสาว 2 คนมาให้เรา ดูแลนี่มันยุ่งนะ ผมก็เลยจับให้มาทำงานอันนี้ ตกกลางเราก็มีทีมทำงาน

ฉะนั้น เวลาเรามานั่งทำใหม่เพื่อมาดูค่าไม้ให้กลายเป็น “งูเห่า” หรือ “นกกะเรียน” (ซึ่งก็คือ เหงียน) อาจารย์ของผมที่อเมริกาอ่านว่า “นกกะเรียน” คือมันอ่านผิดหมดเลย ถ้าเพื่อเราไม่เข้าใจ หนังสือเล่มนี้ก็ออกมาเป็นเรื่องตลกไปได้ เพราะว่าศัพท์ที่ฝรั่งรับรู้ก็ไม่เหมือนกับของเรา ฝรั่งจะเรียกเมืองพุกามว่า “ปะกัน” เรียกเมืองพะโค เมืองหงสาวดีว่า “เปกู” ถ้าเราแปลไม่ได้เราก็ไม่รู้ ฉะนั้น เราต้องรู้ว่าคำโบราณนั้น ไทยใช้ว่าอย่างไร เพราะฉะนั้นก็มีทีมบรรณาธิการที่มาทำงาน

แต่ในเล่มล่าสุดที่คุณจิระนันท์ชื่นชมว่ามีรูปภาพประกอบเยอะเยอะนั้น ผมก็รับค่ายอันทันไว้ (คำชมเราต้องยอมรับนะ) และบุคคลสำคัญมากๆ ที่ช่วยทำงานให้หนังสือเล่มนี้มีรูปประกอบ 600 รูปพร้อมคำบรรยาย คือ คุณสมถวิล และคุณสง่า ลือชาพัฒนพร (เสียงปรบมือ)

เขาใช้เวลา 2-3 ปี เมื่อเราเริ่มตกลงว่าจะทำเล่มนี้ใหม่ 2 ปีที่เราเอามาพิมพ์แล้วก็แก้ตรวจศัพท์ใหม่ เอารูปประกอบ อีเมลไปถึงอาจารย์คนนั้นบอกว่า เธอมีรูปประกอบว่าด้วยโลงศพสมัยก่อนประวัติศาสตร์ใหม่ ถ้า

มีต้องส่งมาพร้อมด้วยคำบรรยาย ฯลฯ ผมก็ขู่ว่าจะไป เกณฑ์แรงงานในระบบไพร่หลวงและไพร่สมได้มาเยอะเยอะเลย

ฉะนั้น คงต้องบอกว่าไม่รู้จะขอบคุณใครได้เยอะเยอะ เยอะมาก รูป 600 กว่ารูปพร้อมคำบรรยายอีก เราหาของเราเองบ้างจาก collection ส่วนตัวของผม อีเมลล์ไปทั่วโลกถึงคนโน้นคนนี้ ใครมีอะไรก็ได้มา

ฉะนั้น นี่เลยกลายเป็นหนังสือที่ประกอบด้วยรูปเยอะเยอะที่คุณจิระนันท์บอกว่าชอบใจมาก ชอบพระคุณครับที่พูดถึงประเด็นนี้เพราะผมคิดว่าถ้าจะเรียนประวัติศาสตร์ให้ได้ดีต้องมีรูป

แล้วขอเรียนว่า ข้อมูล ไปสเตอร์ และหนังสือเกี่ยวกับการโค่นอดีต นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ผมได้เก็บไว้เรียบร้อยแล้ว (เสียงหัวเราะ) เยอะมากเลย กลุ่มใจไม่รู้จะอย่างไร จนต้องไปบีบบังคับให้หोजดหมาย เหตุแห่งชาติมารับไป

ตอนนี้อินเทอร์เน็ตสนุกมาก ผมก็ไปเช่า Box ไว้ที่ Yahoo มันอยู่บนโน้ตบุ๊ก (ชี้ไปข้างบน) ใครมันจะมาจับเราก็ไม่ได้ เพราะเราใส่ไว้ใน cyber space ผมใส่รูปไว้เยอะเยอะเลย เวลาเขาล้อแล้วส่งมาก็คิดว่า เมื่อตายไปแล้ว คนเขาก็จะมาดู ตอนนี้อะเก็บไว้ก่อน เพราะว่าตอนนี้มันยังไม่แน่ไม่นอน (เสียงหัวเราะ) จึงขอเก็บไว้ก่อน

ขอไปที่ อาจารย์ชเนศ อาภรณ์สุวรรณ ท่านผู้อำนวยการโครงการ อุษาคเนย์ศึกษา ขอเชิญอาจารย์ครับ

อาจารย์ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ :

สวัสดิทานผู้มีเกียรติ ท่านอาจารย์ เพื่อนนักวิชาการ และผู้สนใจทุกท่าน ความจริงผมก็ไม่รู้เหมือนกันครับว่าชีวิตมันจะยาวนานเวียนอยู่ใกล้กับอุษาคเนย์ ใกล้กับไทยๆ และประวัติศาสตร์เยาะขนาดนี้ เพราะตอนที่ผมเรียน ผมตั้งใจจะเรียนรัฐศาสตร์ ซึ่งไม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และคิดว่าจะไม่ไปยุ่งกับประวัติศาสตร์

แต่ชะตากรรมกำหนดยาก ฉะนั้น ผมก็ผันตัวเองเข้ามาอยู่ในวงการประวัติศาสตร์ แล้วก็ต้องมาสอน มายุ่ง มาเขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่ผมไม่ได้เรียน ก็คือประวัติศาสตร์ไทยๆ เกี่ยวกับอุษาคเนย์ ฯลฯ สิ่งที่ผมไปเรียนมาคือประวัติศาสตร์อเมริกา ความวุ่นวายต่างๆ ที่ผมมาถึงจุดนี้ ผมคิดว่าปัจจัยมูลเหตุอันหนึ่งคือ อาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (เสียงหัวเราะ)

เมื่อผมไปเรียนรัฐศาสตร์ที่อเมริกาครั้งแรก ผมก็ไปพักที่คอร์เนลล์ อาจารย์ชาญวิทย์ก็ชวนไปนั่งฟังเลคเชอร์ ผมยังจำได้ ครั้งแรกที่ผมไปเรียนคือวิชาสัมมนาประวัติศาสตร์ไทย สอนโดยอาจารย์ David Wyatt ตอนนั้นผมรู้จักอาจารย์ David Wyatt แล้วจากหนังสือที่อ่าน แต่ไม่เคยเจอ เลยตื่นเต้นมาก ผมไปเรียนปริญญาตรี แต่ไปฟังสัมมนาของปริญญาเอกของรุ่นพี่ ก็เรียกว่าไม่รู้เรื่องอะไร

เขาไปสัมมนากันที่โรงเบียร์ ร้านเบียร์ ไอ้โห! ทำไมอเมริกาเขาเรียนกันขนาดนั้นะ ไปนั่งกินเบียร์กันกับอาจารย์ ผมว่ามันยอดเยี่ยม อยู่เมืองไทยชาติหนึ่งคงไม่มีโอกาสเช่นนี้

ผมก็ได้อ่านหนังสือที่ไปนั่งฟัง ฟังรู้เรื่องบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้าง แต่อันนั้นก็ เป็นจุดเริ่มต้น ผมนั่งดูอาจารย์ชาญวิทย์เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง The Rise of Ayudhya จาก draft แรก จน draft สุดท้าย มันออสโมซิสหรือเปล่าก็ไม่รู้ แต่ผมคงค่อยๆ ซึมซับประวัติศาสตร์เข้ามาทีละนิด

ที่คอร์เนลล์มีตึก 102 แต่เราจะเรียกชื่อของตึกเป็นภาษาอังกฤษคือ one-o-two คือ 102 West Avenue นี่คือกองบัญชาการของโครงการ Southeast Asian Studies Program ของคอร์เนลล์เหมือนโครงการ SEAS (Southeast Asian Studies Program/โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา) ที่ธรรมศาสตร์ตั้งขึ้น

ผมก็ไปส่งสิ่งอยู่ที่ตึกนั้นตั้งแต่ ค.ศ. 1971 จนกระทั่งครั้งที่ 2 ไปอเมริกาอีก ค.ศ. 1982-1984 รวมแล้วเกือบ 7-8 ปีที่ผมไปส่งสิ่งอยู่ที่นั่น จนคนเขาก็เห็นว่าผมไปเรียนคอร์เนลล์

ผมได้รู้จักบรรดาคนจากเอเชียที่ได้ไปเรียนคอร์เนลล์ โดยเฉพาะเยอะมากคือชาวอินโดนีเซีย ที่นั่นมีศูนย์ Modern Indonesia Project ที่ใหญ่และดังมาก ผมก็ได้รู้จักตั้งแต่วุ่นเดอะมาจนถึงรุ่นเล็กเกือบหมด ทำให้ผมรู้สึกว่าคุณน่าจะมิลิทธิพูดเรื่องเอเชียอาคเนย์บ้าง ผมรู้จักคนที่เรียนที่นั่นเกือบทุกคนที่ไปจากภูมิภาคนี้

กลับมาที่ประเด็นที่ผมจะพูด ผมได้ตั้งไว้ 2 ประเด็น

1. อยากจะพูดถึงประวัติของอาจารย์ฮอลล์ พอผมต้องมาพูด ผมก็อยากจะรู้ว่าอาจารย์ฮอลล์เป็นใคร มาจากไหน

2. ผมจะพูดในลักษณะว่าหนังสือเล่มนี้มีความเด่นตรงไหน จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ในวงการวิชาการ วงการอุษาคเนย์ทั้งหลาย ประเด็นนี้ผมคิดว่าจะโยงกับประเด็นที่ อาจารย์สุนทร ชุตินทรานนท์ พูดถึงอาจารย์ฮอลล์ ว่าได้สร้างตัวตนของภูมิภาคนี้ขึ้นมาอย่างไร ผมคิดว่าประเด็นที่ผมเตรียมมาจะตอบคำถามอันนี้ด้วย

อันแรก ประวัติของอาจารย์ฮอลล์ ผมเริ่มต้นง่าย ๆ ผมก็ดูแล้วก็สงสัยว่าทำไมตัวย่อเยอะนั่น คือ D.G.E. แล้วก็ Hall และก็ไม่มีใครเรียกชื่อเต็มอาจารย์เลย แปลกมาก ผมไปหาแล้วจนเจอชื่อเต็มของอาจารย์คือ Daniel George Edward Hall ถ้าคนสนิทจะเรียกอาจารย์ว่า George Hall

อาจารย์ฮอลล์เป็นลูกชวานาที่มีฐานะ ไม่จน แต่ไม่ใช่ผู้ดีแน่ๆ ถ้าพ่อและครอบครัวเป็นชวานา ที่ตลกคืออาจารย์ฮอลล์ไม่ได้ตั้งใจมาเอเชียและอุษาคเนย์จริงๆ แล้วพอเริ่มเรียนตอนที่จะเข้ามหาวิทยาลัย สิ่งที่ชอบไม่ใช่ประวัติศาสตร์ อาจารย์ฮอลล์ชอบดนตรี อาจารย์เป็นนักร้องเสียงเบส วงออคัสตรา อาจารย์ก็อยากจะเอาดีทางดนตรี แล้วก็ได้ทุน

แต่ญาติพี่น้องก็ทักท้วง เห็นว่าถ้าอยากจะเป็นนักพิภก็ไปเรียนดนตรีเถิด แต่ถ้าอยากมีอนาคตก็ไปเรียนวิชาชีวะวิชาการดีกว่า อาจารย์ก็เลยสละไม่ไปเรียนดนตรี หันกลับมาตั้งหน้าตั้งตาสอบใหม่จนได้ทุนไปเรียนใน

มหาวิทยาลัยลอนดอน แล้วก็จับพลัดจับผลูเข้าไปในภาควิชาประวัติศาสตร์ อาจารย์ไปจับประวัติศาสตร์ยุโรป โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ยุโรปตะวันออก (East European history) เพราะในตอนนั้นอาจารย์ Seton-Watson ที่ดังมากก็ทำ East Europe

มาถึงตรงนี้ก็ดูจะยังไม่มีความที่อาจารย์ฮอลล์จะมาเอเชียอาคเนย์ เพราะมันห่างกันมาก อันนี้ก็แปลก ชีวิตคนไม่แน่ ทุกอย่างก็เปลี่ยนไปตามสถานการณ์ต่างๆ

เรื่องที่อาจารย์ฮอลล์ทำวิทยานิพนธ์ก่อนจบ คือเรื่องการแข่งขันทางอำนาจทางทะเลระหว่างดัชช์กับอังกฤษในยุคอาณานิคม ตรงนี้ก็คือคำตอบ เพราะถ้าลงมาหาภูมิภาคที่ดัชช์ยึดครองอยู่ในเอเชียก็คือ ชวา มะละกา ทั้งหมด

ถ้าอ่านดูแล้ว ผมก็เดาเอา คือผมไม่ได้อ่านทั้งหมด ผมก็เลือกอ่านอย่างที่คุณจิระนันท์ พิตรปรีชา ว่า คือเอาเฉพาะที่อยากอ่าน ผมก็เปิดบทที่ ผมอยากอ่าน ช่วงที่อิสลามเข้ามาอย่างไร เป็นต้น

ผมชอบและประทับใจวิธีที่อาจารย์เขียนกับข้อมูลอะไรต่างๆ เมื่อบวกกับ background เบื้องหลัง ผมก็เลยเดาได้ว่า ทำไมอาจารย์ถึงได้มีการวิพากษ์หลักฐาน ตีความต่างๆ ในศตวรรษที่ 16 ในอนุภาคอย่างดีมาก ทั้งๆ ที่เขียนในยุคที่มันยังคาบเกี่ยวจากยุคอาณานิคมมาสู่ยุคที่เป็นเอกราชในเอเชียอาคเนย์ เพราะว่าอาจารย์ฮอลล์ได้ลงมาจับข้อมูลตัวจริง แล้วก็วิพากษ์ข้อมูลต่างๆ เพื่อจะหาและทำความเข้าใจเรื่องอันนั้น

ผมคิดว่าจุดสำคัญที่น่าสนใจที่ทำให้อาจารย์ฮอลล์กลายเป็นนักวิชาการและนักประวัติศาสตร์ Southeast Asia ทั้งภูมิภาคได้ทั้งหมด เพราะเงื่อนไขอันหนึ่ง... ซึ่งผมมองจากประสบการณ์ของนักวิชาการและอาจารย์ที่สอนระดับมหาวิทยาลัยในเมืองไทย

ผมถามคำถามเล่นๆ หลังจากอ่านสักพักหนึ่งแล้ว ว่ามีใครบ้างในเมืองไทยในมหาวิทยาลัยที่เราอยู่ที่จะเขียนแบบนี้ได้ เรื่องอะไรก็ตาม ไม่ใช่เรื่อง Southeast Asia ก็ได้ แต่เป็นแบบ classic แบบใหญ่ๆ

คำตอบที่ผมได้อย่างง่ายๆ แบบไม่ต้องคิดมาก คือ ยากมาก และอาจจะไม่ได้ด้วยสถานะ ด้วยตลาด ยิ่งมองจากนักวิชาการไทย ยิ่งง่ายมากเลย

ที่จะตอบ เพราะฐานะของนักวิชาการในเมืองไทยต่ำมาก ๆ จะต่ำด้วยความไร้เดียงสา หรือด้วยสังคมที่ถูกดูถูกด้วยพลังอื่นๆ ที่ใหญ่กว่า ทำให้ตื่นและแคบ

คนที่ทำวิชาการจริงๆ ก็ต้องยิ่งกว่าฉันทิพก บอกได้เลยว่าถ้าใครคิดจะมีอาชีพอะไรต่อไปก็อย่าไปคิดเลยที่จะเป็นนักวิชาการ คุณต้องไปทำอย่างอื่นให้รวยก่อนแล้วค่อยมาทำวิชาการ จึงจะทำได้ดีกว่า คนรุ่นเก่าเขาก็ทำกันอย่างนี้ทั้งนั้น ไม่มีใครเริ่มต้นด้วยการเป็นนักวิชาการอย่างเดียว

กลับมาที่อาจารย์ฮอลล์ ผมคิดว่าประสบการณ์ที่สำคัญ คือช่วงที่อาจารย์ลงมาคลุกกับภูมิภาคนี้ คือการที่ได้มาเป็นอาจารย์สอนที่ประเทศพม่า

รัฐบาลอาณานิคมอังกฤษได้ตั้งมหาวิทยาลัยร่างกุ้งขึ้นมาด้วยการรวมมหาวิทยาลัยเก่า 2 แห่งในนั้น คือวิทยาลัยร่างกุ้งแห่งกับ Hudson College

คำว่า Hudson ถ้าผมเดาไม่ผิดคือ Anne Hudson ซึ่งเป็นมิชชันนารีที่เข้าไปเผยแพร่ศาสนา เป็นยุคเดียวกับหมอบรัดเลย์ (Danial Beach Bradley, M.D.) มิชชันนารีอเมริกันมาอุษาคเนย์ก็เข้ามาที่พม่าก่อน ส่วนไทยหรือสยามเป็นจุดที่เขาไม่ได้คิดถึงเลย เขาเข้ามาโดยบังเอิญ

Anne Hudson และสามีเป็นคนคิดตัวพิมพ์ภาษาไทย เสร็จแล้วก็ส่งไปทำที่เบงกอลแล้วก็ไปที่สิงคโปร์ แล้วหมอบรัดเลย์ก็ไปซื้อชุดนั้นเข้ามาทำแทนพิมพ์ หนังสือพิมพ์ "สยามรีคอร์เดอร์" จึงได้เกิดขึ้นมา เรื่องก็โยงไปโยงมาแบบนี้

แล้วมหาวิทยาลัยร่างกุ้งก็ตั้งขึ้นมา อาจารย์ฮอลล์ก็ได้ไปเป็นอาจารย์สอนที่นั่น

ทำไมประสบการณ์อันนี้จึงสำคัญ เมื่อสักครู่นี้จึงเน้นที่บอกว่าประวัติศาสตร์ที่เราสอนนั้นไม่มีชีวิตชีวา การเข้าไปสัมผัสและเข้าใจจริงๆ คือสิ่งที่ทางประวัติศาสตร์ไม่มีทางจะทำได้ เพราะว่าเราไม่ได้ไปอยู่ในแหล่งของข้อมูลชั้นต้น เราไม่มี field work เราทำอยู่ที่นี้ มีคิลจารึกเท่านั้น แล้วไม่ได้ทำอะไรอีก

แต่ถ้าคุณเป็นเจ้าของอาณานิคม คุณก็ต้องไปดูแลโลกที่อยู่ภายใต้อำนาจเราต้องไปดูแลเขา ไปตีความ ไปทำความเข้าใจ ทุกอย่างเปิดหมด เป็นโลก

ที่ตื่นเต้น เป็นเรื่องที่มีนประหลาดมาก

การเรียนนั้น ผมคิดว่าเรียนเรื่องของคนอื่น สนุกกว่าเรียนเรื่องของตนเองทั้งนั้น แล้วในที่สุดมันก็กลับมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติศาสตร์ ผมคิดว่าประวัติศาสตร์ต้องเปรียบเทียบ (comparative) ไม่ว่าคุณจะเรียนประวัติศาสตร์ประเทศเดียวหรือชุมชนเดียว แต่ว่าในสมองของเราต้องมีสิ่งที่เปรียบเทียบได้

ถ้าคุณเปรียบเทียบไม่ได้คุณก็จะไม่เข้าใจ ถ้าคุณอ่านเพื่อจะจำ จำแต่ชื่อวันเดือนปีที่เกิดเหตุการณ์ คุณก็จะไม่เข้าใจอะไร คือจำได้ก็ลืม แต่ถ้าจำได้จริงๆ ต้องตกตะกอน ต้องมาปะทะกับประสบการณ์ของเรา เปรียบเทียบกับของที่เรารู้ที่มีอยู่กับวิญญานของเรา

ฉะนั้น ทำไมพวกเจ้าหน้าที่อาณานิคมอย่างอังกฤษเขามา แล้วเขาเป็นผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ไทย เรื่องไทย พม่า อินโดจีน เวียดนาม ฯลฯ ทุกคนเลย ยอร์ช เซเดส์ (Georges Coedès) ก็มาทำทั้งเรื่องเวียดนาม กัมพูชา จนถึงสยาม รู้ดีกว่าคนไทยทั้งหมด

ก็เหมือนกัน ถ้าเราไปเรียนเรื่องของคนอื่น เราก็สามารถจะทราบได้ แต่ต้องมีอำนาจมากำกับด้วย ถ้าไปแบบธรรมดาแบบนี้ก็จะไม่ได้อะไรสักเท่าไร แต่ของเขามา เขาสามารถเข้ามาได้จนถึงศูนย์กลางของทุกเมืองเลย เพราะว่าเขาเป็นเจ้าของอำนาจ

อันนี้เป็นกรเปรียบเทียบให้เห็นถึงตัวแรงบันดาลใจและเครื่องมือพูดง่ายๆ คือ สายป่านที่ทำให้ชีวิตของนักวิชาการอย่างอาจารย์ฮอลล์เป็นตัวอย่างที่ผมคิดว่าประสบความสำเร็จ แล้วก็สร้างงานนี้ขึ้นมา

ผมขอเข้าสู่ช่วงที่สองว่าหนังสือเล่มนี้เป็นเล่มที่ classic

พิมพ์ครั้งแรกปี 1955 เป็นปีหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สถานการณ์เริ่มคลี่คลาย สิ่งที่เกิดขึ้นในตอนนั้นก็คือการที่มหาอำนาจเริ่มเปลี่ยนขั้วในแง่หนึ่งเราก็เรียกยุคนั้นว่ายุคสงครามเย็น แต่ขณะนั้นสงครามเกาหลีก็เกิดแล้ว สงครามเย็นมีสหรัฐอเมริกาขึ้นมาเป็นมหาอำนาจใหม่ ในแง่ของวิชาการมันเปลี่ยนใหม่?

นี่คือประเด็นที่ผมจะไขเกี่ยวกับหนังสือของอาจารย์ฮอลล์ อาจจะเป็น

เรื่องที่คุณเขียนไม่ได้นึกถึงตรงนี้ แต่เมื่อเวลาเรามองกลับไป ผมก็ต้องสร้างบริบท ต้องสร้างความเชื่อมโยง เพื่อที่จะอธิบายเรื่องเหล่านี้ แต่ไม่ได้หมายความว่าอาจารย์ซอลล์ไม่รู้เรื่องอะไรเกี่ยวกับนโยบายสงครามเย็นของอเมริกา

สิ่งที่ผมคิดว่าเป็นกุญแจที่ทำให้หนังสือเล่มนี้มีความสำคัญก็คือเนื้อหา และวิธีการที่หนังสือใช้ออกมา ที่ทำให้เกิดเป็นปรากฏการณ์ใหม่ แล้วสร้างสิ่งที่อาจารย์สุนทร ชุตินทรานนท์ เรียกว่า ตัวตนใหม่ของความเป็น South-east Asia ขึ้นมา

มีความเป็นคนนอก แต่เป็นคนนอกในบริบทของความคลี่คลายจากลัทธิอาณานิคมมาสู่โลกเสรี แล้วมืออเมริกาขึ้นมาแทนที่ ฯลฯ

บริบทอันใหม่ทางวิชาการที่น่าสนใจมากคือการแพร่ขยายของวิชาการด้านสังคมศาสตร์ (Social Sciences) ที่ออกมามีบทบาทมาก

แล้วถ้าสังเกตดูจะพบว่า ความโดดเด่นหรือผลกระทบจริงๆ ของมันนั้นแปลกมาก คือผลกระทบที่มีในวงวิชาการอเมริกาเองอาจจะน้อยกว่ามีกับข้างนอก วิชาหลักๆ ที่ถือว่าเป็นดาราเด่นๆ ของสังคมศาสตร์ในตอนนั้น (แม้แต่ในตอนนั้นก็อาจยังเป็นได้) ก็คือสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา วิชาเหล่านี้บุกเบิกโดยนักวิชาการอเมริกันหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

การลงไปทำงานภาคสนามที่ใช้เครื่องมือเหล่านี้ไปตีความ รวบรวมข้อมูลแล้วนำเสนอภาพของสังคมเหล่านั้นออกมา เข้าใจได้เลยว่าทำไมจึงเป็นอย่างนี้ นี่คือสังคมที่เรียกว่า traditional นี่เป็นสังคมที่กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ความเป็นสังคมสมัยใหม่

แม้แต่ เซเดส์ ก็ถือเป็นยุคแรกของนักวิชาการเจ้าอาณานิคมที่ลงมา แล้วเขาจะศึกษาเฉพาะ มานั่งอ่านภาษาในศิลาจารึก แปลชำระศิลาจารึกให้พวกเราอ่าน แล้วเราก็อ่านไปตามนั้น คือเขาอ่านว่าอย่างไร เราก็อ่านตามอย่างเดียว จนปัจจุบันนี้ก็ยิ่งเถียงกันไม่ตก ว่าคำนั้นอ่านแล้วแปลว่าอย่างไรจริงหรือเปล่า แต่การที่เขาคุมภาษา วรรณคดีต่างๆ เหล่านั้นได้ ทำให้เขาเอาสิ่งเหล่านั้นมาอธิบายมาตีความ

เล่มที่ออกมาเป็น classic ของเซเดส์คือเรื่อง *Indianized States of Southeast Asia* ที่คำอธิบายทุกอย่างมาจากจารึก จากความเชื่อทางศาสนา จากหลักฐานในคัมภีร์เก่าๆ ฉะนั้น โลกของอุษาคเนย์จึงมีเพียงแค่อินเดีย

เพราะว่าตรงนี้ก็ทุกอย่างก็มาจากความเชื่อของคนอินเดียเท่านั้น

แต่ความเชื่ออย่างนี้ก็ถูกเปลี่ยนในตอนหลัง หลังจากที่มองด้วยวิธีการทางสังคมศาสตร์ที่มีมานุษยวิทยา โบราณคดี ฯลฯ มากขึ้น เหล่านี้ก็สามารถไปทำลายหรือไปลบวิธีการมองแบบ Classic นั้นลงไป กลายเป็นความเป็นท้องถิ่นของอุษาคเนย์เอง ฯลฯ

ถ้าลองไปดูงานของ อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม เรื่องสยาม ก็ต่างจากที่เซเดิลเขียนใน Indianized States of Southeast Asia จุดเริ่มต้นก็ต่างกัน การเล่ากำเนิดเริ่มต้นพัฒนาการของตนเองได้จากกลุ่มแม่น้ำ จากแม่โขงลงมา จากอีสานลงมา จนถึงเจ้าพระยา เหล่านี้อธิบายได้โดยไม่ต้องไปอาศัยอย่างอื่นเลย แต่ต้องใช้เครื่องมือทางโบราณคดี อันนี้เป็นที่มาจากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

นี่คือจุดที่อาจารย์สุเนตรบอกว่า เซเดิลสร้างจากทัศนคติที่มองอย่างคนข้างนอก แต่ผมขอเพิ่มตรงนี้ว่า แต่มันก็มีเครื่องมือทางวิชาการอันใหม่ที่มาทาบวิชาการทางสังคมศาสตร์ อันนี้สำคัญมาก

เพราะสิ่งหนึ่งที่นักวิชาการทั้งหลายข้างในหรือข้างนอกก็ตามที่มามีเรื่องอุษาคเนย์ แล้วก็มักจะบ่นว่า พอมันเก่าไปหน่อย มันก็จะไม่มีหลักฐานจารึกอาจจะมี แต่ข้อเขียน รายละเอียดนอกจากนั้นอาจจะมี เพราะไม่ได้อยู่ใน tradition ไม่อยู่ในวิลัย มันไม่ใช่สังคมของลายลักษณ์อักษร เหมือนกับกรีก-โรมันที่เขาศึกษากันมา

ดังนั้น จุดอ่อนเหล่านั้นจึงถูกแก้โดยใช้การตีความทางโบราณคดี หลักฐานทางโบราณคดี ทางสังคมวิทยา ทางมานุษยวิทยา ฯลฯ เอามาทดแทนจุดอ่อนเหล่านั้น ทำให้การสร้างภาพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอุษาคเนย์ยุคแรก ยุคก่อน สามารถทำกันมาได้โดยที่หลักฐานไม่ต้องครบก็ได้

การตีความจึงถูกใช้มากขึ้นเรื่อยๆ แต่ก็จริงๆ ตัวนี้คือตัวที่ทำให้ประวัติศาสตร์หรือเรื่องราวสนุกขึ้น อ่านแล้วมีชีวิตชีวามากกว่า

ลองอ่านงานของเซเดิล เรื่อง Indianized States of Southeast Asia เทียบกับงานของอาจารย์ฮอลล์ ผมคิดว่าอย่างน้อยที่สุดงานของอาจารย์ฮอลล์ก็ล้นตัวกว่า คือการอธิบาย การตีความ สามารถจะโยงเข้ามาได้มากกว่า

อ่านงานของเซเดิล ก็เหมือนอ่านศิลาจารึก ก็เหมือนกับเล่าภาพที่เขจารึกอยู่แถวรูปุพุทโท หรือตามโบราณสถานต่างๆ แล้วก็จะเต็มไปด้วยชื่อบาลีสันสกฤต แต่ก็แน่นอนละ เพราะเขาจะจบลงแคยุคโบราณ ไม่มียุคสมัยใหม่

บทที่ผมอ่านงานของอาจารย์ฮอลล์ก็เป็นบทที่ผมกำลังสนใจ คือเรื่องการเข้ามาของอิสลามในอุษาคเนย์ แล้วพอลกลับไปดูพัฒนาการทางวิชาการของอาจารย์ ผมคิดว่าพอจะมองเห็นภาพวิธีการตีความ วิธีการต่างๆ

อาจารย์ฮอลล์เริ่มเรื่องโดยดูจากวิธีการต่อสู้ระหว่างดัตช์กับอังกฤษ ฉะนั้น วิธีดูการเข้ามาของอิสลามก็เป็นผลพวงจากการเปลี่ยนอำนาจ ดัตช์ไปยึดมะละกาได้เมื่อไร หรือการเริ่มต้นเมื่ออิสลามจะเข้ามา เมื่อไรที่จะเผยแพร่ลงไปได้ ฯลฯ แล้วก็ไปวิพากษ์กับข้อเขียนก่อนหน้านั้นที่มองต่างกันอย่างออกป้อ อันนี้ก็เลยเข้าใจ

ที่แรกผมก็ตั้งแต่นั้นว่าทำไมเขาถึงวิพากษ์ เขารู้ปัญหาในการมองอิสลามได้อย่างไร ว่าไม่ใช่แบบที่พูดกันมา ว่าอิสลามเข้ามาเพราะใช้กำลังเข้ามาบุกมายึด เพราะว่าในโลกการรับรู้ของตะวันตกเกี่ยวกับโลกอิสลาม มีตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 แล้ว คือตั้งแต่ก่อนสงครามครูเสดด้วย ที่ตะวันตกได้ทำให้การขึ้นของอิสลามกับการขยายไปกลายเป็นเรื่องการเมืองของอาณาจักรมุสลิมหมดเลย พูดย่างๆ ว่ามาด้วยหอกและคมดาบเท่านั้น

ทัศนคติในทางลบกับตะวันตกมีมาอย่างยาวนานอย่างมหัศจรรย์ก็เลยแปลกใจว่าทำไมอาจารย์ฮอลล์จึงรู้ได้ว่าเป็นอคติ

ด้านหนึ่ง ผมคิดว่าการที่อาจารย์ฮอลล์ลงไปทำและไปอยู่ในภูมิภาคต่างๆ คงจะมีส่วนช่วยให้การวิพากษ์หลักฐานใกล้เคียงมากขึ้น ถ้าดูจากในบทอิสลามแล้ว แม้จะอ่านในปัจจุบันนี้ก็ยังอ่านได้ ยังไม่ตกขอบ ไม่ล้าหลังแต่ข้อจำกัดของ source เพราะ source ที่ใช้มาจากตะวันตก ฉะนั้นข้อมูลที่มาจากอาหรับหรืออยู่ในอาหรับจริงๆ ก็ไม่มี แต่ก็มีส่วนที่ยกให้เห็น

เมื่อพูดถึงคนที่เดินทางรอบโลก เรามักจะพูดถึงมาร์โค โปโลคนเดียว แต่ในปัจจุบันนี้เริ่มจะยอมรับกันแล้วยังมีอีกคนหนึ่งเดินทางใกล้ๆ กันกับมาร์โค โปโล ชื่อ อิบน์ บาดูตา เป็นคนมอรอคโค เป็นมุสลิม แล้วเดินทางไปไกล เจอมากกว่าที่ มาร์โค โปโล เจอ แล้วก็เขียนบันทึกไว้ด้วย แต่

ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ แล้วไม่ได้ถูกแปลในโลกของภาษาอังกฤษ มาร์โค โปโล
เลยถูกชูขึ้นมาเป็นพระเอก

แต่หลังจากวิกฤต 11 กันยายน 2001 คนเริ่มจะไปรื้อฟื้น Islamic
Studies แล้วไปเจองานอันนี้ จึงเริ่มศึกษาแล้วพบว่า อิบน์ บาทูตา เจอเรื่อง
มหัศจรรย์ยิ่งกว่ามาร์โค โปโลเสียอีก

เรื่องมหัศจรรย์ หมายความว่า มาร์โค โปโล ไปเจอจีน แล้วก็เล่าออก
มา มองง่าย ๆ ว่าประหลาดดีนะ คนจีนทำอย่างนี้ กินอย่างโน้น กินด้วย
ตะเกียบ แต่ไม่ได้เข้าใจ แต่โลกที่เขาไปเจอ बातูตาไปเจอนั้น เป็นโลกเดียวกับ
ที่เขารู้จัก เพราะว่าเป็นโลกมุสลิม คือพออ่านบทนี้แล้วปรากฏว่าคำตอบ
ที่ได้มา น่าทึ่งมาก

น่าทึ่งในแง่ที่ว่า แสดงว่าในศตวรรษที่ 12-13 ตอนนั้น ตอนที่มาร์โค
โปโลกับ बातูตาออกไปเดินทางรอบโลก ผู้แทนของมาร์โค โปโลต้องเป็น
คริสเตียน เพราะเขาเป็นอิตาลี แสดงว่าทั่วโลกไม่ใช่คริสต์ เพราะคริสต์เพิ่ง
ออกมา ฉะนั้นเขาจึงแปลกใจทุกอย่างที่เจอ

แต่ बातูตาที่เป็นมุสลิม ทุกแห่งที่เขาไป เขาบอกว่าเหมือนกับบ้านเขา
เขาพูดรู้เรื่องหมด เพราะเขาพูดด้วยภาษาอาหรับเป็นภาษาเดียวกัน แสดง
ว่าก่อนยุคสมัยใหม่ ก่อนศตวรรษที่ 16 จริงๆ โลกเป็นของมุสลิม ไม่ใช่ของ
คริสเตียน แค่นี้เท่านั้นนะ ถ้าเราตีความนี้ออกมา ประวัติศาสตร์โลกของเรา
คงต้องยุ่งแน่ๆ

เพราะว่าโลกกำลังจะเปลี่ยนกลับ แต่จะกลับอย่างไร หรือจะต้องไปต่อ
จะไปอย่างไรต่อก็ต้องกลับมาที่ประเด็นปัญหาของอาจารย์ชาฎิวิทย์เรื่อง
วิกฤติของอัตลักษณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลกในเวลานี้เพราะความเป็นตัว
ตนเก่าๆ ถึงเวลาแล้วที่จะต้องเปลี่ยน มันหมดเวลาแล้ว มันเกินเวลาไปแล้ว

ผมก็คงฝากไว้แค่นี้ ขอขอบคุณ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์ชาญวิทย์ :

ขอบคุณ อาจารย์ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ ครับ อาจารย์จบลงด้วยการทิ้งประเด็นวิกฤตของอัตลักษณ์ไว้ ความจริงอยากจะทำประเด็นของอาจารย์ แต่เอาไว้งานหนักก็แล้วกันครับ

อาจารย์ธเนศพูดถึงปาตูดานัน อยู่ในหน้า 90, 211, 212, 236, 239 ของหนังสือเล่มนี้ ปาตูดานันคือคู่แข่งของมาร์โค โปโล ซึ่งเรามากไม่ค่อยรู้จัก เพราะเราจะรู้จักจากเอกสารของทางตะวันตกเป็นส่วนใหญ แต่ในหนังสือเล่มนี้ก็มีเขียนเอาไว้

ก่อนที่เราจะไปถึง อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ เป็นท่านสุดท้ายแล้วจะรับประทานอาหารสังสรรค์ร่วมกันครับ มีอยู่นิดหนึ่งที่ว่าอาจารย์ธเนศพูดไว้ว่าเรื่องความเป็นอาจารย์อาชีพ ความเป็นอาจารย์ในโลกตะวันตกเป็น professional อย่างหนึ่ง บ้านเราถึงแม้จะเป็นงานอาชีพ มีเงินเดือนก็จริง แต่ความเป็น professionalism ของเรายังไปไม่เท่าไร

ลองสังเกตดูครับ คนจำนวนหนึ่งจะเข้ามาในวงวิชาการ แล้วก็จะได้ทุนไปเรียนต่อจนจบปริญญาเอก แล้วก็กลับมาใช้หนี้ไม่กี่ปี แล้วก็หนีไปอยู่ที่อื่น สังเกตใหม่ว่าอาชีพในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฯลฯ เป็นที่พักพิงและชีวิตชั่วคราว ไม่มีความเป็น professionalism สูงๆ อย่างที่เราเห็น

ฉะนั้น ผลงานดีๆ อย่างที่อาจารย์ธเนศเห็นว่าเป็นภาษาไทยนั้นหายาก ผมก็ว่าหายาก มีแต่คนแบบพวกเรา 4 คนที่เหลืออยู่ข้างบนนี้ ไปไหนไม่ได้ (เสียงหัวเราะ) แต่คนอื่นเขาไปกันหมดแล้ว

บางคนไปอยู่พรรคการเมืองที่พยายามตีให้ขึ้นก็ไม่ขึ้น บางคนก็ไปอยู่พรรคการเมืองที่ดีขึ้นมากจนตกไปเลย เวลาเขาจะไป เขาก็ไปนะ แต่เวลาเขามีปัญหา เขาก็บอกว่าจะกลับมาสอนหนังสือ ลองกลับไปหาดูครับว่าใครที่บอกว่าจะกลับมาสอนหนังสือ (เสียงหัวเราะ)

แสดงว่าอาชีพที่เรามีอยู่นี้เป็นอาชีพห่วยใช้ใหม่ (เสียงหัวเราะ) ก็ประหลาดนะ มันเป็นอาชีพที่ไม่ได้ความ ฉะนั้น มันก็จะมีหนังสือแบบ D.G.E. Hall ไม่ได้

ท่านสุดท้าย อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ครับ อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์เป็นคนที่พูด

เก่งมากๆ เขียนเก่งมาก เพราะว่าถูกฟ้อง 80 ล้าน (เสียงหัวเราะ) ให้
อาจารย์พูดชั่วโมงหนึ่งก็ได้ 2 ชั่วโมงก็ได้ 3 ชั่วโมงก็ได้ 5 นาทีก็ได้ ผม
เลยให้อาจารย์เป็นคนสุดท้าย

ขอเชิญ อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์อัครศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ :

พอพูดถึงอาชีพของอาจารย์ นักวิชาการ ฟังอาจารย์ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ และอาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ แล้วก็รู้สึกเศร้าใจ

ในช่วง 3-4 เดือนที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยแห่งชาติของสิงคโปร์จ่ายเงินให้ผมไปนั่งอยู่ที่ห้องสมุดสิงคโปร์ฟรีๆ โดยไม่ต้องทำอะไรเลย 3 เดือนจ่ายค่ากินอยู่ ค่าอะไรต่ออะไร มากกว่าเงินเดือนที่ผมอยู่ที่นั่นเสียอีก กลายเป็นเศรษฐีน้อยๆ ในสิงคโปร์ ใช้ชีวิตประจำวันแบบตกตอนเย็นก็ไปดูคอนเสิร์ตที่อาคารตี๊กทูน ตี๊กทูเรียน แล้วก็นั่งรถไฟไปเที่ยว ไปกินเบียร์ที่โน่นที่นี้ ไปเที่ยวรอบประเทศสิงคโปร์เลย จนกระทั่งรู้สึกว่าจะอยากจะสละสัญชาติ แต่ก็ทำไม่ได้ เพราะสิงคโปร์ไม่เอา เพราะ ITV เป็นสัญชาติสิงคโปร์ ผมก็เลยเป็นคู่กรณีของสิงคโปร์ไปโดยไม่รู้ตัว (เสียงหัวเราะ)

แต่สิ่งหนึ่งที่ผมอยากเล่าคือ ที่ใกล้ๆ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ มีสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา (ISEAS) ซึ่งจะจัดงานทางด้านวิชาการเยอะแยะมากมาย

ประมาณเดือนครึ่ง ก่อนหน้าที่ท่านทักษิณ ชินวัตร จะต้องจากเราไป ที่ ISEAS ก็มีการจัดงานสัมมนาว่าด้วยพม่าในปัจจุบัน มีนักวิชาการทั่วโลกของพม่าที่เราอยากเจอตัวมานั่งเรียงกันมากมายเต็มห้องประชุม

พอถึงนอกรอบ เขาก็คุยกัน แทนที่เขาจะคุยเรื่องพม่า เขากลับคุยเรื่องประเทศไทย เมื่อเดือนครึ่งที่แล้ว แล้วผมก็ไปยืนฟังนักวิชาการใหญ่ๆ อย่างเช่น โรเบิร์ต เทเลอร์ ในหมู่ของนักวิชาการในโลกตะวันตกและโลกเอเชีย ก็คุยและวิเคราะห์ตรงกันหมดว่า ทักษิณต้องไป

นักวิชาการคือ พรหมมณีย์ ผู้มีเวทมนตร์วิเศษ มือดีติดอยู่ในกำมือ สามารถมองเห็นอนาคตบางอย่างได้ แม้ว่าอนาคตเราอาจจะบอกว่า เราไม่รู้ว่ามันจะเดินไปตรงไหนจริงๆ

นักวิชาการของโลกตะวันตกบอกว่าตามวิธีการวิเคราะห์แล้ว เจอเรื่องที่ว่าด้วยปัญหาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แล้วก็รัฐธรรมนูญ รวมทั้งมหาอำนาจภายนอกอย่างนี้ “ทักษิณจบ”

ตอนเดือนครึ่งที่แล้ว ผมก็ว่าไม่น่าเชื่อถือ แต่ผมมองกลับเข้ามาดูสถานการณ์ในประเทศไทย ฝ่ายที่ต่อต้านทักษิณจะประท้วงก็ประท้วงไม่ได้

แล้วจะจบลงอย่างไร นักวิชาการบอกว่าจะจบลงอย่างไรไม่ใช่เรื่อง แต่ต้องจบ นี่คือบทสรุปที่พอกกลับมาถึงก็จบจริงๆ

แต่โดยรวมก็คือว่า ลิงคโพร์ที่ไปอยู่ 3 เดือนที่ผ่านมา ผมรู้สึกทั่วโลกที่เราเรียกว่าใต้สุดของแหลมมลายูตรงนั้นเป็นเมืองที่แปลกมาก จะเรียกว่าเป็นเมืองก็ได้ เพราะพื้นที่ของเขาจากแค่ตอนเมืองจนถึงอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิเป็นความกว้าง ส่วนความยาวก็จากบางบัวทองถึงสุขาภิบาล 1 แต่ว่าเที่ยวไม่หมดนะ กว่าจะเข้าไปทุกซอกทุกซอยทุกตึกของลิงคโพร์ลำบากมากจริงๆ กว่าจะไปดูว่า ซอยนี้ขายหนังสือดีไปไหม? ที่ลิงคโพร์นี้ขายพวกของไม้ของเถื่อนไม่ได้ แต่ตามซอกตามซอยมีหมดเลย (หัวเราะ)

ลิงคโพร์เป็นโลกที่ด้านหนึ่งดูเหมือนกฎหมายเคร่งครัด แต่อีกด้านหนึ่งชีวิตสำมะเลเทเมาอย่างดำเนินการไปได้ อย่างเช่นที่ Little India ที่คนชอบไปซื้อของ ผมเป็นประเภทที่เข้าไปไหนผมก็ตามไปด้วย เห็นคนเดินไปเยอะๆ ผมก็เดินตามไป ปรากฏว่าเดินๆ ไป เอ๊ะ! เข้าไปในซอยเรื่อยๆ ใน Little India ห่างกันไม่เท่าไร แล้วเอ๊ะ...ซอยนี้ซอยอะไร มองซ้ายมองขวาแล้วเห็นหน้าแลลัม แต่งชุดประจำชาติทุกชาติเลยนะ แล้วพูดว่า ว่าง พ่อหนุ่ม อ้อ... ซ่องโสเภณีกลางมหานครลิงคโพร์ เปิดทำการกลางวัน (เสียงหัวเราะ)

แต่ทั้งหมดที่ผมเล่าเรื่องลิงคโพร์มาก็เพื่อเข้าเรื่องในช่วงที่ผมเล่าเรื่องการประชุมเรื่องพม่า แล้วคุยเรื่องคุณทักษิณ ตอนนั้นมีความดั่งอันหนึ่งของคุณทักษิณคือการส่งจดหมายถึง จอร์จ ดับเบิลยู บุช ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา อธิบายถึงสถานการณ์ของประเทศไทย

นักวิชาการที่อยู่ที่นั่นเขานั่งหัวเราะกันคิกคัก คือในเมืองไทยนี่เป็นเรื่องตึงเครียดมากกว่าหนังสือนี้ทำลายเสรีภาพ ทำให้ไทยตกเป็นเมืองขึ้นของอเมริกาหรือไม่ แต่นักวิชาการที่นั่นเขาบอกว่า ยุคนี้นั้นไม่เพียงแต่คุณทักษิณ แต่หมายรวมถึงผู้นำในประเทศอุซาคเนย์ทั้งหมดที่กำลังมีปัญหาต่างเขียนจดหมายถึงบุชหมดเลย บุชกลายเป็นพระมหากษัตริย์ของอุซาคเนย์ (เสียงหัวเราะ)

แล้วเรื่องนี้มาเกี่ยวกับหนังสือของ Hall เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือไม่ เกี่ยว... เพราะมันเป็นภาคพิสดาร (เสียงหัวเราะ)

เวลาเราพูดถึงภาคพิสดาร หนังสือเล่มนี้ผมลืมไปว่า ผมควรบอก อาจารย์ชาญวิทย์ว่าควรจะเขียนคำเตือน ห้ามนอนอ่าน เพราะท่านจะต้อง หายาแก้ปวดเมื่อย แต่นั่งอ่านได้ (เสียงหัวเราะ)

กรณีจดหมายของคุณทักษิณถึงบุชนั้น ผมตั้งคำถามกลับว่า การกระทำของคุณทักษิณนี้มีพื้นฐานภูมิในประวัติศาสตร์ของโลกอดีตใหม่?

อ่าน A History of South-East Asia ของอาจารย์ฮอลล์ ผมลอง พลิกอย่างคร่าวๆ พบว่ามีพื้นจริงๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เมื่อสักครู่ อาจารย์จิระนันท์ พิตรปรีชา บอกว่าเลือกบทมาอ่านได้ แต่สำหรับผมเราไม่ต้องอ่านทั้งเล่ม เราเปิดอ่านแค่สารบัญก็พอแล้ว หนังสือ ดิจๆ อย่างนี้ ถ้าเราอ่านสารบัญจบก็เห็นว่าเราแน่แล้ว ชุดนี้มี 2 เล่ม เล่ม หนึ่งสีเงิน เล่มหนึ่งสีทอง แต่ห้ามเรียกตัวเงินตัวทองนะ (เสียงหัวเราะ)

เวลาเราเปิดอ่านจากสารบัญ เราจะพบว่าในสารบัญทั้ง 2 เล่มได้ใส่ ไว้หมด บอกว่าแบ่งออกเป็น 4 ภาคด้วยกัน รวม 50 บท แต่เห็นว่ามี 4 ภาค 50 บท เราก็แทบจะปิดหนังสือลงแล้วกลั้นใจ แล้วก็เก็บไว้ที่ชั้นเหมือน เดิม แต่หนังสือเล่มนี้ราคาซื้อ เพราะราคาตอนนี้ 1,500 บาท แต่ขายในงานนี้ 1,000 บาทเท่านั้น

หนังสือแบ่งออกเป็น 4 ภาค

ภาคที่ 1 จุดเริ่มต้นถึงคริสต์ศตวรรษที่ 16 เวลาเราพูดถึงหนังสือ โบราณของประวัติศาสตร์นั้น เวลาจุดเริ่มต้นก็คงไม่ถึงสมัยไดโนเสาร์ คง แค่มนุษย์ยุคหิน ยุคโลหะ จนถึงศตวรรษที่ 16 หมายความว่า 1,500-1,600 ปี อยู่ภาคที่ 1 มี 12 บท มนุษย์ยุคหินมี 12 บท

ภาคที่ 2 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยุคเริ่มแรกยุโรปขยายอำนาจ หลัก อยู่ที่ยุโรปขยายอำนาจ หมายความว่า เริ่มต้นที่โปรตุเกสเข้ามาในภูมิภาคนี้ ก็ประมาณต้นปี ค.ศ. 1500 หรือประมาณ พ.ศ. 2000 ต้นๆ

ภาค 3 ภาคยุคสมัยยุโรปขยายการครอบครองดินแดน ภาคนี้ น่า สนใจครับ มาจบลงที่บท 39 ว่าด้วยอังกฤษ ฝรั่งเศส และปัญหาเกี่ยวกับ สยาม

ภาคที่ 4 ลัทธิชาตินิยมกับการทำทลายอำนาจครอบงำของยุโรป แล้ว ก็มาจบบทสุดท้าย คือบทที่ 50 ว่าด้วยเอกราชของประเทศต่างๆ

เอกราชของประเทศต่างๆ นี้ ในนี้ยังไม่มีบรูไน เพราะบรูไนได้เอกราชทีหลัง ส่วนสิงคโปร์ถูกเติมเข้ามา เพราะว่าหนังสือเล่มนี้จะได้รับการปรับปรุงมาจนถึงปี พ.ศ. 2511 ซึ่งสิงคโปร์ก็แยกออกเป็นประเทศเรียบร้อยแล้ว

หมายความว่าทั้ง 4 ภาค ถ้าเราอ่านบทย่อเราจะรู้สึกรำคาญใจ แต่ถ้าเราอ่านแค่ภาคที่ 1 ภาคที่ 2 ภาคที่ 3 ภาคที่ 4 เราจะเห็นอะไรจากหนังสือเล่มนี้

ภาคที่ 1 ซึ่งมี 12 บทนั้น เหมือนตั้งใจจะให้ เป็นบทเกริ่นนำว่าด้วยภูมิภาคต่างๆ ประเทศต่างๆ ในแถบนี้ เหมือนอาจารย์ฮอลล์กำลังใช้ power point จีไปที่พม่า แสงตรงโน้นตรงนี้แวบออกมา หลังจากที่ฟังอาจารย์สุนทร อาจารย์ชาวนิวทรี และอาจารย์ธเนศ เรียบร้อยแล้ว ผมก็เพิ่งเข้าใจว่าสิ่งที่อาจารย์ฮอลล์ต้องการจริงๆ คือกำลังตอบปัญหาของยุคสมัยตนเอง ก็คือปัญหาสงครามเย็น

สงครามเย็น หมายความว่าโลกเสรีสหรัฐฯ กำลังส่ง เจมส์ บอนด์ 007 ไปล่าฝ่ายคอมมิวนิสต์ทั่วโลก หมายความว่าสงครามเย็นและการสกัดกั้นเงินส่งผลต่อวิธีการจัดการในหนังสือของอาจารย์ฮอลล์ด้วยเช่นกัน

เราก็จะพบว่าตลอดทั้งบทของ 4 ภาค ไม่พบคำว่าจีนเป็นปัจจัยหลักของภูมิภาคนี้

เมื่อสักครู่นี้ผมเล่าถึงสิงคโปร์ เรียบปฏิเสธไม่ได้เลยว่ากระแสลมที่เกาะสิงคโปร์เป็นกระแสลมที่ผันผวน จนกระทั่งคนไทยนึกไม่ออกเลยว่าอะไรอยู่ที่สิงคโปร์

หนึ่ง กระแสเงินเต็มไปหมดเลยในสิงคโปร์ เวลาเขาสัมมนาที่ไหนหนึ่งปรากฏว่ากระแสของภาษาจีนคุยกันรู้เรื่องหมดเลยครึ่งห้อง อีกครึ่งห้องคุยกันด้วยภาษามลายู แม้แต่หลานบริดเลย์ที่เรียนนิสคอนซินมาถึงเขาก็ถูกแนะนำว่าเป็นหลานบริดเลย์ ผมก็ดีใจมากเลยว่าจะได้คุยภาษาไทยกันอีกครั้งหนึ่งแล้วในชีวิต หลานบริดเลย์บอกว่า ผมพูดภาษาไทยได้นิดหน่อย เพราะว่าผมเรียนมาเลย

หมายความว่า เวลาเราพูดถึงไทย เราจะทำให้ตัวเราเป็น international เราจะทำให้มหาวิทยาลัยของเราเป็นอินเตอร์ แต่ปรากฏว่าบรรยากาศไม่ได้

บรรยากาศของสิงคโปร์นั้น กระแสอินเดียก็ไหลมาเรี่ยนที่สิงคโปร์ กระแสจีนจากเมืองจีนก็มาเรี่ยนที่สิงคโปร์ โลกมลายูก็มาเรี่ยนที่สิงคโปร์ เพราะสิงคโปร์จ่ายให้หมดเลย ก็มา ใครๆ ก็ไปสิงคโปร์

ประเทศไทยกล้าจ่ายอย่างนี้ไหม ไม่กล้า ทำไม่ไม่กล้า? เราต้องมาอ่านก่อน เพราะประเทศไทยอยู่ในภาคพื้นทวีปตอนใน เงินอาจจะน้อยหน่อยเลยไม่กล้าจ่ายสักเท่าไร

แต่โดยรวมเราก็พบว่า อาจารย์ฮอลล์ แม้จะอยู่ในกระแสกดดันเงิน แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธเงินได้ เพราะสิ่งหนึ่งที่เริ่มต้นก็คือ จีนกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้อาณาจักรพุกามพังทลาย จีนได้กลายเป็นปัจจัยที่ทำให้ชาวพังทลาย โดยการรุกรานของมองโกล แสดงว่าจีนมีพลังของประชากรที่รุกรามทั้งทางบกกลงไปจนถึงพุกาม รุกกันทั้งทางทะเล ต่อมาก็เป็นเจิ้งเหอ เขาเรียกว่าคุม่าน่าน้ำ ถ้าอาจารย์ฮอลล์ยังอยู่มากจนถึงปัจจุบัน อาจารย์ต้องปรับปรุงฉากใหม่เลยนะ ว่าพลังของจีนรุนแรงแค่ไหนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตรงจุดนี้ เราจะเห็นว่าจุดเริ่มถึงคริสต์ศตวรรษที่ 16 คือจุดที่แม้อาจารย์ฮอลล์จะพยายามมองข้าม แต่ก็ไม่สามารถจะละเลยปัจจัยเรื่องเงินได้

ภาค 2 ภาค 3 เป็นกระแสลมที่ยุโรปมาแรง ยุโรปตอนแรกมาก็พยายามที่จะทำการค้า ต่อมาภาค 3 ก็เป็นการครอบครองดินแดน

ตอนแรกๆ ก็บอกว่าเราค้าเสรี ค่าไปค้ามาก็ยึดครองพื้นที่เลย เพราะการยึดครองพื้นที่ หมายถึงการยึดครองได้ทั้งปัจจัยการผลิตและได้ทั้งตลาด

แต่ในที่สุด ปรากฏว่าภาคที่ 4 น่าสนใจมากที่สุด คือลัทธิชาตินิยม

ในคำนำของบรรณานุกรมที่อาจารย์ชาญวิทย์เขียนในนี้น่าสนใจมากว่าอาจารย์ฮอลล์ได้ไปสอนอยู่ที่พม่า 13 ปี สิ่งหนึ่งที่อาจารย์ฮอลล์ทำในฐานะนักประวัติศาสตร์ที่เพิ่งทำ คือปลูกเร้าจิตวิญญาณชาตินิยมของนักศึกษาพม่าที่มาเรียน จนกระทั่งนักศึกษาเหล่านั้นเป็นผู้นำชาตินิยมและประกาศเอกราชได้ในที่สุด แสดงว่าอาจารย์ฮอลล์ไม่ใช่แค่ นักประวัติศาสตร์ แต่ไปจุดไฟอยู่ในพม่าด้วย ซึ่งให้เห็นว่าจุดหนึ่งแม้อาจารย์ฮอลล์จะอยู่ในยุคสถานการณ์ของสงครามเย็น แต่อาจารย์ก็อยู่ในกระแสยุคที่พลังชาติแต่ละชาติมีความสำคัญ อาจารย์ฮอลล์จึงปฏิบัติหน้าที่สองอย่าง คือผู้สอน ผู้ประมวล

ภาพของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในด้านกลับกันก็ได้ถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านั้นให้คนในชาติอื่นๆ ด้วย

ตอนที่ผมเข้ามาเรียนปริญญาตรีครั้งแรก หนังสือที่อาจารย์สุนทร ถือมานี้ เมื่อผมไปซื้อแล้วจะเอามาอ่าน กระแสหนึ่งตอนนั้นบอกว่าย่านอ่านเลขหนังสือเล่มนี้ เซย มันเป็นการเล่าเรื่องแบบพื้นๆ เราต้องไปอ่านบทแบบวิเคราะห์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยการค้า ว่าด้วยการสงคราม ให้เป็น topic ไป ปรากฏว่าผมก็ไปอ่านเรื่องพวกนั้น สรุปว่าไม่รู้เรื่องเลย

เพราะสิ่งหนึ่งที่เรามักจะข้ามพื้นฐานก็คือการอ่านเรื่องเล่าตามลำดับเหตุการณ์ บ่อยครั้งคนมักจะถูกว่าเราไม่ต้องไปดูตามลำดับเหตุการณ์หรอก เราต้องเป็นนักวิเคราะห์ ถ้าเราไปเชื่อแค่เรื่องเล่าตามลำดับเหตุการณ์ เราก็ไม่เป็นนักเรียนแบบ Modernity ไม่มีความทันสมัย

แต่พอ 20 ปีผ่านไปปรากฏว่าทำอย่างนั้นไม่ได้ ต้องกลับมาอ่าน Hall เพราะ Hall กลายเป็นการเล่าเรื่องที่สั้นและกระชับที่สุดในหมู่หนังสือต่างๆ ทำอย่างไรถึงจะทำให้เรารู้สึกอยากอ่านและเข้าใจประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ได้อย่างรวดเร็ว? ก็ต้อง Hall ก่อนที่เราจะไปกินอาหารขึ้นอื่นที่เอร็ดอร่อย เราต้องกิน Hall อย่างเต็มคำก่อน

ขอบคุณครับ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์ชาญวิทย์ :

ขอบคุณมากครับ อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ ที่ไปสิงคโปร์แล้วกลับมาหา Hall ได้ กลับมาบ้านได้

ผมคิดว่าประเด็นของอาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ในแง่หนึ่งนั้น ประวัติศาสตร์อาจจะเป็นเรื่องน่าเบื่อในแง่ของการเป็นวิชา คนมักจะไม่ค่อยเรียน ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผมอยู่ภาควิชาประวัติศาสตร์มาก่อน ไม่ค่อยมีใครอยากจะมาเรียนหรอก อันนี้อาจจะเป็นปัญหาของประเทศด้อยพัฒนาก็ได้ ประเทศที่เขาพัฒนาแล้ว คนเก่งๆ เขามักจะเรียนวิชาประวัติศาสตร์ อย่างในอเมริกา อย่างในอังกฤษ ฯลฯ เอาเป็นว่าประวัติศาสตร์เป็นฐานอะไรๆ หลายอย่างที่จะทำให้เราเข้าใจ

ประเด็นที่อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์พูดเมื่อสักครู่ บอกว่าที่มหาวิทยาลัยสิงคโปร์นั้นมีโครงการเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาเยอะ มีทั้งที่เป็นหน่วยงานวิจัยที่อาจารย์ไปฟังเขาสัมภาษณ์เรื่องพม่า แล้วไปเจออาจารย์โรเบิร์ต เทเลอร์ (Robert Taylor)

อาจารย์เทเลอร์เขียนหนังสือเรื่องพม่า อาจารย์ก็เป็นกลุ่ม "คอร์เนลล์มาเฟีย" เหมือนกัน เราแปลหนังสือของเขาเสร็จแล้ว กำลังจะพิมพ์ ("รัฐในพม่า/The State in Burma" มุลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์)

อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์บอกว่านักวิชาการที่ไปประชุมกันที่สิงคโปร์ แทนที่พูดเรื่องพม่า กลับมาสนใจเรื่องเมืองไทย แล้วก็พูดเรื่องเมืองไทย และมีการสรุปว่าความเปลี่ยนแปลงในเมืองไทยน่าจะจบลงด้วยการยึดอำนาจอย่างนี้

เมื่อเดือนเมษายนนี้ (2549) ผมไปพูดเรื่องคุณทักษิณหลายแห่ง ผมไปพูดที่สวายแห่งหนึ่ง ไปพูดที่ซานฟรานซิสโกแห่งหนึ่ง ไปพูดที่สแตนฟอร์ด แล้วไปพูดที่งานประชุม Asian Studies ของเราที่ซานฟรานซิสโก

จำได้ว่าในงาน Asian Studies นั้น เราได้มีการอภิปรายกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ประเด็นที่ผมมักจะตั้งและเพื่อนๆ ชอบจะตั้งก็คือ ทักษิณจะอยู่รอดไหม? ตอนนั้นเป็นเดือนเมษาหลังเลือกตั้งไม่เท่าไร

ข้อสรุปของกลุ่มเราวันนั้นก็น่าสนใจ บอกว่าคุณทักษิณกลับไม่ได้ เขาถูก damaged มากๆ ผมเลยขอยืมค่านีมาใช้ บอกว่า "คุณทักษิณเป็นสินค้าที่มีค่าหนึ่ง"

สุดท้ายอยากจะขยายความต่อประเด็นที่อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์พุดไว้วันใดหนึ่งว่า Professor Hall ไปอยู่พม่า 13 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2464 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 6 อยู่จนกระทั่งปี พ.ศ. 2477 ปีที่ตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ปีหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475

สาธุศิษย์ที่เป็นชาวพม่าของท่านหลายคนได้กลายเป็นผู้นำของพม่าต่อมา ท่านได้ผ่านและได้เห็นขบวนการชาตินิยมของพม่าที่ก่อตัวขึ้นมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ขบวนการนักศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการชาตินิยม ได้ช่วยให้พม่าได้รับเอกราชหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

อันนี้เป็นสิ่งที่ผมได้ฟังมาจากอาจารย์ฮอลล์เอง แต่ผมไม่สามารถจะยืนยันได้ว่าอาจารย์ฮอลล์ไปปลุกระดมนักศึกษาให้เป็นนักชาตินิยม เพราะอาจารย์ไปสอนประวัติศาสตร์ยุโรป และอาจารย์เป็นคนที่ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีและศิลปะ อาจารย์เป็นนักร้องเสียงดีมากๆ อาจารย์เป็นนักร้องจริง แต่ผมไม่ยืนยันว่าอาจารย์ไปปลุกระดมนักศึกษาจนกลายเป็นชาตินิยม

อาจารย์เล่าให้ฟังว่า ในชั้นเรียนของอาจารย์มีฮูโน มีอง ซาน พ่อขององ ซาน ซูจี เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ฮอลล์ด้วย

ฉะนั้น อาจารย์ก็ได้ผ่านช่วงที่สำคัญมากของการทำให้วิทยาลัย 2 วิทยาลัยในพม่านั้นกลายเป็นมหาวิทยาลัยร่างกุ้ง

มหาวิทยาลัยร่างกุ้ง เป็นมหาวิทยาลัยที่ถูกปิดมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ทหารขึ้นมาครองอำนาจ แต่เป็นมหาวิทยาลัยที่มีอาณาเขตที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่งในอนุภาคเนย์ มีทะเลสาบ มีต้นไม้ มีต้นจามจุรีเยอะมาก สวยมาก มีตึกเก่าๆ ไปดูแล้วน่าสงสาร นักศึกษาก็ถูกย้ายไปหมดแล้ว คล้ายๆ กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักศึกษาก็ย้ายไปอยู่รังสิตหมดแล้ว

ก็สมควรแก่เวลาแล้ว เชิญอาจารย์สมฤทธิ์ ลือชัย ขอบขอบคุณครับ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์สมฤทธิ์ :

ผมเดินไปข้างนอก มีคนสนใจหนังสือ 2 เล่มนี้มากเลย เขาบอกว่า ฟังอาจารย์วิทยากรทุกท่านแล้วสนใจมาก แต่เป็นห่วงอยู่เรื่องหนึ่งว่า ถ้าอ่านแล้วจะตาลันเหมือนท่านวิทยากรทั้งหมดหรือเปล่า เพราะว่าวันนี้คนมาแนะนำหนังสือตาลันหมดเลย ใส่แว่นหมดเลย (เสียงหัวเราะ) ผมบอกว่าไม่ใช่ะ อันนั้นเป็นการอ่านอย่างอื่นมากไป แต่ไม่อ่านเล่มนี้

ผมขอเรียนย้ำอีกที่ครับว่า คิดจะทำการใหญ่ในอุษาคเนย์ ต้องอ่านหนังสือเล่มนี้ะ ถ้าไม่อ่าน ต่อให้เก่งและรวยแค่ไหนก็จะมีอันเป็นไป (เสียงหัวเราะและปรบมือ) ถ้าท่านอ่านแล้ว ท่านจะเข้าใจอย่างที่หลายท่านได้พูดมาอย่าลืมครับ 1,000 บาท อยู่ข้างนอก ไม่ต้องกลัวตาลัน แล้วท่านจะวิเคราะห์อะไรได้มาก

ผมมีของกำนัลสำหรับหลายท่านที่ให้เกิดริตมาร่วมงานวันนี้ของเรา เราขอมอบหนังสือชุดนี้ให้ฟรีหนึ่งชุดสำหรับท่านที่มีบัตรนี้อยู่ในมือ ท่านลองดูในแฟ้มของท่านสิครับ มีไหม หรือเอาทิ้งไปแล้ว เราเอาแอบซ่อนอยู่ในแฟ้ม มีหนึ่งท่านที่จะมีบัตรนี้ ที่จะรับฟรี

ปรบมือให้ผู้โชคดีด้วยครับ (เสียงปรบมือ) เชิญมารับที่อาจารย์ชาญวิทย์ เป็นนักศึกษาอุษาคเนย์ศึกษา ธรรมศาสตร์ ของอาจารย์ชาญวิทย์ อันนี้ไม่ได้เสียมกัณหะครับ

ข่าวล่าสุดเรื่องมหาวิทยาลัยรังกุ้ง ผมเพิ่งกลับมาจากพม่าเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว ได้มีการประกาศขายเรียบร้อยแล้ว อาจารย์ทราบไหมว่าประเทศสิงคโปร์กำลังจะซื้อมหาวิทยาลัยที่อาจารย์พูดเมื่อสักครู่นี้ เข้าใจว่าธรรมศาสตร์ไม่รู้จะทำอย่างนี้หรือเปล่า ต้องลุ้นกันต่อไป

ขอขอบพระคุณทุกท่าน ท่านวิทยากรทุกท่าน และท่านอาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ขอเสียงปรบมือให้ทุกท่านด้วย (เสียงปรบมือ)

แล้วขอเชิญทุกท่านร่วมรับประทานอาหารว่าง ฟังเพลงและสนทนากันก่อน อย่าเพิ่งรีบกลับ เรามีอาหารว่างสำหรับทุกท่าน ขอเชิญเลยครับ

เชิญร่วมงานเสวนา

เปิดตัวหนังสือ-Booklaunch

The Rise of China and East Asia

เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ได้หวั่น

(ศ.เพ็ชรี สุมิตร และคณะ แปลจาก John K. Fairbank,

Edwin O. Reischauer, Albert M. Craig

East Asia: The Modern Transformation)

วันศุกร์ที่ 28 กันยายน 2550 เวลา 13.00-17.00 น.

ณ ห้องประชุม สยามสมาคม สุขุมวิท 21 (ซอยอโศก) กรุงเทพฯ

- 13.00 ลงทะเบียน
- 13.30 ภาพยนตร์ “เปลี่ยนสยามเป็นไทย นามนั้นสำคัญไฉน”
โดย บริษัท เบิร์ท อายวิวด เน็ตเวิร์ค จำกัด
- 14.00 ชับร้องหมู่ “เพลงชาติสยาม เพลงชาติไทย”
โดย นักศึกษาอุษาคเนย์ มธ.
- 14.30 เปิดโดย พล.ต.อ. เกา สารสิน ประธานมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย
- 14.45 เสวนา “เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ได้หวั่น”
โดย วรศักดิ์ มหัทธโนบล
พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร
วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์
สมฤทธิ ลือชัย (พิธีกร)
- 16.30 ปิดงาน ชับร้องหมู่ “รักกันไว้เถิด” และงานเลี้ยงรับรอง

จัดโดย มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย
บริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

หมายเหตุ: ในวันงานเปิดตัวหนังสือจำหน่ายหนังสือ ราคาพิเศษ
สนใจติดต่อสอบถามที่: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
โทร. 02-433-8713 , 02-424-5768 e-mail: kitsunee_tai@yahoo.com

- พล.ต.อ. ภา สารสิน ประธานมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย กล่าวเปิดงานเสวนา และเปิดตัวหนังสือ “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน” East Asia The Modern Transformation

■ (จากซ้าย) คุณกิจ มหาจนทการ, คุณจิตติมา คงจำเนียร, คุณสุทธิ จันทร์เมลิอง, พล.ต.อ. เกา สารสิน, ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ดร. เพ็ชรี สุมิตร และคุณงามพร. พัฒนวิรุฬห์เกิด

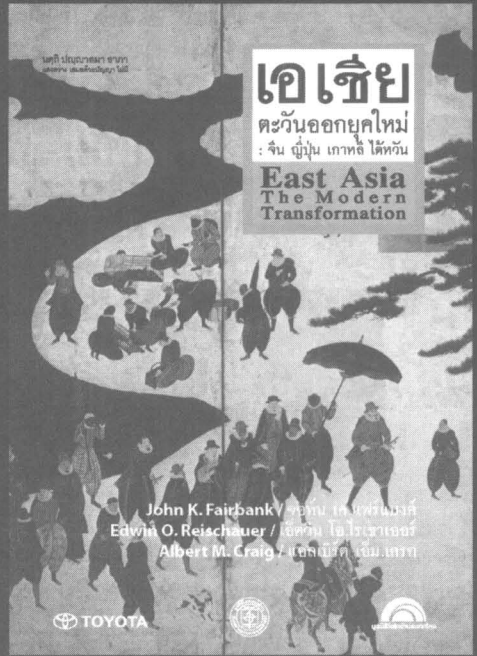
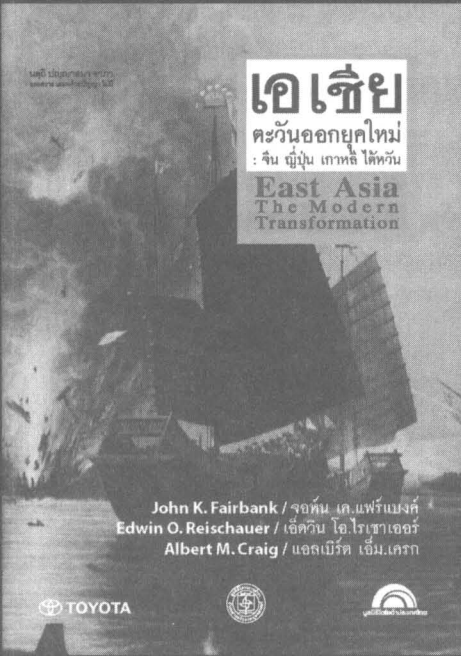
- (จากซ้าย) อ. วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์, พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร และ อ. วรศักดิ์ มัทธโนบล วิทยากรในงานเสวนาและเปิดตัวหนังสือ “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ได้หวน” East Asia The Modern Transformation

■ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ขึ้นกล่าวในงานเสวนาและเปิดตัวหนังสือ “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน” East Asia The Modern Transformation

- ขับร้องหมู่ “เพลงชาติสยาม เพลงชาติไทย” และ “รักกันไว้เถิด” โดย นักศึกษาอุษาคเนย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในงานเสวนาและเปิดตัวหนังสือ “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ได้หวั่น” East Asia The Modern Transformation

- หนังสือ “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน”
East Asia The Modern Transformation เล่ม 1-2

เสวนา

เอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน

East Asia: The Modern Transformation

อ. วรศักดิ์ มหัทธโนบล
พิมพ์ประไพ พิศาดบุตร
อ. วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์

พิธีกร (อาจารย์สมฤทธิ์ ลือชัย) :

ในช่วงนี้ผมขอกราบเรียนเชิญท่าน พล.ต.อ. เภา สารสิน ประธานมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย ท่านให้เกียรติมาเป็นประธานในการเปิดตัวหนังสือ และเปิดการเสวนาในวันนี้ด้วย ขอกราบเรียนเชิญท่านประธานมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย ขอกราบเรียนเชิญ (เสียงปรบมือ)

พล.ต.อ. เภา สารสิน :

เรียนท่านวิทยากร ท่านสื่อมวลชนและท่านผู้ที่มีเกียรติทุกท่าน ในนามของมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย ผมมีความยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสมาเป็นประธานในพิธีกล่าวเปิดงานและแนะนำหนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงยุคใหม่: จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน ซึ่งจัดทำขึ้นเนื่องในโอกาสที่ประเทศไทยร่วมเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ระหว่างไทยและญี่ปุ่น ซึ่งมีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานกว่า 120 ปี

โดยในปีนี้ เราได้จัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2550 เรื่อง 120 ปี ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น ในวันศุกร์ที่ 23 พฤศจิกายน 2550 ณ โรงแรมพูลแมน คิง เพาเวอร์ (Pullman Bangkok King Power Hotel) ซอยรางน้ำ กรุงเทพมหานคร

หนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นใหม่นี้ เป็นหนังสือวิชาการด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ดีที่สุดเล่มหนึ่ง ซึ่งอธิบายถึงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงหลายเหตุการณ์ในยุคใหม่ในภูมิภาคนี้อย่างลึกซึ้ง

มูลนิธิฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นแหล่งข้อมูลอันทรงค่าทางประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดความเข้าใจทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และชนบทธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนในอีกแถบภูมิภาคหนึ่งได้เป็นอย่างดี

ผมจึงอยากขอความร่วมมือจากท่านสื่อมวลชนทุกท่านที่มาร่วมงานในวันนี้ ได้ช่วยกันประชาสัมพันธ์เนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้ให้แพร่หลายออกไป พร้อมเชิญชวนประชาชนทั่วไป คณาจารย์ นิสิต และนักศึกษา ให้มาร่วมงานสัมมนาทางวิชาการที่มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย จะจัดให้มีขึ้นในวันที่ 23 พฤศจิกายน ศกนี้

ในท้ายที่สุดนี้ ผมขอขอบคุณมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และบริษัทโตโยต้ามอเตอร์ประเทศไทย จำกัด ที่ได้ร่วมมือกันสร้างสรรค์ผลงานทางด้านวิชาการที่มีคุณค่ายิ่งให้กับองค์กรการศึกษาของประเทศ

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดงานแนะนำหนังสือเรื่อง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน และขอให้การจัดงานในวันนี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ ขอขอบคุณ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์สมฤทธิ์ :

ขอกราบขอบพระคุณท่านประธานมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย และขอเชิญท่านกรรมการจากสองมูลนิธิและหนึ่งบริษัท ถ้าयरูปเป็นที่ระลึกกับท่านประธานมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย ขอกราบเรียนเชิญ

ขอกราบขอบพระคุณท่านประธานมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย และท่านคณะกรรมการจากสองมูลนิธิ และอีกหนึ่งบริษัท

เมื่อสักครู่ผมได้เกริ่นในเรื่องของพม่า ท่านที่สนใจในเรื่องเหตุการณ์บ้านเมือง เศรษฐกิจ สังคมในเอเชีย โดยเฉพาะในพม่า นั้น เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าทำไมหลายประเทศจึงได้หันไปที่จีน? ว่าเหตุการณ์ในพม่าจะคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นได้จะต้องอาศัยจีน?

นี่ก็เป็นหลักแสดงอย่างหนึ่งว่า The Rise of China หัวข้อที่เรา กำลังจะเสวนาในวันนี้ กำลังบ่งบอกว่า จีนมีอำนาจมากมาย

กลุ่มอาเซียนเอง แม้จะแสดงท่าทีว่าไม่เห็นด้วยและไม่กระทบกระเทือนอะไรเลยต่อพม่า แต่หลายฝ่ายก็พยายามผลักดันจีนให้พูดกับรัฐบาลทหารพม่า หมายความว่าวันนี้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น ดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้องกัน แต่ถ้าเราดูดีๆ จริงๆ แล้ว นี่คือ The Rise of China ที่มีพลังอำนาจค่อนข้างมาก

ในวันนี้ที่เราจะพูดกันเป็นเรื่องของจีน ญี่ปุ่น เกาหลี และได้หวัน แต่เอาเข้าจริงๆ แล้วมันก็กระทบถึงเรา แล้วก็คงจะกระทบถึงโลกด้วย ที่นไปเลียนเคยบอกว่า ระวังอย่าให้จีนตื่น

ปรากฏว่าตอนนี้จีนตื่นแล้ว แล้วก็อาละวาดไปทั่ว โดยเฉพาะเป็นการตื่นขึ้นมาแล้วตีดักบินด้วย เป็นมังกรยุคตีดักบิน และก็เดินทางรอบโลกแล้ว กำลังจะส่งยานไปดวงจันทร์ด้วย

ทุกอย่างที่สหรัฐอเมริกาและรัสเซียทำได้ จีนก็กำลังจะทำ แล้วก็ญี่ปุ่น กำลังจะทำด้วย เหตุการณ์ตอนนี้ น่าสนใจมาก

เมื่อ 2 ปีก่อนจำได้ไหม ที่เราหลายท่านในนี้ได้เดินทางไปจีนกันใน ช่วงที่ตามเรื่องเจิ้งเหอ ตอนนั้นมีช่วงที่ถ่ายทอดสดยานอวกาศจีนไปรอบโลก เราจะเห็นมีการถ่ายทอดทุกวัน จีนให้ความสำคัญมาก จนกระทั่งวันที่กลับมาสู่โลก ซึ่งไปตกอยู่แถวมองโกเลีย ตั้งกล้องถ่ายทอดสดทั้งประเทศเลย

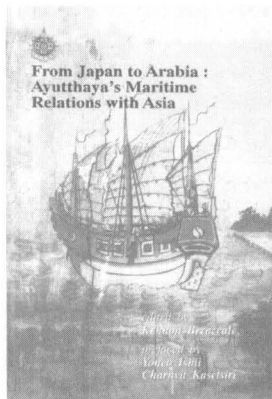
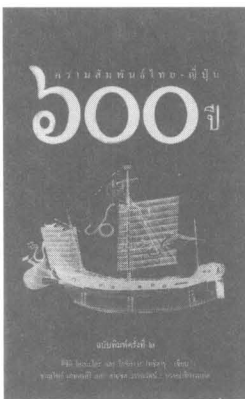
แล้วก็ไปตั้งกล่องที่บ้านของนักบินอวกาศท่านนี้ ตอนนี้เป็นฮีโร่ของชาติเลย
 หมายความว่าเงินเขาไม่ได้เน้นในเรื่องของสงครามอีกต่อไปแล้ว ตอน
 นี้เงินเขาไปมุ่งในเรื่องของเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา กลายเป็นฮีโร่ ต่างจาก
 เมื่อก่อนที่ฮีโร่ต้องเป็นขุนพล ตอนนีฮีโร่กลายเป็นเรื่องของคนที่มีความ
 สามารถทางเทคโนโลยี นี่เป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก และบทบาทของเงินใน
 พมานั้น ผมคิดว่าจะต้องมีมากแน่ๆ อันนี้ก็เรียนให้ฟัง

ถ้าท่านใดสนใจก็ติดตามได้ วันจันทร์ที่ 1 ตุลาคม 2550 นี้ เวลา
 17.00 ถึง 19.00 น. ณ ห้อง 301 ชั้น 3 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ก็จะมีการเสวนาเรื่องนี้ “ปัญหาประชาธิปไตย
 ของพม่า อาเซียน และไทย”

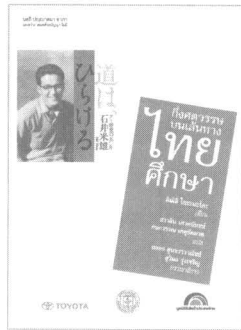
วิทยากรคือ อาจารย์ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, คุณสุรพงษ์ ชัยนาม,
 ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, คุณสุพัตรา ภูมิประภาส ขอเชิญท่านผู้สนใจ
 และท่านสื่อมวลชนนะครับ

มูลนิธิโครงการตำราฯ นั้น พอเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นปุ๊บ เขาก็จะจัด
 เลย ไม่เคยเห็นว่าง่วงครืดจะไวไฟเท่ามูลนิธิฯ นี้

มูลนิธิโครงการตำราฯ ร่วมกับมูลนิธิโตโยต้า จัดพิมพ์หนังสือ วัน
 นี้ผมขอแนะนำขอชุดความสัมพันธไทย-ญี่ปุ่น และองค์ความรู้เรื่องญี่ปุ่นศึกษา
 ครับ

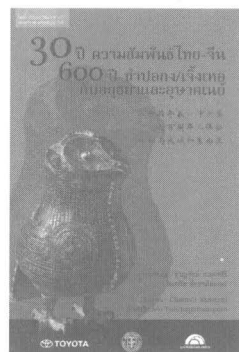
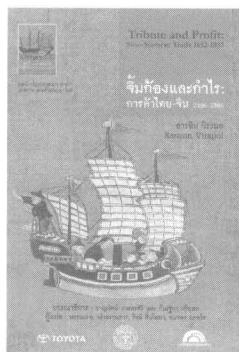

และ “กึ่งศตวรรษบนเส้นทางไทยศึกษา” เขียนโดย อิมิอิ โยะเนะโอะ
แปลโดย ชาวสิน เศวตน์พันธ์ และ กมลวรรณ เกตุชัยมาศ บรรณาธิการ
ฉลอง สุนทราวาณิชย์ และ สุวิมล รุ่งเจริญ

เมื่อเดือนก่อนผมไปสถานทูตญี่ปุ่นบ่อย เพราะไปหาภาพเพื่อจะใช้
ในเรื่อง 120 ปีฯ คราวนี้ ผมก็ไปขอตัวว่า ผมรู้จักอาจารย์อิมิอิ เจ้าหน้าที่
ทูตบอกว่า ผมรู้จักมาก่อนคุณอีก เพราะที่ท่านทำงานที่นี่มาก่อน (หัวเราะ)
ผมก็เพิ่งมารู้ว่า อาจารย์อิมิอิ เป็นเจ้าหน้าที่สถานทูตญี่ปุ่น ผมทำ
ไปเขม่นเขว่า คุณรู้จักอาจารย์อิมิอิหรือเปล่า เวลาจะไปไม่ที่ไหน ต้องหัด
ศึกษาข้อมูลก่อน อย่าให้เหมือนผม

หนังสืออีกชุดหนึ่งก็น่าสนใจมาก คือชุดไทย-จีน

วันนี้ท่านจะได้ฟังมุมมองในเรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในแง่ของแมคโครและไมโครจาก อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ อาจารย์วิโรจน์ ท่านเป็นคนแบบครึ่งๆ กลางๆ ท่านก็จะพูดผสมระหว่างไมโครกับแมคโคร (เสี่ยงหัวเราะ)

ก่อนที่จะเข้าสู่การเสวนาเรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือประเทศจีนเกาหลีเหนือและใต้ ญี่ปุ่นและไต้หวัน แต่บางทีก็พยายามจะดึงเอาเวียดนามซึ่งเรียกรวมว่าเป็นกลุ่ม CJKV แต่ในหนังสือที่เราจะมานำเสนอในวันนี้ ก็จะเป็นกลุ่ม CJK บวกไต้หวัน ผมมีข้อมูลบางอย่างที่น่าสนใจครับ

ไต้หวันโดยพฤตินัยไม่ได้อยู่ร่วมกับจีนแผ่นดินใหญ่ แต่ินดิน้อยอยู่ร่วมกับจีนแผ่นดินใหญ่ จีนบอกว่า ตัวเองเป็นหนึ่งในประเทศสองระบบ แต่ผมว่า จีนเป็นหนึ่งในประเทศ สองระบบ สองระบอบ ไต้หวันเป็นเสรีจีนไม่ค่อยชอบเท่าไร แต่จีนก็พยายามบอกว่า หนึ่งในประเทศสองระบบ

เมืองหลวงของไต้หวันน่าสนใจมาก เมืองหลวงพฤตินัยคือ ไทเป เมืองหลวงนิตินัยคือ นานกิง แปลกนะ พอผมไปดูข้อมูลแล้วก็สนุกดี

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเรา ตอนนี้มีประชากรอยู่รวม 1,500 ล้านคน มีประชากรเป็น 1 ใน 4 ของประชากรโลก เป็นดินแดนที่มีประชากรต่อ 1 ตารางกิโลเมตรหนาแน่นที่สุดในโลก คือประมาณ 250 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

ประชากรโดยเฉลี่ยของโลกคือ ประมาณ 50 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ฉะนั้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงเป็นดินแดนที่มีความหนาแน่นของผู้คนมากที่สุดในโลก มีประชากรเป็น 1 ใน 4 ของประชากรของโลก มีประชากรเป็น 4 ใน 10 หรือ 40% ของเอเชียทั้งหมด

ในแง่ของแผ่นดิน ในแง่ของผู้คนก็มีจำนวนมากแล้ว และหัวข้อที่เราจะเสวนากันในวันนี้ The Rise of China and East Asia ยิ่งตอกย้ำความสำคัญของดินแดนแถบนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่เศรษฐกิจ

ถ้าท่านได้อ่านข่าวตอนเช้าวันนี้ว่า ในเร็วๆ นี้ จีนจะเอาเงินไปเปิดกองทุนรัฐบาลจีนเหมือนกับเฮมาเล็กของรัฐบาลสิงคโปร์ โดยจะเอาเงินที่เขาเก็บไว้ ที่ใช้ประโยชน์อะไรได้ไม่มาก มาเป็นกองทุน แล้วจะกลายเป็นกองทุนที่ใหญ่ที่สุดในโลก

ฉะนั้น ในแง่ของเศรษฐกิจแล้ว ผมคิดว่าปฏิเสธไม่ได้ ส่วนในแง่ของประชากร และในแง่ของควมมีอิทธิพลทางการเมือง ผมว่าประเด็นนี้น่าสนใจมาก

อาจารย์ชาญวิทย์ ช่วยตอบได้ไหมว่า ทำไมเมืองหลวงจึงเป็นน่านกิง ผมคิดว่าน่านกิงเป็นเมืองหลวงของฟูเจี้ยน เชิญอาจารย์ครับ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ :

เรื่องนี้เป็นประเด็นทางการเมืองครับ คือทั้งเจียงไคเช็ค และทั้งเหมาเจ๋อตง ต่างบอกว่า มี only one China ประเทศจีนมีประเทศเดียว

เมื่อรัฐบาลแบ่งออกเป็น 2 รัฐบาล ทุกคนก็อ้างว่า ตัวเองเป็นตัวแทนที่แท้จริงของจีน

เจียงไคเช็ค จึงบอกว่าตัวเองเป็น Republic of China เจียงไคเช็คมาจากเมืองหลวงในสมัยที่เมืองหลวงเป็นนานกิง ดังนั้นเมืองหลวงของ Republic of China ก็คือนานกิง

ในขณะที่ The People's Republic of China เหมาเจ๋อตงประกาศที่ปักกิ่ง ดังนั้นเขาจึงถือว่าปักกิ่งคือเมืองหลวง

คนในรุ่นปัจจุบันอาจจะนึกไม่ออก อย่างคนรุ่นผม เราไม่รู้จักจีนแผ่นดินใหญ่ในฐานะเป็นตัวแทนของจีน เราเรียกว่า จีนแดง/จีนคอมมิวนิสต์ เราไม่รับรองสาธารณรัฐประชาชนจีนของเหมาเจ๋อตง เรายรับรองสาธารณรัฐจีนของเจียงไคเช็ค ซึ่งหนีมาอยู่ไต้หวัน

ผมเข้าใจว่า ศาลาไคเช็คชนม์ ตรงประตูน้ำ คือสถานทูตของสาธารณรัฐจีนของเจียงไคเช็ค แต่เดี๋ยวนี้กลายเป็นผู้แทนทางการค้า เราก็มองข้ามได้ทันทีครับ เราก็มองข้ามปักกิ่งอย่างเป็นทางการ แต่ก็ยังติดต่อกับไต้หวันอยู่

เดิม The Republic of China เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ แล้วก็มีการรณรงค์ยาวนานมากเลยที่จะไล่ The Republic of China ออกจากสหประชาชาติ แต่แล้วในที่สุดก็ลงคะแนนเสียงให้ The People's Republic of China เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติแทน

ผมเข้าใจว่าเหตุการณ์นี้เกิดเมื่อ 30 ปีที่แล้ว ผมยังเรียนหนังสืออยู่ เราก็มองข้ามจีนแดงให้เข้าสหประชาชาติกัน เพราะตอนนั้นเราไม่ชอบจีนไต้หวัน แต่ตอนนี้เปลี่ยนใจแล้ว หลังจากไปไต้หวันกลับมา (หัวเราะ)

ตอนลงคะแนนเสียงให้ปักกิ่งเข้าไปหนึ่งในสหประชาชาติแทนไต้หวันนั้น ไทโยออกเสียงว่าอย่างไร?

ในสหประชาชาตินั้น อารยประเทศเขาจะออกเสียง Yes, No หรือ Abstain แต่ในการออกเสียงรับ-ไม่รับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ (2550) ให้มีแต่

Yes กับ No เท่านั้น ไม่มีการงดออกเสียงหรือ Abstain แสดงว่ายังไม่เป็น
อารยะ

ปักกิ่งเข้าสหประชาชาติได้ในปี พ.ศ. 2514 โดยระบบการลงคะแนน
แบบนี้

ประเทศไทยลง Yes, No หรือ Abstain จีนแดง ผมว่าง่ายมากๆ
เลย “คนไทย Abstain ตลอดในสหประชาชาติ”

เมื่อคราวที่สันนิบาตชาติลงมติให้ประณามญี่ปุ่นคราวรุกรานแมน
จูเรียในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 รัฐบาลสยามก็ลง Abstain คือไม่ออก
เสียงครับ

อาจารย์สมฤทธิ :

ขอบคุณอาจารย์ชาญวิทย์ครับ

ผมขอเริ่มต้นแนะนำท่านวิทยากรดังนี้ครับ

ท่านแรก คุณพิมพ์ประไพ พิศาลบุตร เป็นตระกูลเจ้าลัวคำขายเครื่องเคลือบ ผมเพิ่งทราบว่า “ก๊งโส” เป็นตระกูลบรรพบุรุษของคุณพิมพ์ประไพ เพราะผมเพิ่งมาอ่านเล่มที่คุณพิมพ์ประไพเขียน ตระกูลคุณพิมพ์ประไพ เป็นคนที่น่าเครื่องเคลือบมาขายในสยามประเทศ

อีกเล่มหนึ่งที่ผมได้อ่านคือ “ลูกจีน หลานมอญในประเทศสยาม” แล้วชื่อประเทศสยามนี้แก่มากเลย ใช้ชื่อประเทศถูกด้วย สยามไม่ใช่ประเทศไทย

ท่านต่อมา อาจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของเงิน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ

หนังสือของอาจารย์เรื่อง “เมื่อบูรพาเปลี่ยนสี” เป็นชื่อเพลงชาติของคอมมิวนิสต์หรือเปล่า เมื่อก่อนนี้ชื่อว่า “บูรพาแดง” (The East is Red) แต่ปัจจุบันใช้คำว่า “เปลี่ยนสี” เพราะว่าจะตั้งเสียวกบอกว่า “แมวสีอะไรก็ได้ ขอให้จับหนูได้เป็นพอ” ฉะนั้น ตอนนั้นเงินจะไม่เลือกสี ไม่สนใจแมวสีแดง แมวตัวเดียวไม่ได้ เผลอๆ แมวเลี้ยงไม่เชื่องด้วย

แมวของตั้งเสียวกบ เป็นแมวหลากหลายพันธุ์ หลากหลายสี กินไปทั่ว เป็นแมวที่อาละวาดไปทั่ว

หนังสือเล่มล่าสุดอาจารย์เขียนเรื่อง “ถ้าจิตรยังมีชีวิตอยู่” ถ้ามีชีวิตอยู่จิตร ภูมิศักดิ์ จะเจอ 2 อย่าง ผมก็อ่านไปว่าจิตรจะเจออะไร?

ที่แรกผมคิดว่า จิตรจะเจอคล้ายๆ กับพวกซ้ายเปลี่ยนฝ่าย ผมคาดเดาและตั้งข้อสงสัยว่า อาจารย์วรศักดิ์ คงจะเขียนด่าพวกซ้ายเปลี่ยนสีเหมือนแมวของตั้งเสียวกบ แต่ปรากฏว่าไม่ใช่ จิตรจะเจอปฏิวัติวัฒนธรรม

แล้วจิตรจะอย่างไร? จิตรจะเจอนายผี ซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนการปฏิวัติวัฒนธรรม น่าสนใจมาก น่าอ่านครับ คนเหล่านี้ให้ข้อมูลน่าสนใจมาก

ท่านสุดท้าย อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ อาจารย์ดูสดใสร่าเริง เหมือนดังดอกเหมยที่โดนน้ำค้างยามเช้า อาจารย์วิโรจน์นี้ไม่ต้องแนะนำ อาจารย์ดังมากๆ เลย ส่วนผมเขาไม่รู้จักกันเลย

อาจารย์วิโรจน์ แซ่ตั้ง ซึ่งเป็นแซ่ 1 ใน 5 ที่ใหญ่ที่สุดของจีน เรียก

ในภาษาจีนกลางว่า เงิน

The Rise of China เป็น The Rise of Viroj ด้วยนะ สังเกตไหม อาจารย์วิโรจน์ช่วงนี้ทำงานโน้นงานนี้เยอะเยอะไปหมด โดยเฉพาะเรื่องจีนแผ่นดินใหญ่ อาจารย์วิโรจน์ก็เลยใหญ่ไปด้วย (หัวเราะ)

ตอนนี้ผมขอยกเวทีให้ทั้ง 3 ท่าน ผมขอเรียนเชิญอาจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล นำการเสวนาก่อน ขอเรียนเชิญครับ

อาจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล :

ขอบพระคุณมาก จริงๆ หนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ เป็นหนังสือที่ผมรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ เพราะว่าใช้สอนมาจนถึงทุกวันนี้ ฉะนั้นตอนที่ท่านอาจารย์ชาวนวิทย์ เกษตรศิริ เชิญให้ผมช่วยเขียนคำนำเสนอ ผมจึงรู้สึกเป็นเกียรติ เพราะรู้สึกว่าได้ใช้หนี้หนังสือเล่มนี้ แล้วก็ดีใจมากที่ได้มีการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้อีกครั้งหนึ่ง

ดีใจในเรื่องที่สองคือ ธรรมชาติเวลาผมได้รับเชิญไปพูดที่ไหนก็รู้สึกเป็นเกียรติอยู่แล้ว แต่กรณีนี้เป็นกรณีพิเศษ

ผมขออนุญาตใช้เวทีนี้มาแก้ตัวอะไรบางอย่าง (หัวเราะ) เพราะหนังสือเล่มนี้ ผมเป็นคนทำคำทับศัพท์ภาษาจีน ให้เป็นภาษาจีนกลางใหม่หมด

มีบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทับศัพท์ที่ผมอยากชี้แจงคือเนื่องจากเวลามีจำกัดมาก และหนังสือนี้ก็หนานับพันหน้า ตอนแรกผมคิดว่าจะใช้เวลาเพียงแค่ 3 วัน คือช่วงวันหยุดวันเฉลิมฯ คิดว่าน่าจะสำเร็จ โดยใช้วิธีการกวาดดู ผลปรากฏว่า ทำเป็นเดือนเลย แต่ก็รู้สึกว่าเป็นประสบการณ์ที่ดี แล้วก็ได้รับความรู้เพิ่มเติมอีกมากมาย

สิ่งที่ผมอยากชี้แจงเพิ่มเติมก็คือประเด็นเกี่ยวกับการทับศัพท์ในที่นี้ ปัจจุบันในวงวิชาการภาษาจีนยังหาจุดลงตัวไม่ได้ เมื่อเวลาจะเขียนเป็นอักษรไทย ฉะนั้น คำบางคำ ถ้าท่านที่รู้ภาษาจีนก็อาจจะเห็นเลยว่า ผมทับศัพท์แบบมิได้เป็นไปไหนแนวเดียวกัน

คำบางคำนั้นผมจงใจทิ้งเอาไว้ให้เป็นคำที่มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ คำบางคำอ่านเหมือนกัน แต่ใช้ตัวเขียนภาษาจีนต่างกัน ผมก็เขียนเป็นภาษาไทยคนละแบบกัน อีกประการ การทับศัพท์ในที่นี้ ผมคงเอาไว้ซึ่งคำพิเศษบางคำ เช่นคำว่า ไต้หวัน ฮ่องกง ผมจะไม่ใช้ว่า ไทหวัน หรือ เชียงกั้ง เพราะคนอ่านแล้วอาจจะงง และเป็นคำที่ทางตะวันตกก็ออกเสียงคล้ายๆ ทำนองนี้

เนื่องจากมันมีเวลาจำกัด ผมเองก็ยังมีท้อใจว่าจะมีอะไรขาดตกบกพร่องอยู่ ก็ขอถือโอกาสในที่นี้ขออภัยท่านผู้อ่านมาก่อนครับ

กลับมาในเรื่องของหนังสือเล่มนี้ จริงๆ ส่วนหนึ่งผมก็ได้เขียนคำนำเสนอสำหรับการพิมพ์ครั้งนี้ไปแล้ว แต่ในวันนี้ผมจะมาพูดเพิ่มเติม

ข้อดีที่เรามองเห็นได้ชัดเจนเมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้ไปแล้ว ผมเอง ยืนยันในที่นี้ว่า สำหรับคนที่ไม่เคยรู้เรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาก่อน ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องจีน ญี่ปุ่น หรือ Southeast Asia หนังสือเล่มนี้ถือได้ว่าเป็น คัมภีร์เล่มหนึ่ง ได้เรียนรู้ตั้งแต่ระดับพื้นฐานเลยทีเดียว ถึงแม้ว่าชื่อ หนังสือจะบอกว่าเป็นยุคใหม่ หรือ Modern ก็ตาม

ตัวหนังสือเองได้บอกถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ซึ่งกล่าวย้อน เป็นเวลานับพันปีเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้อ่านก่อนว่า ก่อนที่จีนจะเข้าสู่ยุคใหม่นั้น รากฐานทางอารยธรรมและวัฒนธรรมของจีน รวมตลอดไป ถึงความคิด ปรัชญา ระบบจริยธรรม และคุณค่าทางศีลธรรมต่างๆ เป็น อย่างไร

ตรงนี้ผมคิดว่าสำคัญมาก ถ้าเราเข้าใจตรงนี้ เราก็คงเข้าใจต่อไปว่า เหตุใดการคุกคามของตะวันตกที่มีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดขึ้น

ผมขอยกตัวอย่างเรื่องหนึ่ง ซึ่งโดยส่วนตัวของผม ผมค่อนข้างจะ ประทับใจอย่างมาก คือหลังจากที่จีนถูกฝรั่งคุกคาม แล้วก็รบกับฝรั่ง รบ กับฝรั่งที่โรจีนก็แพ้ที่นั่น พอแพ้แต่ละครั้งก็จะต้องทำสนธิสัญญา ซึ่งจีน จะเป็นฝ่ายเสียเปรียบ

มีการรบกันอยู่ครั้งหนึ่ง จีนแพ้ และหลังจากที่ลงนามในสนธิสัญญา ที่ไม่ค่อยเป็นธรรมเท่าไรไปแล้วนั้น ฝรั่งซึ่งไปทำสนธิสัญญากับขุนนางจีน ชื่อหลี่หงจาง ว่าตนเองในฐานะที่เป็นชาวตะวันตก ได้มาพบเห็นความ เจริญรุ่งเรืองของจีน ก็รู้ว่าจีนมีความเข้มแข็งเกรียงไกรและความมั่งคั่ง ซ้ำ ยังมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่สูงส่ง แล้วเหตุใดท่านจึงรบแพ้เรา?

หลี่หงจางตอบได้ประทับใจผมมากกว่า เป็นเพราะราชสำนักของเรานั้น ยึดติดกับขนบจารีตประเพณีมากเกินไป

ตรงนี้แหละ ที่ทำให้ผมคิดว่า ถ้าเราเข้าใจในความคิดของจีนและเข้าใจ ในความคิดของทางตะวันตก บางครั้งเราอาจจะต้องมาใช้มุมมองใหม่ ในการมองการคุกคามของตะวันตกที่มีต่อเอเชียตะวันออกเฉียง

กล่าวคือ ประเด็นแรก ชาวตะวันตกที่จะไปเปิดทำการค้าขายกับทาง ราชสำนักจีนในเวลานั้น จีนได้ตรากฎระเบียบอันหนึ่งเอาไว้ว่า คุณจะมาค้าขายก็ได้ แต่สิ่งหนึ่งที่คุณจะต้องทำก็คือการหมอบกราบต่อหน้าองค์

พระจักรพรรดิ

การหมอบกราบเป็นพิธีกรรมที่แปลก แต่ผมคิดว่าพิธีกรรมอันนี้สืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยของขงจื้อ แล้วก็ถูกวางรากฐานนับตั้งแต่ราชวงศ์ช้านเฉียว มาใช้เวลานับพันปี

วิธีการหมอบกราบ คือคุกเข่าลง เอาหัวก้มลงแตะพื้น 3 ครั้ง หลังจากนั้นก็ลุกขึ้นยืน แล้วก็หมอบกราบ โดยร่างกายราบกับพื้น 9 ครั้ง

จีนก็มีเหตุผลว่าเป็นเพราะจักรพรรดิของจีนเป็นโอรสแห่งสวรรค์ ฉะนั้นการหมอบกราบหมอบกราบอย่างนี้จึงไม่ใช่เรื่องแปลก ถ้าจะทำกับโอรสแห่งสวรรค์ แต่ฝรั่งตะวันตกไม่ยอมรับ ซึ่งถ้าเรามองจากเหตุผลของทางตะวันตก ตะวันตกถือว่าเขามีพระเจ้าองค์เดียว จะทำคุกเข่าในอาการอย่างนี้ต่อเมื่ออยู่ในโบสถ์ ต่อหน้าไม้กางเขน หรือต่อหน้าพระเจ้าเท่านั้น

ถ้าเป็นกษัตริย์ของฝรั่ง เวลาที่มีการให้ยศศักดิ์ ก็คุกเข่า แต่ส่วนใหญ่ฝรั่งก็จะทำแค่การยี่น ฉะนั้น ถ้าจะให้ไปหมอบกราบต่อหน้าองค์จักรพรรดิ ฝรั่งจะรู้สึกกระเทือนต่อความคิด ความเชื่อของตนเอง แต่ในเมื่อทางจีนไม่ยอม คืออย่างไรเสีย ถ้าไม่มาทำพิธีอย่างนี้ การเปิดการค้า ก็จะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ไม่ได้

ประเด็นที่สองคือ จีนนั้นมีความรู้สึกภาคภูมิใจ แล้วก็ติดจะเย่อหยิ่งในวัฒนธรรมของตนเอง ฝรั่งมาเสนอขอเปิดการค้าพร้อมกับบอกว่าคุณเองมีสินค้าอะไรที่จะเสนอให้จีน

จักรพรรดิเงินหลงกล่าวอย่างชัดเจนเลยว่า "สินค้าเหล่านั้น แผ่นดิน ด้าซิงของเรามีอยู่แล้ว เราไม่ต้องการสินค้าของคนป่าเถื่อน" ลักษณะอย่างนี้ ผมคิดว่ามันล่อแหลมที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งกันได้ ฉะนั้นถ้าเราเข้าใจตรงนี้ เราก็จะมองภาพของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างตระหนก แล้วก็รู้ว่านี่คือบทเรียนครั้งยิ่งใหญ่ ถึงขนาดที่ว่า จากนั้นไป เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะไม่หันกลับไปสู่วันคืนเก่าๆ อีกต่อไป มันเป็นบทเรียนซึ่งต้องแลกมาด้วยชีวิต

แล้วหลังจากที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยอมรับยุคใหม่ การยอมรับนั้นก็ไม่ได้เท่ากัน ไม่เสมอกัน จีนอาจจะยอมรับได้ในบางเรื่อง หรือไม่ยอมรับในบางเรื่อง แต่ญี่ปุ่นนั้นค่อนข้างจะปรับตัวได้เร็ว

หลังจากนั้นหนังสือเล่มนี้ก็กระจายให้เราเห็นว่า เพราะความเป็นยุค

ใหม่ที่เกิดขึ้น ต่อมาความเป็นยุคใหม่ที่เกิดขึ้นนั้นได้ทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขัดแย้งกันเอง

เราอาจจะไม่เข้าใจเลยว่าทำไมชาวเกาหลีหรือชาวจีนจึงมีความเคียดแค้นหรือจงเกลียดจงชังชาวญี่ปุ่นจากหนึ่งประวัติศาสตร์ที่ได้ก่อขึ้น แต่ถ้าเรามาดูชาวจีนนับตั้งแต่ ค.ศ. 1895 ที่ญี่ปุ่นไปยึดเกาะไต้หวัน เรื่อยมาจนถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1945 จีนได้นับจำนวนชาวจีนที่ถูกชาวญี่ปุ่นฆ่า รวมทั้งสิ้น 35 ล้านคนนะ ฉะนั้นหนึ่งประวัติศาสตร์ตรงนี้ไม่ว่าชาติไหนเขาก็คงลืมยาก

หนังสือเล่มนี้จะพาเราไปตั้งแต่ตอนที่ตะวันตกเริ่มเข้าไปใหม่ๆ เรื่อยไปจนกระทั่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลรวมทั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เองด้วย

ภาพที่เราเห็นและรู้เลยว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้แรกเริ่ม ไม่ได้ปฏิบัติตะวันตกเลย แถมยังต้อนรับรับสู้เป็นอย่างดีด้วย แต่มาในขั้นหลังๆ นี้ เพราะการยึดติดกับชนบจาริตบางเรื่อง ซึ่งนำมาสู่ปัญหาและความยุ่งยาก จึงทำให้เกิดความเกลียดชัง

ผมคิดว่าหนังสือเล่มนี้ นอกจากอ่านแล้วได้ความรู้ความเข้าใจแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังสำคัญกับคนไทยของเราเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าท่านอ่านแล้ว เข้าใจแล้ว จะทำให้เรารู้จักเพื่อนบ้านของเราดีขึ้น รู้จักตัวของเรา โดยเฉพาะในอุษาคเนย์ดีขึ้น

การรู้จักเช่นนี้สำคัญมาก เพราะเมื่อเรารู้จักแล้ว เราก็จะบอกตัวเองว่า เราควรปฏิบัติต่อเพื่อนบ้านของเราอย่างไรด้วยความเข้าใจ ต่างคนต่างมีประวัติศาสตร์ที่ขมขื่นมาพอๆ กัน

ฉะนั้น ทักษะที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน เช่น การที่เรามองเพื่อนบ้านด้วยความดูถูกเหยียดหยาม จะเรียกว่าชาตินิยมหรือคลั่งชาติก็แล้วแต่ หนังสือเล่มนี้อาจจะสอนเราว่า การคิดและความรู้สึกเช่นนั้น เป็นสิ่งที่ผิดอย่างมหันต์

แต่ผมดูความหนาของหนังสือเล่มนี้แล้ว ผมก็ได้แต่ภาวนา ขอให้คนไทยได้อ่านหนังสือเล่มนี้ เพื่อที่เราจะได้รู้จักตัวเราและเพื่อนบ้าน เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเกิดความขัดแย้งโดยไม่สมเหตุสมผลอีกต่อไป ขอขอบคุณครับ

อาจารย์สมฤทธิ์ :

น่าสนใจมาก เมื่อสักครู อาจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล พูดถึงเรื่องของ ญี่ปุ่นกับจีน เมื่อใดก็ตามที่นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นไปสักการะดวงวิญญาณที่ ศาลเจ้ายาสุกุนิ เมื่อนั้นก็เป็นเรื่องเลย

โคอิซุมิไปศาลเจ้ายาสุกุนิก็เป็นเรื่อง อาเบะซึ่งเพิ่งลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีไม่ไปศาลเจ้ายาสุกุนิ ส่งดอกไม้ไปแทน นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันที่เพิ่งมารับตำแหน่ง ประกาศเลยว่าจะไม่ไป

แสดงให้เห็นว่าทิศทางทางการเมืองความสัมพันธ์ของญี่ปุ่นกับจีนนั้น เขาพยายามจะปรับเข้าหากัน ถ้าท่านอ่านหนังสือเล่มนี้ ท่านก็จะได้รายละเอียดเพิ่มมากขึ้นกว่านี้

ขอเชิญคุณพิมพ์ประไพ เป็นท่านต่อไป ขอเชิญครับ

พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร :

ขอบพระคุณ ในโอกาสแรกนี้ขอออกนอกเรื่องนิดหนึ่ง คือเมื่อวานนี้ได้รับโทรศัพท์จากเบอร์ที่ไม่รู้จัก ตอนแรกก็นึกว่ามาจากมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แต่ปรากฏว่าเป็นเสียงฝรั่งบอกว่า “พรุ่งนี้ให้แต่งสีแดง เพื่อสนับสนุนพระสงฆ์และประชาชนพม่าในการต่อต้าน” วันนี้ดิฉันก็เลยใส่สีแดง

ขออนุญาตว่า ทุกวันนี้เป็น International Movement แล้ว ถ้าใครใส่สีแดง ถ้าท่านจะสนับสนุน วันนั้นก็เลยใส่สีแดง (หัวเราะและมีเสียงปรบมือ)

กลับเข้าเรื่อง ดิฉันได้รับเชิญมาในฐานะที่ไม่ใช่เป็นนักวิชาการ ดิฉันต้องเรียนอย่างหนึ่งว่าดิฉันเกิดในเมืองไทยในช่วงสงครามเย็น ดังนั้นการที่จะได้เรียนภาษาจีนเป็นเรื่องที่ยากลำบากมาก และเป็นเรื่องที่ไม่นิยมกันเลย ฉะนั้นดิฉันจึงไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องจีนศึกษา อย่างเช่นอาจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้เป็นนักรัฐศาสตร์ อย่างเช่นอาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์

ดังนั้น ดิฉันจะขออนุญาตพูดในฐานะชาวบ้านธรรมดา ว่ามีทัศนคติอย่างไรกับหนังสือเล่มใหญ่ 2 เล่มนี้

ดิฉันรู้จักอาจารย์ Fairbank เนื่องมาจากการเขียนหนังสือเรื่อง “กระเบื้องถ้วย กะลาแตก เครื่องถ้วยกั๋งไส” ดิฉันต้องอ่านหนังสือเรื่อง “จิม ก้องและก่าไร” ของอาจารย์สารสิน วีระผล เยอะมาก หนังสือนี้ก็เป็นอย่างคุณภาพหนึ่งที่มูลนิธิโครงการตำราฯ เป็นผู้จัดทำ

ดิฉันก็ต้องโง่ มีเวลาอยู่แค่อาทิตย์เดียว เราจะอ่านหนังสือของอาจารย์ Fairbank ภายในหนึ่งอาทิตย์ได้อย่างไร

ดิฉันได้เข้าไปใน Amazon.com แนนอนว่า นักวิจัย-นักศึกษาทุกคนต้องรู้ว่า ถ้าเราอยากจะทำความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะไร ก็ต้องเข้าไปหาในคอมพิวเตอร์ เข้าไปที่ New York Time Book Review แล้วดิฉันก็พิมพ์คำว่า East Asia : The Modern Transformation เพื่อจะไปดูว่า ประมาณอาจารย์ท่านไหนเป็นผู้ review หนังสือเล่มนี้ไว้ แล้วท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

ปรากฏว่าเข้าไปใน Archive อาจารย์ต้องไม่เชื่อแน่เลยว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ไม่มีใครกล้า review หนังสือของอาจารย์ Fairbank เลย ไม่มี

ใครเลยสักคน ประหลาดมาก

ก็คิดว่าจะทำอย่างไรดี แล้วก็ไปพิมพ์ชื่อ Professor Fairbank

ปรากฏว่าใน New York Time Book Review ท่านเองที่เป็นผู้เขียนวิจารณ์ของผู้เขียนหนังสืออื่นๆ อาจารย์เกี่ยวกับจีนศึกษาทุกคน ใครผลิตผลงานอะไรออกมา ก็ให้อาจารย์ Fairbank เป็นผู้วิจารณ์หมด คือท่านเป็นปรมาจารย์ถึงขนาดนั้น ดิฉันก็เลยค่อนข้างจะกลัว เกิดอาการทำล้นขึ้นมา

แต่เผอิญโชคดีที่ดิฉันแต่งงานกับคนที่เป็นครีษย์คอร์เนลล์คนหนึ่ง คือคุณแจฟฟรี ซุน ซึ่งมาจากสิงคโปร์ พอกลับบ้านก็เข้าไปถามเลยว่า ที่ 102 West Ave. ที่คอร์เนลล์ อย่งไรคุณก็คงโดนบังคับให้เรียนหนังสือของอาจารย์ Fairbank แน่หนอน หนังสือเล่มนี้เป็นอย่างไรบ้าง

คำตอบคือ ถ้าจะอ่านหนังสือของอาจารย์ Fairbank ภายในหนึ่งอาทิตย์ รับรองท่องอืด เนื่องจากว่ามันเป็นหนังสือที่มีข้อมูลเยอะมาก (เสียงหัวเราะ) และถ้าใครก็ตามที่จะพยายามอ่านหนังสือของอาจารย์ Fairbank ก็จะต้องตาเปียก ตาแฉะ เกิดอาการสมองบวมขึ้นมาทันที เพราะว่ารายละเอียดจะเยอะมากเลย

เรื่องวิธีการอ่านหนังสือ ดิฉันคิดว่าคนไทยอ่านหนังสือไม่เป็น ในแง่ที่ว่าชาวโลกเขาอ่านหนังสือหรือจะทำการค้นคว้าวิจัยกันนั้น ส่วนใหญ่ก็จะไปที่ index และดูในหัวข้อที่เราจำเป็นจะต้องรู้หรือกำลังศึกษาวิจัยอยู่ แล้ว ก็ไปเปิดอ่านสัก 20 หน้าก่อนหน้านั้นและหลังจากนั้น อะไรทำนองนี้

ดิฉันบอกไปหลายครั้งว่า การที่คุณจะเป็นผู้บริหารเงินเดือนสองแสนสามแสน สี่แสนได้ คุณต้องอ่านหนังสือเป็น คุณต้องค้นข้อมูลเป็น ถ้าเจอหนังสือของอาจารย์ Fairbank แล้วบอกว่าให้อ่านภายในหนึ่งอาทิตย์ ต้องคิดว่าทำอย่างไรเราจึงจะสลายข้อมูลซึ่งจะทำให้เราท่องอืดให้ได้ วันนี้จะลองพยายามทำให้ท่านดู อันนี้ก็เป็นการอ้อมกบ

พอไปพลิกๆ ดูเรื่องของอาจารย์ Fairbank ปรากฏว่าเป็นประวัติศาสตร์ศาสตร์จีนและประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น โดยที่ไม่ได้มีทัศนคติที่เป็นอคติต่อกันค่อนข้างที่จะ fair ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 และ 20 ก็คือเป็นประวัติศาสตร์จีนและญี่ปุ่นในช่วงรัตนโกสินทร์

ดิฉันกลับมาหนึ่งนึกถึงว่า ตัวเองไม่ได้เรียนจบประวัติศาสตร์ ในประเทศไทยก็จบเพียง ม.ศ. 3 จำได้เพียงว่า มีกรุงสุโขทัย ออยุธยา รัตนโกสินทร์ กรุงศรีอยุธยาแตกเมื่อไหร่ หลังจากนั้นดิฉันก็บินไปที่ประเทศอังกฤษไปทำเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ทั่วไป

แต่สิ่งที่ดิฉันเห็นว่า คนไทยเราด้อยมากในเรื่องที่อาจารย์สอนเรา และในเรื่องที่อังกฤษสอนเรา มีอยู่ตรงประเด็นนี้ค่ะ คือตอนที่ไปเรียนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์อังกฤษเขาจะแบ่งเป็นยุคๆ เป็นช่วงๆ เป็นสมัย ยุค Middle Age เป็นสมัย Tudors เป็นสมัย Modern History และในการสอนประวัติศาสตร์ เราไม่ต้องรู้ทั้งหมด รู้ยุคนั้นๆ แล้วเราจะได้ศึกษารายละเอียด

ดิฉันเลือกทำยุคประวัติศาสตร์ของ Tudors ซึ่งมีกษัตริย์เพียงไม่กี่องค์ คือ เฮนรี่ที่ 7 เฮนรี่ที่ 8 และเอลิซาเบธ ซึ่งก็ถือว่าต้น Tudors ก็คือปู่ของพระนางเอลิซาเบธที่ 1

แต่เวลาเราเรียน มันลงรายละเอียดเยอะจังเลย รู้หมดเลยว่า พระเจ้าเฮนรี่ที่ 8 แต่งงานมีภรรยาคนแรกอายุแก่กว่าตั้ง 4 ปี เป็นมเหสีของพี่ชาย แต่มาจากสเปน แต่งงานไปสักพักหนึ่ง อายุตั้ง 40 แล้ว แต่ไม่สามารถที่จะให้กำเนิดลูกได้ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องหย่า ฯลฯ

แต่ที่มากกว่านั้นก็คือ ประวัติศาสตร์อังกฤษจะไม่มองเฉพาะประเทศหรือเกาะอังกฤษเฉยๆ แต่จะไปมองยุโรป จะไปมองว่าเกิดอะไรขึ้นที่ยุโรป เกิดอะไรขึ้นที่โรม เกิดอะไรขึ้นที่สเปนด้วย

ในช่วงของ Tudors เป็นช่วงที่ยุโรปกำลังเกิดความแตกแยกกันระหว่างคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์ มีมาร์ติน ลูเธอร์ เป็นผู้ริเริ่มความคิดทางปรัชญาที่แตกต่างไปจากพวกคาทอลิก ก็เป็นยุคที่อังกฤษเองก็เปลี่ยนด้วยความที่เฮนรี่ที่ 8 ออกจากหย่าจากภรรยามาก ตอนหลังก็แตกออกมาเป็นโปรเตสแตนต์ เป็นคริสเตียน แล้วก็ไปแต่งงานใหม่ ลูกออกมาเป็นพระนางเจ้าเอลิซาเบธ

พอมองอย่างนี้แล้ว สิ่งหนึ่งที่เป็นข้อแตกต่างระหว่างการสอนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยกับการสอนประวัติศาสตร์ในประเทศอังกฤษก็คือ เขามีรายละเอียด คือว่ามีรายละเอียดทั้งในส่วนที่ดังาม และในส่วนที่ไม่ดี

งามของสังคม

วันก่อนไปฟัง อาจารย์สุนทร ชุตินทรานนท์ พูดถึงราชาธิราช พม่าเองก็มีวัฒนธรรมของการมีวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติและวรรณกรรมถล่มพระเกียรติ มันทำให้ผู้เรียนรู้สามารถมองประวัติศาสตร์ได้ด้วยความสะดวก

แต่ในขณะเดียวกัน สิ่งที่ดิฉันคิดว่าเกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มนี้ ก็คือการสอนประวัติศาสตร์ของเรา เราไม่ได้มองเพื่อนบ้าน เราไม่ได้มองประเทศที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยในยุคเดียวกันเลย ว่าในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประเทศจีนเกิดอะไรขึ้น ประเทศญี่ปุ่นเกิดอะไรขึ้น ซึ่งอันนี้ทำให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่ามาก

ดิฉันอยากจะรู้ว่าในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเกิดอะไรขึ้นที่ญี่ปุ่น เกิดอะไรขึ้นในประเทศจีน แล้วรายละเอียดเป็นอย่างไร อันนี้เป็นความรู้สึกของคนที่เรียนประวัติศาสตร์ของต่างประเทศ

อีกความรู้สึกหนึ่งคือ ดิฉันรู้สึกว่าการประวัติศาสตร์ไทย ด้วยความที่ไม่ค่อยมีรายละเอียด เรานึกภาพไม่ออก พอเรานึกภาพไม่ออก เราก็ไม่สามารถที่จะเข้าใจชีวิตของผู้สร้างประวัติศาสตร์ได้ เราจะไม่มีทางเข้าใจประวัติศาสตร์เลย เมื่อหลังชีวิตต้องมีรายละเอียด

เพราะฉะนั้น ดิฉันอยากจะยกตัวอย่างหนังสือของอาจารย์ Fairbank ว่าเป็นหนังสือที่มีรายละเอียดให้เห็นเด่นชัดมาก แล้วรายละเอียดนี้เป็นข้อปลีกย่อยเล็กๆ น้อยๆ ดังเช่นช่วงที่ฝรั่งเข้ามาในช่วงศตวรรษที่ 19 ปี ค.ศ. 1868 ซึ่งเป็นปีที่เกิดการปฏิวัติล้มระบอบโชกุนขึ้น แล้วก็เกิด Imperial Restoration

ตรงนี้เป็นประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ เพราะระบบการปกครองโชกุนซึ่งไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาให้กับญี่ปุ่น ถูกล้างออกไป คือเหมือนกับการล้างไฟเช่นในปัจจุบัน

ตรงนี้ดิฉันอยากจะบอกว่า เมื่อญี่ปุ่นกับจีนเจอการคุกคามจากอิทธิพลของฝรั่ง ประเทศหนึ่งนั้นไม่มีทางแก้ไขปัญหา มีแนวคิด ทำให้ญี่ปุ่นเจริญเติบโตในสมัยเมจิ กลายเป็นมหาอำนาจ ในขณะเดียวกันจีนก็แทบจะเรียกได้ว่าเป็นการล่มสลายของระบบการปกครอง-ผู้ปกครองราชวงศ์ชิงทั้งหมด

ทำไมจึงเกิดตราบนี้ ในเมื่อเจอกับสิ่งคุกคามหรืออิทธิพลเหมือนกัน
ทำไมญี่ปุ่นรอดตัวแล้วกลายเป็นมหาอำนาจ ทำไมจีนจึงล่มสลาย?

หนังสือเล่มนี้ละเอียดมาก อยากรู้อะไร มีข้ออธิบายประมาณล้าน
ข้ออยู่ในนี้

ขออนุญาต complain นิดหน่อยค่ะว่า footnote จากต้นฉบับภาษาอังกฤษ
ไม่ได้รับการแปลให้อยู่ในหนังสือภาษาไทยฉบับนี้

หนึ่งในนั้นคือ footnote ปฏิญาณ 5 ข้อของชาโมไร ซึ่งปฏิญาณข้อที่
3 และข้อที่ 4 สำคัญมาก ข้อที่ 4 บอกว่า Evil custom of the past shall
be broken off and everything is based upon just law of nature โอ้..
อันนี้ประทับใจมาก

คนไทยอาจจะเห็นว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งดีงามเสมอไป แต่สำหรับ
ดิฉันในฐานะที่เป็นผู้หญิงนั้น เห็นว่ามีวัฒนธรรมหลายอย่างที่ทำให้ผู้หญิง
เสียเปรียบ ฉะนั้นพออ่านประกาศข้อที่ว่า Evil custom of the past shall
be broken off and everything is based upon just law of nature จึง
ประทับใจ

เผอิญชอบและเป็นช่วงที่ดูหนังญี่ปุ่นและเกาหลีเยอะ มีหนังเกาหลี
เรื่องหนึ่งชื่อ "ดาโม"

ดาโมเป็นเรื่องเกี่ยวกับนายกับไพร่ในเกาหลีไม่สามารถที่จะแต่งงาน
กันได้ เป็นสิ่งที่ประวัติศาสตร์ไทยก็อาจจะเป็นอย่างนั้น แต่ไม่ได้เขียนไว้ ผู้
หญิงที่เป็นไพร่ ถ้ามีสามีเป็นนาย จะเข้าห้องได้ต้องหลังพระอาทิตย์ตก
ดิน และก่อนพระอาทิตย์จะขึ้นต้องออกจากห้องนั้น ถือว่าไม่ได้เป็นภรรยา
มีการกีดกันอย่างเด่นชัดว่านายกับไพร่แต่งงานกันไม่ได้

นี่เป็นสังคมเอเชีย ซึ่งอาจจะมีธรรมเนียมทางวัฒนธรรมที่ไม่เสมอภาค
แต่ที่สำคัญที่สุดคือข้อ 5 ดิฉันจะไม่อ่านภาษาอังกฤษ เพราะท่านผู้
แปลได้แปลไว้บอกว่า ญี่ปุ่นจะแสวงหาความรู้จากทั่วโลก เพื่อนำมาสนับสนุน
การปกครองของจักรพรรดิ

หมายความว่า ไม่มีขีดของการเรียนรู้อยู่แล้วในสังคม เราจะต้องรู้
เรื่องจากทั่วโลก อันนี้ก็ประทับใจมาก

ก็กลับไปดูที่บทเกี่ยวกับประเทศจีนในปีเดียวกัน หรืออาจจะต่างปี

กันก็ไม่ถึงเดือน อาจารย์ Fairbank ค่อนข้างจะไม่ค่อยชอบวัฒนธรรมจีน นัก ท่านมักจะบอกว่า อารยธรรมที่พัฒนาขึ้นมาจนเจริญมาถึง 3,000 ปี ถือเป็นความเฉื่อยชาที่มีผลต่อความก้าวหน้าของประเทศ ฯลฯ

นักปราชญ์จีนพูดไว้อย่างนี้ว่า “จักรวรรดิจีนนี้กว้างใหญ่ไพศาลมาก ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องวิตกเรื่องการขาดคนที่มีความสามารถ หากจำเป็นจะต้องมีนักดาราศาสตร์ หรือนักคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์ของตะวันตก ก็พอทำได้ ถ้าค้นหาอย่างจริงจังก็คงจะได้มาสักคนหรือสองคน เหตุใดเราจะต้องไปศึกษาศาสตร์จากชาวต่างชาติที่ป่าเถื่อน พวกเขาเหล่านั้นก็เป็นศัตรูของเรา”

นี่พอจะทำให้เห็นปัญญาของสองประเทศนี้ เทียบให้ดูคะว่า ปัญญาชนคิดอย่างไร เราก็แทบจะเดาได้เลยว่า ความเจริญก้าวหน้าของญี่ปุ่นในช่วงเมื่อกับความล้มเหลวของประเทศจีนนั้นนั้นมาจากไหน แล้วเราก็คงจะกลับมาดูประเทศไทยเป็นอย่างไร

อันนี้ก็คือความในเบื้องต้น เนื่องจาก 2 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องประเทศจีน ดิฉันจะไม่กล่าวเยอะในเรื่องนี้ แต่จะกล่าวเยอะกว่าในเรื่องของประเทศญี่ปุ่น และความประทับใจที่ดิฉันมีต่อการรับรู้ต่อการเผชิญหน้ากับฝรั่ง ชอบคุณคะ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์สมฤทธิ์ :

ผมขอแทรกตรงนี้นิดหนึ่งว่า ทั้ง 4 ประเทศนี้ พอเอาเข้าจริง ๆ แล้ว ในแง่ของอารยธรรม จีนดูเหมือนจะเป็นหัวเรือใหญ่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่ญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวัน ซึ่งกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้ก็กลายมาเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

อีกอย่างหนึ่งซึ่งสามารถบ่งบอกถึงความยิ่งใหญ่ของประเทศเหล่านั้น ปัจจุบันคือ เกาหลี ไต้หวันนั้นเป็น NIC ตอนที่เรอยากจะเป็นตัวที่ 5 ตอนนั้นมีเหลือ 4 ตัว เรอยากจะเป็นตัวที่ 5 แล้วเราก็ไม่ได้เป็น ปัจจุบันเราก็ไม่รู้ว่าเป็นอะไร

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นก็หยุดเรื่องการทหาร แล้วหันมาพัฒนา จนกระทั่งมีการเปรียบเทียบว่า เรามีการเริ่มใช้ Infrastructure พร้อมๆกับเมจิ เราใช้รถไฟพร้อมๆกับเมจิในสมัยรัชกาลที่ 5 เรามีรถไฟสายแรกไปอยุธยา ในสมัยรัชกาลที่ 5 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

ญี่ปุ่นก็มีรถไฟสายแรกความเร็วเท่ากัน จนปัจจุบัน จากโตเกียวไปโอซาก้าใช้เวลา 3 ชั่วโมงกว่านิดหน่อย ในระยะทางเกือบ 800-900 กิโลเมตร ในขณะที่เราไปอยุธยายังใช้เวลา 2 ชั่วโมงเหมือนเดิม นี่ก็ที่เราเริ่มจากเมจิ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จีนก็เข้าสู่ยุคของท่านประธานเหมา ยังมี การปฏิวัติวัฒนธรรม การที่คนไทยจะไปรู้เรื่องจีน- การไปจีนนั้น อันตรายยิ่งนัก

แต่ปัจจุบัน ถ้าไม่รู้เรื่องจีน แล้วไม่เคยไปจีน อันตรายยิ่งกว่า เพราะคุณจะไม่รู้เลยว่าจีนไปถึงไหน ฉะนั้นจะต้องรู้เรื่องจีนจากอาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ ถ้าอยากเป็นยอดเรื่องบู๊ลิ้มต้องไปเส้าหลิน อยากรู้เรื่องจีนต้องฟังอาจารย์วิโรจน์

ขอเชิญครับ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์โรจน์ ตั้งวาณิชย์ :

ขอบคุณครับ เมื่อสักครู่นี้ อาจารย์สมฤทธิ์ ลือชัย บอกว่า “อาจารย์ สดใส เหมือนดอกเหมยโดนน้ำค้าง” ต้องขออนุญาตแก้ว่า จริงๆ แล้ว ดอกเหมยเป็นดอกไม้ชนิดเดียวที่บ้านอยู่กลางหิมะ แล้วเวลาที่ดอกเหมยบาน ก็ไม่มีน้ำค้าง เพราะน้ำค้างจะกลายเป็นแม่คะนึ่งไปหมดแล้ว ฉะนั้น ดอกเหมยจึงเป็นดอกไม้ดอกเดียวในโลก ที่บ้านอยู่กลางหิมะ แล้วรำความหนาวได้ ยิ่งหนาว ยิ่งสวย

เจียงไคเช็คจึงเอาดอกไม้นี้ไปเป็นดอกไม้ประจำชาติของไต้หวัน โดยบอกว่า ขณะนี้เราก็กว้างเหมือนดอกเหมยที่กว้างหิมะอยู่ อุณหภูมิไหน เราจะบุกคืนแผ่นดินใหญ่เมื่อนั้น

เวลาอาจารย์สมฤทธิ์ไปเมืองจีน อย่าพูดถึงดอกเหมย เพราะอาจจะถูกตั้งอยู่กลางทะเลทรายโกบีในตอนนี้ ไม่ได้กลับมา เหมือนตั้งสี่จวิน ที่ร้องเพลงดอกเหมย ทำให้ตั้งสี่จวินไม่สามารถไปเมืองจีนได้ตลอดชีวิตเลย

ต้องขอประทานโทษที่มาช้าในวันนี้ เพราะต้องออกหักจาก 2 อย่าง ทั้งออกหักจากผู้ชาย ทั้งออกหักจากการเมือง เลยไปหาหมอประสาท เอายานอนหลับ ตอนนั้นก็สับสนมากทั้งตัวเอง ทั้งเพศ ทั้งการเมือง ทั้งชนชาติ ทั้งการแต่งตัว ไม่รู้จะแต่งตัวอย่างไร ก็เลยแต่งมาอย่างนี้เลย (เสียงหัวเราะ)

แล้วยังสับสนไปใหญ่ คืออยู่ดีๆ ก็ได้รับการบ้านว่า วันที่นี้จะต้องมาพูด แล้วเมื่อวาน หนังสือเพิ่งมาถึงที่บ้าน แล้วเมื่อวานนี้ ก็ต้องไปปรบมือหักห้ามพรวดด้วยเข้ากับผู้ชาย เสรีจกลับถึงบ้านก็เห็นหนังสือ 2 เล่มอยู่ที่หน้าโต๊ะ

ก็คิดว่าจะทำอย่างไรดี เลยใช้วิชาตงฟงปู่ป้า ใช้เข็มร่อนออกไป เปิดแล้วใช้นิ้วจิ้มลงไป เอาแบบดูสารบัญ จิ้มไปเจอเรื่องสงครามฝิ่น พอเจอปู่ป้าวันนี้ก็ตั้งใจเลยว่าจะฉีดยาหอมกลิ่น Opium (เสียงหัวเราะ)

ประเทศไทยของเรา อย่างที่อาจารย์วรศักดิ์พูดว่า จีนศึกษาของเราเกือบจะเป็นศูนย์ เป็น Sinology ตำราก็นี่ไม่มี แล้วเปิดวิชาขึ้นมาแล้วหาคนสอนก็ไม่ได้แล้ว

อยู่ดีๆ ฝรั่งเศสก็ลุกขึ้นมาเขียนเรื่องจีน ไม่ใช่ว่าจีนเองไม่มี ที่จีนมีเยอะมากๆ แต่เราไม่มีเครื่องมือ ไม่มีปัญญาที่จะไขเข้าไปยังพลังความรู้ตรงนั้น

เราก็ต้องอาศัย อาจารย์เพ็ชรี สุมิตร มาแปล ท่านก็เก่งจริง ๆ

ประวัติศาสตร์จีน 5,000 ปี แล้วก็เงินเกือบจะเป็นชาติเดียวในโลกนี้ ที่ลุกขึ้นมาสร้างกำแพงกันประเทศตัวเอง ท่านเคยเห็นรั้วบ้าน รั้ววัด รั้ววัง กำแพงเมือง แต่กำแพงประเทศละ มีไหม ไม่มี!

จีนสร้าง แล้วไม่ใช่สร้างแป็บเดียวเสร็จ มันสร้างมาหลายพันปี เพราะฉะนั้นใครที่รู้ว่ามึนเลือดจีน ก็ให้รู้ว่าคุณมึนเลือดบ้าอยู่ในตัว นี่ไงมีคนบ้าอยู่คนหนึ่ง เป็นคนบ้าที่ลุกขึ้นมาสร้างกำแพงที่ล้อมรอบประเทศตัวเอง

ตรงนี้สอนย่อยว่า จีนเป็นประเทศปิด ไม่เสวนากับใครเลย เขียนหลงฮองเต็กกล่าวไซ้ใหม่ว่า “ของพวกป่าเถื่อนพวกนี้ฉันมีหมด” ไม่เพียงแต่จะเป็นด้านวัตถุตามิส เรื่องจิตวิญญาณ เรื่องความคิด เรื่องปรัชญา จีนก็มีพร้อม

แล้วจีนจะต้องการอะไรจากต่างประเทศอีก? จีน Say No มาตั้ง 5,000 ปี เพราะฉะนั้นจีนเป็นประเทศปิด เริ่มต้นตั้งแต่ตรงนี้ก่อน แล้วก็มันักประวัติศาสตร์จีนสรุปอย่างกว้างๆ แบบใช้มิติบึงตอของกวนอูส์ไป 3 ที่บอกว่า จีนเคยเปิดประเทศอยู่ 3 ครั้ง เท่านั้นคือ

ครั้งที่ 1 เมื่อ 2,000 ปีที่แล้ว ราชวงศ์ฮั่นเปิดด้วยความเต็มใจ เปิดรับเอาศาสนาพุทธเข้ามา แล้วตอนที่ศาสนาพุทธเข้าไปในเมืองจีน จีนไม่ใช่บ้านป่าเมืองเถื่อนนะ ขงจื้อลงรากลึกแล้ว

ในขณะนั้น ร้อยสำนัก พร้อมพริกประชันแข่ง ไม่ใช่ 2-3 สำนักนะ 100 สำนัก แต่พอศาสนาพุทธมาถึง ก็สามารถกลืนลงไปเป็นเนื้อนาบุญ ผืนเดียวกันกับแผ่นดินจีน เป็นสิ่งมหัศจรรย์นะ กลืนลงไปจนกระทั่งขึ้นไปถึงราชสำนัก ขึ้นไปถึงคบหบดี ขึ้นไปถึงพวกมุขมนตรี แม้กระทั่งประชาชน พุทธศาสนาอยู่ทุกชนชั้น ตั้งแต่รากหญ้าจนถึงยอดต้นสน

ศาสนาพุทธอยู่อย่างละมุนละม่อม ไม่เสียเลือดสักหยดหนึ่ง ตรงนี้ต้องพูดกันเป็น 10 ชั่วโมงเลย ว่าทำไมศาสนาพุทธจึงมาได้ แล้วทั้งๆ ที่จีนมีปรัชญาที่แน่นอน เป็นระบบแล้ว กับพุทธที่เป็นระบบอยู่แล้วเช่นกัน แล้วสองระบบนี้กลืนกันได้อย่างไร นี่เป็นเรื่องที่น่าสนใจ

เปิดประเทศครั้งที่ 2 ก็เพราะสงครามผืน เปิดครั้งแรกราชวงศ์ฮั่นเมื่อ 2,000 ปีที่แล้ว เปิดครั้งที่ 2 ไม่ได้เปิดเอง แต่ถูกแหกหักให้เปิด

สงครามฝิ่นสมัยพระเจ้าตากวาง ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3 ของสยาม พระเจ้าตากวาง เป็นหลานของเฉียนหลงฮ่องเต้ และเป็นพ่อสามีของพระนางซูสี

การทะเลาะเข้าไปไม่ใช่ทะเลาะเข้าไปเฉพาะฝิ่น มันทะเลาะเข้าไป 2-3 สิ่ง สิ่งหนึ่งที่ทะเลาะเข้าไปก่อนฝิ่นจะเข้าไปคือหมอสอนศาสนา เห็นใหม่ที่ไม่ใช่พุทธแล้ว

หมอสอนศาสนาเข้าไปด้วยอะไร คงจะไม่ได้เข้าไปเพราะไบเบิลอันเดียว คงมีเรื่องการเมืองฟ่ง เรื่องการค้า เรื่องต่างๆ ฟ่งเข้าไปด้วย

แล้วเมื่อสักครู่ลืมพูดไปนะว่า การเปิดประเทศในที่นี้ ขอ concept ว่า การเปิดประเทศนั้น จะต้องเปิดแล้วมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของจีน

ครั้งที่ 1 เปลี่ยนแปลงโครงสร้างคือ พุทธเข้าไปแทรกอยู่เป็นหนึ่งของโครงสร้าง เข้าไปเป็นเหล็กเส้นเสริมที่เข้าไป

พอครั้งที่ 2 ที่ถูกแหกหักเปิดมา โครงสร้างนี้ถูกรื้อถอนเลย มานั่งมองว่า จริงๆ แล้วฝรั่งมารื้อหรือเปล่า ใครมารื้อหรือเปล่า ฝรั่งก็เอาปืนใหญ่มายิง แต่ก็ยิงแต่วัตถุ เอาของมาขาย แล้วเอาเงินไป ไม่ใช่ฝรั่งมันมารื้อนะ

คนจีนยุคนี้ มองย้อนกลับไปแล้วสรุปว่าคนที่รื้อถอนโครงสร้างของจีนก็คือคนจีนเอง

คนจีนยืนรับอยู่ แล้วก็รับฝรั่ง รับปืนกลไม่ไหวแล้ว จึงมีสิ่งที่ยึดขึ้นมาในยุคนั้น 2 ยึด Mr. คือ Mr. D กับ Mr. S

Mr. D คือ Mr. Democracy Mr. S คือ Mr. Science จะต้องเอา 2 Mr. นี้เข้ามาในเมืองจีนจึงจะกู้ชาติจีนขึ้นมาได้จากการรุกรานเข้ามา

ฉะนั้นคนจีนเองจึงลุกขึ้นมาล้มขงจื้อ พวกปัญญาชนลุกขึ้นมา แต่การศึกษาของขงจื้อแน่นหนามาก อย่างที่อาจารย์ Fairbank บอก สิ่งก่อสร้างมาแล้ว 3,000 ปี มันอึดอ้ายไปแล้ว และความอึดอ้ายนี้ ไม่ใช่ฝรั่งมารื้อ จีนมารื้อเอง

รื้อไป รื้อมา รับไป รับมา Democracy ก็ทะเลาะเข้าไป Marxism ก็ทะเลาะเข้าไป อะไรๆ ก็ทะเลาะๆ เข้าไป ในที่สุดสิ่งที่ทะเลาะเข้าไปก็เปลี่ยนโครงสร้างจีน จากการเปิดประเทศครั้งที่ 2

ในที่สุด เมื่อ คอมมิวนิสต์ Marxism ชนะแล้ว เขาก็ลุกขึ้นมาปิดประเทศเป็นครั้งที่ 3 อีกครั้งหนึ่ง ปิดเลยอย่างที่ อาจารย์สมฤทธิ์ ลือชัย พุด 30 ปีที่แล้วใครไปจีนอันตรายมาก

ตลอดชีวิต เหมไม่เคยทำเรื่องเศรษฐกิจเลย ทำแต่เรื่องการเมือง ทำแต่เรื่องการเมืองรงค์ ก็สิบปีที่เขมาก็อยู่ตรงนั้น เหมสอนบอกว่า “หญ้าของสังคมนิยมหอมหวานกว่าต้นกล้าของทุนนิยม” แล้วก็ปลุกหญ้าให้ประชาชนกิน แล้วคนจีนก็โง่งเป็นอยู่อย่างนั้นหลายปี จนกระทั่งตั้งเสี่ยวผิงลุกขึ้นมาเปิดประเทศเป็นครั้งที่ 3

แต่พอเปิดมาแล้ว คราวนี้ ไม่เคลิ ล แจ็กสัน ทะลักเข้าไป มาตอนหน้า ทะลักเข้าไป (เสียงหัวเราะ) แล้วในจีนเหลืออะไร?

เราเข้าใจผิดอยู่หลายครั้งว่าวัฒนธรรมจีนถูกการปฏิวัติวัฒนธรรม รื้อถอนไปจนหมด จริงๆ การปฏิวัติวัฒนธรรมของเขานั้น เป็นการมารื้อหรือรอบสอง รอบแรกคือคนจีนรื้อไปแล้ว พวกหลูซันหรือไปรอบแรก

รื้อแล้วเหลืออะไร? ทุกวันนี้จีนมีเงินสะสมต่างประเทศอยู่ไม่รู้กี่ล้านล้านกับอีกที่แสนล้านอเมริกันดอลลาร์ เงินสะสมต่างประเทศเยอะที่สุด เกินหน้าญี่ปุ่นไปแล้ว GDP เยอะที่สุด ใช้พลังงานเยอะเป็นที่สองของโลก มี pollution เยอะที่สุดของโลก ทุกสิ่งทุกอย่างเยอะเป็นที่สองของโลก ประชากรก็เยอะที่สุดในโลก แต่เป็นประเทศที่ไม่มีวัฒนธรรม ตอนนี้เป็น crisis ของวัฒนธรรม

น่าเสียดายว่าวัฒนธรรมจีนถูกรื้อไป 2 ครั้ง ในราชวงศ์ถัง ถังเปิดขึ้นมา ถึงแม้จะยิ่งใหญ่ก็จริง แต่ถังไม่ได้เปิดประเทศ เพียงแต่รับให้ใครต่อใครเข้าไปเรียน เรียนเสร็จแล้วก็กลับไป ไม่ได้เปิดให้ใครมารื้อโครงสร้างของถังได้เลย คนที่วิ่งเข้าไปเรียนภาษาจีนก็ตี วิ่งเข้าไปหาจีนในสมัยราชวงศ์ถังสมัยนั้น เข้าไปด้วยความ crazy วัฒนธรรม

แต่ทุกวันนี้ที่พวกเราวิ่งเข้าไปเรียนภาษาจีนยุคนี้ ยุคหุจันเทา crazy money ในทุกวันนี้คนที่จะเข้าไปเรียนภาษาจีนในจีน ไม่ใช่ไปเรียนเพราะวัฒนธรรมสูงส่ง

ขอบคุนมาก

อาจารย์สมฤทธิ :

ขอบคุณอาจารย์วิโรจน์ครับ

ผมใส่ชุดนี้ไปเดินที่เชียงใหม่ คืออยากเป็นเจ้าของเชียงใหม่ ไปเดินดูคนเชียงใหม่ก็หัวเราะ แล้วมีความรู้สึกว่ารุ่นนี้เขาตายไปพร้อมๆกับเหมาหมดแล้ว ยังเหลืออยู่หรือ (เสียงหัวเราะ)

แล้วผมก็ไปมณฑลเสฉวน ในมณฑลแฉวงวงสี แฉวงนั้นไม่ค่อยเจริญนะ ผมก็ใส่ชุดจีน อาจารย์เชื่อไหมว่า ผมก็ได้รับการมองจากชาวจีนรุ่นใหม่ที่ใส่ชุดตาแบบนี้เหมือนกันเลย ซึ่งแปลกมาก

ผมใส่ชุดนี้ไปเดินที่มหาวิทยาลัยปักกิ่ง เเท้เป็นบ้าเลย แต่นักศึกษาเขาจะมองด้วยสายตาอันเหยียดหยามว่า เขาไม่มากันแล้ว เขาไปตาย ไปขึ้นสวรรค์กันหมดแล้ว อะไรทำนองนี้

เพราะฉะนั้น จีนยุคใหม่ที่อาจารย์วิโรจน์พูด ผมเห็นด้วย เพราะบางอย่างเรากำลังมอง The Rise of China แต่มันก็มี The Decline of China หลายนอย่างมาก

อาจารย์วรศักดิ์ได้วิเคราะห์ว่า อัตราการแก้ไขปัญหาความยากจนของจีนลดต่ำลง ก่อนที่ประเทศจีนจะเข้า WTO อัตราการแก้ปัญหาคคนจนจีนลดลงปีละ 10 กว่าเปอร์เซ็นต์ แต่หลังจากเข้าเป็นสมาชิก WTO แล้วเหลือประมาณ 4 เปอร์เซ็นต์

นั่นหมายความว่า อัตราคนจนจีนยังไม่ได้รับการแก้ไข เรากำลังมองจีนแถวเชียงใหม่ซึ่งเป็น showroom ของจีนปักกิ่ง แล้วเราก็ไปกัน แต่จีนยังมีปัญหาอีกเยอะครับ

ฉะนั้น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะทำให้เราเห็นภาพของจีนตั้งแต่อดีต ทั้งดีและไม่ดี ทั้งสำเร็จและล้มเหลว อย่างมองแต่ด้านเดียว เรื่องนี้ผมว่าสำคัญมาก

ขอเชิญอาจารย์วรศักดิ์ รอบ 2 ครับ

อาจารย์วรศักดิ์ :

ขอบคุณครับ สิ่งหนึ่งที่จะได้เห็นในหนังสือเล่มนี้ และผมคิดว่าในหมู่นักวิชาการด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะรู้ ยอมรับกัน และตั้งเป็นข้อสังเกต แต่เหตุผลที่ว่าเพราะอะไรนั้น ลักครุ่มผมจะพูดอีกครั้งหนึ่ง

วัฒนธรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่ากันโดยรากเหง้าแล้ว ก็เป็นวัฒนธรรมที่เอามาจากขงจื้อ พอแผ่ไปในญี่ปุ่นและเกาหลี การใช้ลัทธิขงจื้ออาจจะแตกต่างกันในรายละเอียด แต่รากฐานนั้นได้ถูกวางเอาไว้

มีอยู่ประเด็นหนึ่งเกี่ยวกับหลักคำสอนของขงจื้อ ที่จะสอนให้มนุษย์มีความมุ่งมั่น คือถ้าตั้งใจที่จะทำสิ่งใดแล้ว ก็จะไปมุ่งมั่น ไปให้ถึง ดังนั้น เราจึงจะพบว่า โดยภาพรวมแล้ว คนจีน คนญี่ปุ่น คนเกาหลี ที่เป็นผู้รับเอาอิทธิพลของขงจื้อมา จะค่อนข้างจะมีความมุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จสูง

แต่จากตรงนี้ สิ่งที่เราเห็นคือ ประเด็นวัฒนธรรม สิ่งที่เป็นวัฒนธรรมของจีน ในหนังสือเล่มนี้บอกเราเป็นระยะๆ และในตอนต้นที่ผมพูดในช่วงแรก ผมก็ได้พูดไปอยู่บ้าง นั่นคือประเด็นเกี่ยวกับเรื่องจารีตประเพณี ซึ่งชาวจีนนั้นยึดถือมาก ปัจจุบันนี้ญี่ปุ่นก็ยังยึดถืออยู่

เรื่องของเรื่องก็คือ สังคมจีนหรือสังคมตะวันออกนั้น พอยึดว่าจะทำอะไรแล้ว เขาก็จะยึดมั่นไปสู่ทางนั้น นี่เป็นหลักคำสอน ในกรณีของการยึดมั่นในขนบจารีตนั้นก็เหมือนกัน ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งตะวันตกเข้ามาแล้วเกิดผลกระทบ

กล่าวเฉพาะทางด้านของจีน สิ่งที่นักจีนศึกษาเขารู้กันโดยทั่วไป ตั้งเป็นข้อสังเกตว่า สังคมจีนนี้แปลก เป็นสังคมที่ห้าน้อยครั้งหรือแทบจะมองไม่เห็นเลยว่าจะมีช่วงใดที่สังคมจีนจะก้าวไปในทางสายกลาง มองเห็นยากมาก กล่าวคือ ถ้าเขียนเป็นเส้นกราฟได้ ถ้าเส้นกราฟไม่เหวี่ยงไปซ้ายสุด ก็จะเหวี่ยงมาขวาสุด อย่างนี้มาโดยตลอด

ในประเด็นที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมอยู่ตรงนี้ ขนบจารีตที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์โจว ราชวงศ์โจวมีอายุประมาณ 3,000 ปี ก่อน 3,000 ปี จนถึงประมาณ 2,500 ปี ก็คือช่วงพุทธกาล ขนบจารีตอันนี้ หลังจากลัทธิขงจื้อฝังรากลึกแล้วก็ถูกใช้ในจีนมาโดยตลอด ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง พอตะวันออก

ตกเข้ามาจึงเกิดผลกระทบกับจีนอย่างมหาศาล

ผลกระทบตรงนี้ทำให้คนจีนต้องมาตั้งคำถามว่า สิ่งที่มีนัยเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เป็นเพราะว่าจีนยึดติดกับชนบจารีตประเพณีวัฒนธรรมอันนี้?

ผมคิดว่าการปรับใช้แบบญี่ปุ่นน่าจะกล่าวได้พอสมควร คือรับเอาตะวันตกมา แต่ตนเองก็ยังรักษาความเป็นญี่ปุ่นของตนเองไว้อย่างที่เราเห็น แต่ของจีน จะเหวี่ยงเลย หมายความว่าในยุคปฏิวัติวัฒนธรรม วิพากษ์และมองว่าขงจื้อเลวร้ายเลย คือถ้าใครมาฟัง ใครอ่านแล้ว โดยเฉพาะจีนในยุคใหม่ จนถึงยุคปัจจุบัน หมายถึงในยุคเหมา จะเห็นว่าขงจื้อไม่มีดีเลย

ถ้าเราไปศึกษาขงจื้อ ขงจื้อมีอะไรดีๆ เยอะ คล้ายๆ กับศาสนาฯ หนึ่ง เป็นหลักคำสอนที่ดี แต่ผมเข้าใจว่าสิ่งที่ถูกเน้นย้ำในช่วงสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็คือเรื่องชนบจารีต จนกระทั่งเกิดผลกระทบอย่างที่ผมได้กล่าวไป

ตอนที่ลัทธิขงจื้อถูกทำลายไป ไม่ใช่พรรคคอมมิวนิสต์จีนทำลายก่อนนะ ถูกทำลายตั้งแต่ยุคสาธารณรัฐ พวกขุนศึกต่างๆ เหล่านี้ ปฏิเสธลัทธิขงจื้อ แล้วมุ่งไปสู่ความเป็นตะวันตก คือเหวี่ยงสุดขีด

ในสมัยสาธารณรัฐ หนังสือเล่มนี้ทำให้เราเห็นเลยว่ารับเอาทุนนิยมมาแต่ก็ไปไม่รอด แล้วในที่สุดก็ทำให้จีนกลายเป็นคอมมิวนิสต์ ตอนที่ เป็นคอมมิวนิสต์ ขงจื้อไม่ต้องพูดถึงเลยนะ

ผมอยากจะกล่าวเสริมครับว่า หลังจากจีนคอมมิวนิสต์ยึดการปกครองได้ จีนคอมมิวนิสต์นั้นประณามเจียงไคเช็คว่าเป็นมหาโจร เพราะชนเอาโบราณวัตถุที่ล้ำค่าเหล่านี้ไปอยู่ที่เกาะไต้หวัน

ตอนที่ไปอยู่ที่เกาะไต้หวัน เจียงไคเช็คได้เลือกภูเขาสูงหนึ่ง แล้วเจาะภูเขาเป็นถ้ำ เอาโบราณวัตถุเหล่านั้นเก็บไว้ในถ้ำนั้น ด้านหน้าสร้างเป็นพิพิธภัณฑสถาน และทุกๆ 3 เดือน จะมีการหมุนเวียนเอาวัตถุโบราณเหล่านี้มาให้ประชาชนได้ชมกัน

กล่าวกันว่า ตั้งแต่เจียงไคเช็คไปอยู่ไต้หวัน จนกระทั่งตายและจนถึงทุกวันนี้ ในรอบ 3 เดือน ยังเวียนมาไม่หมดเลย และเป็นที่ยังกันในห้องนักจีนศึกษาพูดกันที่เล่นที่จริงด้วยซ้ำไปว่า ถ้าต้องการศึกษาโบราณคดีหรือ

ประวัติศาสตร์จีนผ่านทางวัตถุโบราณ จะต้องไปศึกษาที่ได้หัวน ไม่ใช่ที่จีนแผ่นดินใหญ่

วัตถุโบราณเหล่านั้น เป็นสิ่งที่เจียงไคเช็คได้คัดแล้ว หมายความว่า มันมีมากกว่านั้น แต่สิ่งที่เจียงไคเช็คคัดไปล้วนเป็นสิ่งที่เลอเลิศจริงๆ มีตั้งแต่อักษรโบราณที่อยู่ในพวกตั้งคือกระถางโบราณที่มีสามขา อายุหลายพันปี มันเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ดีมากเลย

ที่ผมยกเรื่องนี้ขึ้นมา ก็เพราะว่า พอพรรคคอมมิวนิสต์จีนยึดอำนาจได้แล้วเหวี่ยงไปซ้าย รวมทั้งตอนที่หนังสือเล่มนี้เกิดด้วย ตอนที่หนังสือเล่มนี้เกิดนั้น จีนยังไม่ได้เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม ฉะนั้น หนังสือเล่มนี้ก็พูดตามข้อเท็จจริงซึ่งเกิดขึ้นจริงในเวลาหนึ่งๆว่าเจียงไคเช็คได้ทำอะไรไปบ้าง

หนังสือเล่มนี้ไม่รู้ล่วงหน้าหรอกว่า จีนแผ่นดินใหญ่ในปี 1966 หรือในปี พ.ศ. 2509 จะเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม เรารู้แต่ว่าเจียงไคเช็คถูกประณามว่าเป็นมหาโจร แต่ผมเชื่อด้วยนะว่า ชาวจีนในเมืองไทย รวมทั้งชาวจีนในแผ่นดินใหญ่ ก็คงกันต่าเจียงไคเช็คในเวลานั้น

แต่พอจีนเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมขึ้นมา ทุกคนกลับชอบคุณเจียงไคเช็ค เพราะว่าถ้าเจียงไคเช็คไม่ชนวัตถุโบราณเหล่านี้ไปที่เกาะไต้หวัน พวก Red Guards เล่นพังหมดแน่ จะไม่เหลือเลย

Red Guards ตอนสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมนี้ ขนาดหลุมศพของขงจื้อ เขายังไปขุดทะเลงออกมาทำลาย วัตถุอารามต่างๆ พระพุทธรูป รวมทั้งโบสถ์คริสต์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ บทกวี วรรณคดี พังหมดเลย บางแห่งนั้นถ้ารัฐบาลดูแลได้ คือเอาทหารมาคุมก็โชคดีไป รอดตัวไป

สิ่งที่หนังสือเล่มนี้จะบอกให้เราเข้าใจ คือสังคมจีนเป็นสังคมที่แปลกไม่เคยเลยที่จะเดินไปในทางสายกลาง ถ้าไม่เหวี่ยงซ้าย ก็เหวี่ยงขวา จนกระทั่งทุกวันนี้ บุคคลคนเดียวกัน ซึ่งครั้งหนึ่งเป็น Red Guards คือซ้ายจัด ปัจจุบันนี้ขวาจัด มุ่งไปสู่ความร่ำรวย

สิ่งที่อาจารย์วีโรจน์พูดเมื่อสักครู่ที่ว่า จีนประกาศอย่างภาคภูมิใจว่าตอนนี้สำรองเงินตราระหว่างประเทศสูงที่สุดในโลก หนึ่งในล้านล้านกว่าๆ เหรียญสหรัฐ แล้วพอผมติดตามว่าเงินจะทำอะไรกับเงินก้อนนี้ เราก็พบว่า นักวิชาการ คนในรัฐบาล ก็จะออกมาบอกว่า จะนำเงินก้อนนี้ไปลงทุน ใน

ต่างประเทศ ในธุรกิจอะไรบ้าง แล้วก็มีการอยู่

แต่ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของการค้า การลงทุนล้วนๆ ไม่มีแม้แต่ข้อเดียวที่จะชี้ให้เห็นว่าจะเอาเงินก้อนนั้นมาสำหรับใช้เพื่อการศึกษาสำหรับนานาชาติ อย่างเช่นญี่ปุ่น

ในเรื่องของการคอร์รัปชัน หนังสือเล่มนี้ก็ยังคงบอกเราอีกว่า จีน ถ้าจะฟังพินาศ ก็จะมีอยู่ไม่กี่เรื่อง และหนึ่งในนั้นก็คือเรื่องคอร์รัปชัน

เรื่องหนึ่งเป็นเรื่องที่ตลกร้ายจริงๆ คือมีข้าหลวงคนหนึ่ง ถูกส่งไปยังเมืองๆ หนึ่ง เพื่อให้จัดการกับการคอร์รัปชัน ปรากฏว่าข้าหลวงคนนั้นเดินทางไปยังเมืองนั้น แต่ก่อนจะไปถึงเมืองนั้น ประมาณอีก 5 กิโลเมตร ก็มีพ่อค้ามาต้อนรับ เลี้ยงดูปูเสื่อ แล้วคงจะให้อะไรอีกหลายๆ อย่างกับข้าหลวงคนนั้น เพื่อไม่ให้ไปปราบคอร์รัปชัน

หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวติดตลกว่า ข้าหลวงคนนั้นใช้เวลาเดินทางที่เหลืออีก 5 กิโลเมตร ก่อนถึงเมืองนั้นนั้น ใช้เวลา 3 วัน แล้วในที่สุดการไปปราบคอร์รัปชันก็เลื่อนหายไป ไม่เกิดขึ้น และนี่คือบทท้ายๆ ก่อนจะสิ้นราชวงศ์ชิงอันเนื่องมาจากปัญหาคอร์รัปชัน

โดยสรุป ผมอยากจะทำบอกว่า ถ้าจะมีอะไรที่เราจะเห็นจากหนังสือเล่มนี้ เราจะพบเลยว่า หนังสือเล่มนี้จะบอกให้เราเห็นว่า จีนหายากมากเลยในช่วงที่เป็นมัชฌิมา ผมกลับคิดว่า ญี่ปุ่นอาจจะมามากกว่าด้วยซ้ำ ญี่ปุ่นนั้นปรับตัว และเป็นประเทศที่คิดมาก หมายความว่า พอตัวเองจะเอาแบบตะวันตก ก็มุงมันแบบจีน คือจะไปจริงๆ แล้วค่อยๆ เลือกรับ

แม้กระทั่งจะแต่งชุดแบบทางตะวันตก ญี่ปุ่นยังถกเถียงกันจะเป็นจะตายให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปกองทัพให้เป็นแบบสมัยใหม่ หมายความว่าหลังจากนี้ต่อไป ชุดนักรบแบบซามูไรจะต้องเปลี่ยนใหม่หมด การสพายดาบซามูไรอันหนึ่งยาว อันหนึ่งสั้น ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปเหมือนกัน

แต่ที่สำคัญก็คือว่า ซามูไรของญี่ปุ่นเขาจะโกนผมมาครึ่งศีรษะ แล้วก็จะมียาวผมคล้ายๆ หลอดอยู่กลางกระหม่อม พอจะปฏิรูป คุณจะทำอย่างไร เพราะถ้าคุณเป็นทหาร คุณก็ต้องใส่หมวกแบบทางตะวันตก แต่ถ้ามันมีหลอดผมอยู่อย่างนี้ ก็ใส่หมวกไม่ได้ ถกเถียงกันจนในที่สุดก็

ตกลงกันว่า เราจำเป็นต้องเปลี่ยนทรงผมใหม่

แต่ถ้าบางอย่างที่รับมานั้นนะ ทำแล้วดีก็ทำเหมือนแบบ ทำแล้วไม่เข้าท่าเข้าทางก็ตัดทิ้งไป และหนึ่งในนั้นก็คือเรื่องลีลาศ ญี่ปุ่นไม่ค่อยลีลาศ เขาคงจะค้นพบว่าเขาลีลาศไม่สวยเท่าฝรั่งที่เขาลีลาศกัน

เราจะเห็นถึงความจริงจังของญี่ปุ่นเป็นอีกแบบหนึ่ง แล้วในที่สุดเขาก็หาจุดของเขาอย่างที่เรารู้จักญี่ปุ่นในทุกวันนี้

เช่นเดียวกัน ถ้าเราอ่านหนังสือเล่มนี้ เราก็จะเข้าใจว่าทำไมทุกวันนี้จีนจึงยังเป็นอย่างนี้อยู่ ผมขอจบในเบื้องต้นไว้เท่านี้ก่อน

ขอบคุณครับ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์สมฤทธิ์ :

ผมได้อ่านบทวิเคราะห์อันหนึ่ง แล้วผมก็ค่อนข้างจะเห็นด้วยกับนโยบายอันนั้น คือ นโยบายลูกคนเดียว ที่เขาเรียกว่า “เสี่ยวหวงตี้” แปลว่า จักรพรรดิน้อย หมายความว่า เกิดมาในยุคที่พ่อแม่ร่ำรวย ทำงานได้เงินเยอะมาก

ถ้ามองในแง่ของมนุษย์ ผมเห็นว่า มีที่ไหนในโลกนี้ที่เด็กเกิดมาแล้วไม่มีพี่น้องแล้วสังคมจะเกิดได้อย่างไร เกิดมาไม่รู้จักพี่น้อง เพราะนโยบายรัฐจีนให้มีลูกคนเดียว แล้วจะเป็นมนุษย์ที่เจริญทางด้านจิตวิญญาณได้อย่างไร

ฉะนั้นผมกำลังมองว่า ลักวันหนึ่งอาจเป็นไปได้ว่ายุคที่เอเชียดวงอาทิตย์อาจจะไม่ขึ้นทางทิศตะวันออกอีกต่อไป จะมาขึ้นที่สยามของเรา ผมก็ฝันแบบลมๆ แล้งๆ ไปเรื่อยๆ (หัวเราะ)

คุณพิมพ์ประไพเห็นว่าทางญี่ปุ่นเป็นอย่างไรที่อาจารย์วรรคักตีวิเคราะห์ใหม่ว่า ญี่ปุ่นอยู่ตรงกลางๆ เพราะผมก็มองเห็นเหมือนอาจารย์วรรคักตีว่า ครั้งหนึ่งผมเคยไปอยู่บ้านของคนญี่ปุ่นที่ญี่ปุ่น ออกบ้านไปทำงานเขาใช้ชีวิตแบบฝรั่ง แต่พอเย็นกลับมา จะใช้ชีวิตแบบญี่ปุ่น คือจะกินอาหารญี่ปุ่นทุกวัน

แล้วผมก็ไปอยู่อีกบ้านหนึ่งเป็นบ้านคนแก่ เข้าขึ้นมากินแต่ผักตองบ้านร้วยรวย แล้วทำไมกินแต่ผักตอง ผมเลยถามคุณยายว่า ทำไมกินแต่ผักตอง เขาบอกว่า นี่เป็นอาหารสมัยสงครามโลก เขากินเพราะอยากให้ลูกหลานเขารู้ว่าเขาได้ต่อสู้มาอย่างไรว่าเขาจะรอดมาได้ เพราะเขากินอันนี้

ผมก็ไม่รู้ว่าอันนี้เป็นความเป็นญี่ปุ่นของเขาหรือเปล่า ไม่รู้ว่าทุกวันนี้ญี่ปุ่นยังเป็นอย่างนั้นอยู่อีกหรือเปล่า หรือว่าจะเจาหุ เจาจะมูกไปหมดแล้ว ขอเชิญคุณพิมพ์ประไพครับ

พิมพ์ประไพ :

ต้องเรียนนึกหนึ่งว่าตัวเองก็ไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านญี่ปุ่น แต่ตอนที่นักบุญฟรานซิส ซาเวียร์ ไป ก็ได้พูดถึงประเทศญี่ปุ่นว่า ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีธัญสัท และคนญี่ปุ่นเป็นคนที่จะเอาดี และชอบในการเรียนรู้

อันนี้ก็เป็นบุคลิกประจำชาติของเธอ เรื่องความมัธยสัท เรื่องการกินอยู่อย่างประหยัด แล้วก็เรื่องศิลปวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นการจัดดอกไม้ ภาพญี่ปุ่นจะเป็นภาพหนึ่งๆ ดูแล้วไม่มีสีสันมาก แต่ก็มี ความงามต่างไป

ก่อนที่จะไปพูดตรงนั้น อยากจะแฉมาที่ประเทศไทยนึกหนึ่ง เพราะเห็นมีนักศึกษาและผู้สนใจเยอะ ก็ฝากไว้นึกหนึ่งว่า หนังสือของ Fairbank เพื่อนของดิฉันเขาบอกว่า ตอนสมัยเรียนปริญญาเอก หนังสือเล่มนี้เป็นตัว Footnote Vending Machine จะเขียนวิทยานิพนธ์ก็หยิบ Fairbank มาเขียนวิทยานิพนธ์ได้ 1 ฉบับ ได้ง่าย ๆ เลย

เพราะการใช้หนังสือ ถ้าท่านมีข้อข้องใจอะไรก็ตามแต่เกี่ยวกับจีน และญี่ปุ่นที่ท่านไม่ทราบ แม้กระทั่งเรื่องอาหาร เปิด Fairbank ดู ท่านก็จะได้คำตอบ เป็นหนังสือประจำบ้าน ประจำมหาวิทยาลัยที่ทุกคนต้องมี

ในอเมริกา ก่อนจะไปเป็นนักการทูตหรือจะไปเป็นอะไรก็ตาม ทุกคนอ่าน Fairbank ทหมดแล้ว ไม่มีใครไม่เคยได้อ่าน เป็นหนังสือปรมาจารย์จริงๆ ให้ความรู้เกี่ยวกับจีนและญี่ปุ่นของนักการทูตอเมริกัน ของนักการทูตยุโรป นักการทูตไทยก็ต้องอ่านด้วย ไซ้ใหม่

ประเด็นนี้ทำให้ดิฉันมาถึงเรื่องหนึ่งที่อยากจะพูด คือทำไมภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่ยิ่งกว่าภาษาจีน คือเป็นภาษานานาชาติ เป็นเพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีข้อมูลเยอะที่สุด เยอะกว่าภาษาฝรั่งเศสมาก คือถ้าเราอยากจะรู้อะไร ก็เข้าไปในภาษาอังกฤษ รู้ทุกอย่าง

แล้วก็ยังเป็นธรรมเนียมของคนอังกฤษด้วยว่า ไม่ว่าจะไปเจออะไร มาเอเชีย ไปเมืองจีน เกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ท่านเขียนไว้หมด จึงเป็นภาษาของข้อมูล

แต่ที่น่าสนใจคือ ญี่ปุ่นก็แปลไว้หมดเหมือนกัน ภาษาญี่ปุ่นจึงเป็นภาษาที่มีข้อมูลเยอะมาก จึงทำให้สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมที่พัฒนา

พอกลับมาดูภาษาไทย... ไม่ทราบว่าจะอาจารย์ท่านอื่นๆ คิดว่าอย่างไร

สมมุติว่าเราไม่รู้ภาษาอื่นๆ เลย แล้วทำงานเป็นนักหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อมวลชน ทำงานนักหนังสือพิมพ์ ผู้จัดการ จะหาข้อมูลในภาษาไทย เรามีข้อมูลเยอะจริงหรือเปล่า เราจะสามารถเปิดออกมาเลยได้ไหม?

เพราะฉะนั้นหนังสือเล่มนี้ ในความคิดเห็นของดิฉัน เป็นหนังสือที่นอกจากทุกมหาวิทยาลัยจะต้องมีแล้ว ทุกสำนักพิมพ์ก็ต้องมี ผู้ที่อยากจะ เป็นนักเขียน อยากจะเขียนนวนิยายก็ต้องมี เพราะมันมีข้อมูล

ภาษาไทยมีจุดด้อยมากคือข้อมูลที่มีน้อย แต่ในขณะเดียวกันหนังสือเล่มนี้ นักการทูตของไทยก่อนที่จะเดินทางไปต่างประเทศ ก่อนจะเดินทางไปจีนและญี่ปุ่น ควรจะอ่าน รู้ เรียบร้อยหมดแล้ว

อยากจะให้ข้อมูลนิดหนึ่งว่า ในตอนที่ญี่ปุ่นเปิดประเทศ นักวิชาการญี่ปุ่นก็ไปศึกษาศาสตร์ต่างประเทศ แล้วกลับมาพิมพ์เป็นภาษาญี่ปุ่น

เท่าที่หนังสือเล่มนี้อ้างถึง มีปัญญาชนคนหนึ่งท่านเขียนชื่อนายฟูกูซาว่า เมื่อเริ่มเปิดการค้าติดต่อกับต่างชาติ ที่ท่าเรือเมืองนางาซากิ เรือของต่างชาติชาติเดียวที่เข้าไปได้คือดัตช์ เพราะดัตช์ไปพุดอย่างไรไม่ทราบ ญี่ปุ่นจึงติดต่อกับดัตช์ชาติเดียว ฝรั่งเศสอื่นๆ ญี่ปุ่นไม่ติดต่อด้วย ดังนั้นญี่ปุ่นจึงนึกว่าตะวันตกคือดัตช์

นายฟูกูซาว่า เกิด ค.ศ. 1811 ก็เรียนภาษาดัตช์อย่างเดียว ไปนางาซากิก็นึกว่าตนเองเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโลก เกี่ยวกับโลกานุวัตรที่เกิดขึ้น รู้เรื่องโลกหมด พออายุเยอะหน่อย...

ค.ศ. 1854 คอมมาดอร์เพร์รี่ (Matthew C. Perry) เข้าไปเซ็นสนธิสัญญาแล้วก็เริ่มเปิดเมืองท่าโยโกฮาม่า

พอไปถึงนายฟูกูซาว่า ก็ตกใจ ปรากฏว่าไม่มีใครพูดภาษาดัตช์ ทุกคนพูดภาษาอังกฤษหมด ฟูกูซาว่าก็เลยกลับไปเรียนภาษาอังกฤษ แล้วก็เดินทางไปต่างประเทศไปทั้งอเมริกาและยุโรป กลับมาก็เขียนหนังสือชื่อ Condition of the West ว่าโลกภายนอกเป็นอย่างไร ชายในญี่ปุ่น ปรากฏว่าชายหมดภายใน 1 ปี 150,000 เล่ม

เมื่อไหร่ก็ตามที่หนังสือของอาจารย์ชาญวิทย์ขายได้ 150,000 เล่ม นั่นก็คือเมื่อประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในความคิดเห็นของดิฉันนะ ก็ฝากไว้แบบนี้ ขอบคุณค่ะ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์สมฤทธิ์ :

เมื่อสักครู่ผมกำลังฝันว่า The Rise of Siam พอฟังอย่างนี้นี้ก็กลายเป็นความฝันลมๆ แล้งๆ ไปแล้วสินะ (หัวเราะ)

ในประวัติศาสตร์เกาหลีหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ่งหนึ่งที่ญี่ปุ่นพัฒนา ก็เพราะการแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาญี่ปุ่น คือเป็นความรู้ที่ญี่ปุ่นได้อาศัยการส่งนักเรียนไปนอก แล้วต้องแปลคำศัพท์ความรู้ต่างประเทศ เหมือนกับที่เราแปลหนังสืออย่างนี้ ถ้าเราไม่มีคณมาแปล ผมคิดว่า เราจะไม่รู้ โดยเฉพาะเราอ่านภาษาฝรั่งไม่รู้เรื่อง ผมว่าการทำให้คนไทยเรามีความรู้มาก ก็คือการแปล

ในการจัดรายการหนังสือเด่นของโลกนี้ มีหนังสือเอเชียเล่มเดียวที่ติดเข้าไปคือ คัมภีร์ขงจื้อ นอกจากนั้นก็เป็นที่ The Wealth of the Nations ของ Adam Smith ฯลฯ เอเชียมีเพียงเล่มเดียว

ผมนึกว่าจะมีมหาภารตะ หรือรามายณะเข้าไป หรือว่าท้าวสูง ขุนเจือง เข้าไปบ้าง แต่มีขงจื้ออย่างเดียว Confucius Never Dies โดนจีนชี้อ่องต์ทำลายไปยกแรก ก็ยังรอดมาได้ โดนปฏิวัติวัฒนธรรมอีก ผมว่าน่าสนใจมาก

พูดถึงดอกเหมยชนิดหนึ่ง จีนในแผ่นดินใหญ่ เรื่องดอกไม้ประจำชาติเป็นใหญ่ นะ เพราะคนอื่นเขามีกันหมดแล้ว

ดอกไม้ประจำชาติของไทยเราคือ ราชพฤกษ์ นะ ภาษาเหนือเรียกว่า ดอกกลมแล้ง ภาษาอีสานเขาเรียกว่า คุณ

จีนพยายามประชุมกันว่าจะเอาอย่างไรดี เลือกมาได้ 4-5 ดอก ลงมติไปมา 2-3 รอบ ในที่สุดก็มาได้ "ดอกเหมยฮั่ว" ปรากฏว่าได้หวั่นประกาศเอาไปก่อน สมาชิกสภาประชาชนบอกว่า ไม่ได้สิ ไปประกาศอย่างนั้นไม่ได้ เดียวไปเลียนแบบได้หวั่น

จนในหวั่นวันนี้ แผ่นดินจีนมีปัญหาอันเดียว คือหาดอกประจำชาติไม่ได้ เป็นแผ่นดินยิ่งใหญ่ แต่หาดอกประจำชาติไม่ได้ น่าสงสารมากนะ ขอเชิญอาจารย์วิโรจน์เป็นท่านต่อไปครับ

อาจารย์วิโรจน์ :

ดอกไม้ประจำชาติจีนยังไม่ลงตัวสักทีหนึ่ง แต่รู้กลายๆ ว่าน่าจะเป็น “โบตัน” อันนี้รู้อยู่นัยๆ ว่าจะ เป็น Peony

ประเด็นที่จะพูดตรงนี้ขอพูดถึงญี่ปุ่นสั้นๆ และก็พูดถึงไต้หวันนิดหนึ่ง เมื่อหลายเดือนที่แล้ว ผมได้ฟังการวิเคราะห์ข่าวจากทีวีฮ่องกง ซึ่งเชิญผู้เชี่ยวชาญจากปักกิ่งและไต้หวันมานั่งพูด ในประเด็นขณะนั้นที่ว่า จีนกับญี่ปุ่นกำลังมีเรื่องศาลเจ้ายากุซุนิ ที่ จุนอิชิโร โคอิสุมิ ไปไหว้แล้วไม่พูดกัน ความสัมพันธ์ตกไปจนถึงจุดเยือกแข็ง ทำให้ลัทธิการทหารของญี่ปุ่นจึงยังแรงอยู่ถึงขนาดนั้น

Professor จากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง พูดเลยบอกว่า ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถึงถึง ญี่ปุ่นเอาไปทุกอย่างเลย เอากีโมนไป เอาเสื้อไป สมัยราชวงศ์ถึง คนจีนยังนั่งกับเสื่อที่พื้นนะ เอาดนตรีไป เอาตัวคันจิไป เอาทุกสิ่งทุกอย่างไป

เกาหลีก็เอาตัวภาษาจีนไป เวียดนามก็เอาตัวภาษาจีนไปด้วย เอาตัวศาสนาไปด้วย แต่สิ่งเดียวที่ญี่ปุ่นไม่เอาไปก็คือไม่เอาขงจื้อไป ไม่เอาระบบการสอบจอหงวนไป แต่เกาหลีเอาระบบการสอบจอหงวนไป เห็นไหม เวลาเราดูหนังเกาหลีก็ยังมีเห็นหมวกจอหงวนหัดดอกทองอยู่

ที่ฮานอยยังมี “วันเหนียว” ก็คือศาลเจ้าขงจื้อ แต่ก็อยากจะไปเกาหลีเพื่อดูว่ามีศาลเจ้าขงจื้อหรือเปล่า ยังไม่ได้ไปดูนะ

เมื่อญี่ปุ่นไม่ได้เอาทางบุนไป ญี่ปุ่นพัฒนาแต่ทางบูอย่างเดียว จนกระทั่งเกิดมีจิตวิญญาณของซามูไรขึ้นมา จากตัวนั้นก็พัฒนาขึ้นมาเป็นลัทธิการทหาร พัฒนาไปจนถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงทุกวันนี้ จิตวิญญาณตรงนี้ยังฝังอยู่ในสังคมญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นทุกวันนี้เขายังภูมิใจในแผ่นดินของเขามาก แผ่นดินที่เขาจะรับแสงอาทิตย์แห่งแรกของโลกเลย เขาเป็นแผ่นดินที่บริสุทธิ์ที่สุด เพราะมีภูเขาที่มีหิมะที่สูงที่สุด เพราะแผ่นดินของเขาบริสุทธิ์เหมือนกับหิมะของฟูจิ แล้วก็สวยสดเหมือนกับดอกซากุระ

แผ่นดินของเขาไม่เคยถูกต่างชาติขึ้นมาเหยียบย่ำยึดครอง อันนี้จะจริงหรือเปล่านั้นก็ไม่ทราบนะ อันนี้จาก professor ที่โน้นพูด

แม้แต่สงครามโลกครั้งที่ 2 อเมริกาขึ้นมายึด แล้วเกิดสงครามเกาหลี

ตามมา สงครามเกาหลีทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นคลังกระสุนของอเมริกาที่ยิ่งเข้าไปในเกาหลี พัฒนาอุตสาหกรรมสงครามแล้วก็ปฏิวัติขึ้นมา

ฉะนั้นช่วงสั้นๆ เท่านั้น ที่ญี่ปุ่นตกเป็นผู้ขายแพ้สงคราม จากช่วงที่เกิดสงครามเกาหลีแถวๆ นั้นเท่านั้นเอง ที่ญี่ปุ่นถือเป็นความอภัยคอดสู่นอกจากนั้นญี่ปุ่นก็เซิด หยั่งอยู่ทุกวัน ว่าเขาเป็นดินแดนบริสุทธ์ ไม่เคยเสียอะไรให้ใคร

เมื่อได้หัวหน้าฝ่ายแพ้ไป เจียงไคเช็คก็บอกว่า “สักวันจะไปบุกกลับไป” เหมาก็บอกว่า “คอยดู เดี่ยวจะไปซบ” แต่อเมริกาที่ขวางอยู่ตรงกลาง

ฉะนั้น ตลอดชีวิตของเจียงไคเช็ค เจียงไคเช็คไม่ยอมพัฒนาอะไรในไต้หวันเลย เอาแต่สั่งสมกำลังอาวุธ และในขณะที่เมืองฝูโจว ซึ่งเป็นเมืองหลวงของมณฑลชกเกี้ยน จีนพัฒนาไม่รู้กี่เมืองต่อกี่เมือง ไต้หวันไม่ยอมพัฒนาก็เพราะเตรียมถล่มกันนั่นเอง ต่างคนต่างเตรียม จนเจียงไคเช็คตาย ลูกชายของเจียงไคเช็ค คือ เจียงชิ่งกั๋ว จึงบอกว่าอย่างไรก็บุกไม่ได้ พัฒนาเศรษฐกิจเสียเถอะ

พอเจียงตาย เจียงชิ่งกั๋วก็พัฒนาเศรษฐกิจขึ้นมาเป็น NIC พอเมมาตาย ตั้งเลี้ยวฝังกี่พัฒนาเศรษฐกิจ ฉะนั้น เราจะมีคนสำคัญ 2 คน ของ 2 ฝั่ง ที่ทำให้ฝั่งหนึ่งเป็น NIC ไปแล้ว แต่อีกฝั่งหนึ่งตอนนี้กำลังจะเป็นอะไรขึ้นมาก็ไม่รู้

ขอสรุปสั้นๆ แค่นี้ ขอขอบคุณครับ (เสียงปรบมือ)

อาจารย์สมฤทธิ์ :

เราก็ได้ฟังจากท่านวิทยากรทั้ง 3 ท่าน แล้วก็ได้มองเห็นภาพรวมๆ แต่รายละเอียดทั้งหมด ท่านก็อ่านจากหนังสือ “เอเชียดวงวันออกยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ได้หวั่น” ทั้งสองเล่มของเราได้

วันนี้ลดราคาพิเศษเฉพาะท่านที่มาร่วมงาน เฉพาะวันนี้ ราคา 1,700 ลดเหลือ 1,200 ลดกระหน่ำ ลดกันขนาดนี้ ถ้ายังไม่อ่านก็ไม่รู้จะว่าอย่างไรแล้ว ช่วยกันเพิ่มสถิติการอ่านจาก 7 บรรทัด เป็น 12 บรรทัดต่อปีกันครับ “เรียนรู้ออกดีเพื่อความเจริญก้าวหน้า” เป็นสิ่งที่ขงจื้อบอก

หนังสือ “เอเชียดวงวันออกยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ได้หวั่น” เป็นหนังสือที่ผมคิดว่า classic ที่สุด ถ้าคุณอยาการู้เกาหลี ญี่ปุ่น ได้หวั่น ต้องอ่าน ถ้าคิดอยากจะรู้จักคบค้าสมาคม ค้าขายกับจีน ญี่ปุ่น เกาหลี ได้หวั่น ต้องอ่านหนังสือนี้

อย่าไม่รู้แต่ภาษาจีน แล้วก็คบกับจีน แล้วคิดว่าจะสำเร็จ ไม่มีทาง

เราก็ได้พูดกันมามาก ผมก็ขอบอกว่า งานแปลของเราครั้งนี้ถือเป็นการแปลครั้งที่ 3 ครั้งแรกแปลเมื่อปี พ.ศ. 2518 ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2525 ครั้งนี้เป็นการแปลครั้งที่ 3 ครั้งนี้ถือเป็นการแปลมีการเพิ่มรูปภาพแล้ว รูปเล่มงดงามมาก รูปเล่มน่ารัก สวย และเก๋มาก แค่อ่านไปตั้งไว้ในบ้านก็เท่เป็นแล้ว ใครเข้ามาในบ้าน เขาก็กลัวเรา เพราะเล่มมันใหญ่

แทนที่เราจะต้องไปนั่งแกะเรื่องเก่า เขาทำให้เราเรียบร้อยแล้ว เหมือนอาหารที่เตรียมพร้อมแล้ว อุ่นๆ บนจานแล้ว ทุกท่านที่มาที่นี่ต้องรับประทาน อันนี้เป็นอาหารทางสมอง ไม่กินแล้วอย่าคิดเป็น The Rise of Siam ไม่มีทางเกิดขึ้น

เอาละ เราก็ได้เวลาพอสมควรแล้ว ขอเสียขบวนมือให้แกวิทยากรทั้ง 3 ท่าน ขอบพระคุณทั้ง 3 ท่าน โอกาสหน้าต้องขอเชิญอีก เวลาเรามีน้อย เสียตาย เรามีข้อมูลเยอะแยะ ขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 3 ท่าน วันหลังเราคงได้รับเกียรติอีก

ขอขอบพระคุณครับ

The Nation

MONDAY, **HIP**
October 8, 2007

...สุด...สุด...
เสื้อยืด สยาม

Soop sip

with VEEN@NATIONGROUP.COM

Siamese professor touted as next prime minister

It's been a long time since that Thaksin fellow came, saw, conquered and earned enough money to buy an English football team, and now we've got to sift through another batch of would-be white knights - all with very familiar faces - who say they can put things back together again. In this bushel, Soopsip doesn't see anyone as capable as Charnvit Kasetsiri, who recently pulled off a feat of political cross-pollination that must have made anahnn Sipa-archa envious.

The proof is in the picture: Charnvit sandwiched between former Thai Rak nai strongman Surapong Suebwongtee and Democrat Party leader Abhisit Vejjajiva. Their unified goal: changing the country's name back to Siam.

A Thammasat University historian, Charnvit leads the reversion campaign, which posts an e-petition - go to petitionOnline.com and search for "siam2007".

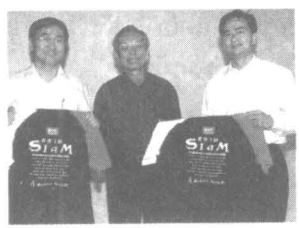
There's also a drop-dead-cool T-shirt that the kids will go nuts over (especially the ones who hang out at Siam aragon and Siam Square), "Siam", so the argument

goes, better reflects the country's ethnic diversity, whereas "Thailand" was intended to be exclusive from the start, referring to a distinct people supposedly derived from the Tai of China.

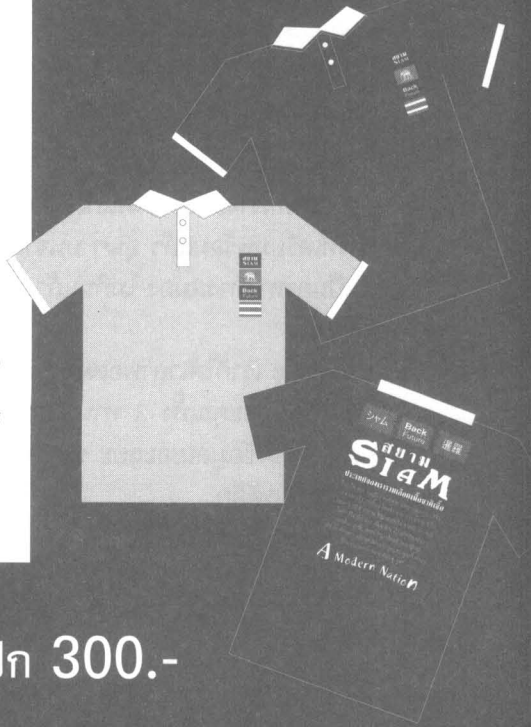
It's the cool T-shirt that the three in the photo are holding, but at least one observer points out that Abhisit doesn't seem very comfortable, while Surapong beams.

Don't construe this to mean the Democrat thinks Thailand is a swell name after all. He's probably just not used to sharing the same square metre as a Thai Rak Thai warlord.

Anyway, two thumbs up for Charnvit - when it comes to reconciliation, he's accomplished a lot more than anyone else has.

คอกกลม 200.- only

คอกปก 300.-

T S I A M

สยาม
ประเทศไทย
ประเทศของเราวมเลือดเนื้อชาติเชื้อ

ไทย/ไท ลาว คนเมือง คนอีสาน มอญ เขมร กูย แต่จิว
และ กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไทดำ จาม ชาว มลายู ชาว ไท
มอแกน ทมิฬ ปาตาน ชิกซ์ เปอร์เซีย อาหรับ ฮ้อ พวน
ไทดำ ผู้ไท ชิ่น ยอง เวียดนาม ลัวะ ม้ง เย้า กระเหรี่ยง
ปะหล่อง มูเซอ อะข่า กำมู มลาบรี ของ ญี่ปุ่น
ฝรั่ง (ชาติต่างๆ) แขก (ชาติต่างๆ) ลูกผสม/ลูกครึ่งต่างๆ
อีกมากมายกว่า 50 ชาติพันธุ์ ฯลฯ

A Modern Nation

สั่งซื้อได้ที่

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
413/38 ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทร/โทรสาร 0 2433 8713

กำหนดการงานสัมมนาวิชาการ

120 ปีความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น : เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับอุซาคเนย์ (2430-2550)
120th Anniversary: Thai-Japanese Diplomatic Relations (1887-2007)

- 08:00-09:00 ลงทะเบียน
- 09:00-09:15 เปิดการสัมมนาโดย พต.ต.อ. เกา สารสิน ประธานมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย
- 09:15-09:45 ปาฐกถาंना “มังกรน้อยในฝูงมังกรใหญ่” โดย ศ.ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร
- 09:45-10:15 พักรับประทานอาหารว่าง
- 10:15-10:45 แนะนำหนังสือประจำปี “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน”
โดย อ. วรศักดิ์ มหัทธโนบล | ผศ. ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์
- 10:45-12:30 อภิปราย “มังกร อินทรี เบญจมาศ และอุซาคเนย์”
โดย ดร. จุตชีพ ชินวรรณ (รัฐ มธ.) | ดร. กิตติ ประเสริฐสุข (รัฐ มธ.) |
อ. วิโรจน์ ตั้งวานิชย์ | ดร. พิภพ อุดร (พาดินชัย มธ.) ผู้ดำเนินรายการ
- 12:30-13:30 พักรับประทานอาหารกลางวัน (ฉายภาพยนตร์ “จากสยามเป็นไทย”)
- 13:00-15:15 แบ่งห้องสัมมนา
- ห้องที่ 1 “ภาพลักษณ์ญี่ปุ่นในสยามประเทศไทย”
โดย ดร. ธเนศ ชากรณีสวรรณ (ศิลป มธ.) | รศ. ฉลดง สุนทรวาณิชย์
(อักษร จุฬาฯ | พอ.หญิง ผศ. นงลักษณ์ ลิ้มศิริ (จปร.) | ดร. วิทยา
สุจริตธนารักษ์ (รัฐ จุฬาฯ) ผู้ดำเนินรายการ
- ห้องที่ 2 “หมู่บ้านญี่ปุ่นในอยุธยา : วันวาน วันนี้ วันหน้า”
โดย ผศ. พลับพลึง คงชนะ (ม.ศรีนครินทร) | ยู มาเอตะ (อาสาสมัครญี่ปุ่น
| สุปภช ชงทองทิพย์ (พิพิธภัณฑฯ เจ้าสามพระยา) |
ผศ. ดวงใจ ห่อชนวนิชย์ (ศิลป มธ.) ผู้ดำเนินรายการ
- ห้องที่ 3 “ภาพยนตร์อินเดีย-มหากาพย์พุทธ” ศิลปะภาพยนตร์และอภิปราย
โดย วีระ ชีร์ภักดิ์ | ไมเคิล ไรท์ | อ. ทรงยศ แควหงษ์
- 15:15-15:45 พักรับประทานอาหารว่าง / ชมนิทรรศการและหนังสือ / ฟังการขับร้องเพลง
ประสานเสียงชุด “120 ปี ความสัมพันธ์การทูต สยาม-ไทย-ญี่ปุ่น”
โดย นักร้อง นักแสดง นักศึกษาอุซาคเนย์ มธ. อ่านวยเพลงโดย ดร. ชัยวัฒน์ บุณนาท
- 15:45-17:30 แบ่งห้องสัมมนา
- ห้องที่ 1 “เศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น กลุ่มๆ คนๆ”
โดย ดร. ศิริพร วัชชวัลดคุ (รัฐ มธ.) | คุณกนกวรรณ เกตุชัยมาศ (กระทรวงการ
ต่างประเทศ) | ดร. วีระ สมบูรณ์ (รัฐ จุฬาฯ) ผู้ดำเนินการ
- ห้องที่ 2 “ภาพยนตร์ไทย : คำานาน ประวัติศาสตร์ เรื่องจริงหรืออิงนิยาย”
ศิลปะภาพยนตร์และอภิปราย
โดย อ. กำจร หุຍะพงค์ | อ. ทรงยศ แควหงษ์
- ห้องที่ 3 “ภาพยนตร์ญี่ปุ่น-ณ วันนี้” ศิลปะภาพยนตร์และอภิปราย
โดย รศ. อาทร พึ่งธรรมสาร | ทากายูกิ อากิบะ
- 17:30 รับชกนันทนาการหนังสือประจำปีของ 2 มูลนิธิ กับ 1 บริษัท
พิธีกรตลอดงาน อ. สมฤทธิ์ ลือชัย

แนะนำเอกสารวิชาการทั่วไป
โครงการตลาดวิชา มหาวิทยาลัยชาวบ้าน
เอกสารวิชาการทั่วไป ฉบับที่ 2/2550/2007

เอกสารเสวนาและเปิดตัวหนังสือ “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-
อุษาคเนย์ภาคพิศดาร (A History of South-East Asia)” และ “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกครั้ง : จีน
ญี่ปุ่น เกาหลี ได้หวัน (East Asia: The Modern Transformation)” นี้ เป็นการถอดเทปการ
เสวนาวิชาการทั่วไป ซึ่งจัดขึ้นโดยโครงการตลาดวิชา มหาวิทยาลัยชาวบ้าน ของมูลนิธิโครงการ
ตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ

1. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
2. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์และพัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ
วัฒนธรรมของสยามประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน
3. ส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบของ “ตลาดวิชา” เพื่อให้ประชาชน/ชาวบ้านทั่วไปมีโอกาส
แสวงหาความรู้ความเข้าใจในวิชาการ การจัดทำสิ่งพิมพ์ในราคาข่อมเยา และสืบเนื่องถึงเชิงวัฒนธรรม
ประเพณีที่ง่ายต่อความเข้าใจ

ในการเสวนาครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์เข้าร่วมโดยนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้

เสวนาและเปิดตัวหนังสือ ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาค
พิศดาร (A History of South-East Asia)

1. ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. รศ.ดร. ธนศ อภรณ์สุวรรณ คณบดีคณะศิลปศาสตร์ และผู้อำนวยการโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ดร. สุนทร ชูตินทรานนท์ ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียศึกษาและโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา (หลักสูตรนานาชาติ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ผศ. ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์การเมืองไทยประจำวิทยาลัย
นวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
5. จิระนันท์ พิตรปรีชา นักเขียนรางวัลซีไรต์

เสวนาและเปิดตัวหนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกครั้ง : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ได้หวัน (East Asia:
The Modern Transformation)

1. อ. วรศักดิ์ มหัทธโนบล อาจารย์ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อ. วิโรจน์ ตั้งวานิชย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจีนและวัฒนธรรมจีน
3. พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร นักเขียนและผู้เชี่ยวชาญเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชาวจีน
ในสยาม

ดำเนินตลอดรายการโดย อ. สมฤทธิ ลือชัย นักวิชาการอิสระ